

ระดับชาติ

ด้านการศึกษา

ห้องประชุมย่อยที่ ๑๒ ห้อง ๓๐๑
อาคาร ๑๐๐ ปิสมเด็จพระพุทธมาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)

**National Conference Group 12 :
Education**

(Room 301)

ผู้ทรงคุณวุฒิ :

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชณ์ อนันต์ธีระกุล
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ลำดับ	บทความ / ผู้พิมพ์	หน้า
๑	ศึกษาบุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์และการคบเพื่อนของนักเรียนที่ ปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียนบ้านทับใหม่ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ➢ พระอธิการมานะ ปญฺญวฑฺฒโน (พงษ์สุข)	๓๒๙๗
๒	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนใน สถานศึกษาสหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ ➢ กานติมา มุทธากุล	๓๓๐๖
๓	แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอภูเขียว สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒ ➢ พระมหาพัฒนา สีลเตโช (ชยะภูสิทธิ์)	๓๓๑๗
๔	การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพบุรุษมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖ ➢ พระมหาธนภัทร อุตตมปัญโญ	๓๓๒๖
๕	แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหาร การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตุม อำเภอ เมือง จังหวัดขอนแก่น ➢ พันงา โนนทิง	๓๓๓๕
๖	การบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ➢ ดวงดาว เย็นไธสง	๓๓๔๕
๗	ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้อำนาจวิชาการจัดการ ผลิตภัณฑ์และราคาในการจัดการเรียนการสอน ➢ ดร.ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร ➢ ณรงค์ฤทธิ์ อีระเวช ➢ อชิตพล พลเขต ➢ แก้วตา ผิวพรรณ	๓๓๕๔

๘	การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ ➢ พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์)	๓๓๖๐
๙	การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต ๒ ➢ พระจิตกร กิตติปัญญา (สินอินแก้ว)	๓๓๗๐
๑๐	การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ ➢ พระยิวัน ญาติโก (คอนสะหวั่น)	๓๓๘๐
๑๑	การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ ➢ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม	๓๓๙๑
๑๒	ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ณ วัดหนองแขว ตำบลหนองแขว อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ➢ พระครูวาปีธรรมอาจารย์ (สม) ลมมงคล	๓๓๙๙
๑๓	แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโนนพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ ➢ พระมนตรี ธมมวโร (พุทธวิรักษ์)	๓๔๑๐
๑๔	การใช้สังคหวัตถุ ๔ ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ➢ พระมหาประจวบ ปัญญาทีโป	๓๔๑๘
๑๕	การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ➢ ฐาปนา ศรีหะ	๓๔๓๐
๑๖	วิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศตียปาปณิกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ➢ พระเอกพงษ์ เอกวชิโร (เพ็ชรลือชัย)	๓๔๔๑

ศึกษาบุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์และการคบเพื่อนของนักเรียนที่ปฏิบัติสมาธิภาวนา
ในโรงเรียนบ้านทับใหม่ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
A Study of Personality, Self Attitude, and Association with Friends of
Students who Practice Insight Ditation at Bantubmai Wattananakhon
District Srakaew Province

พระอธิการมานะ ปญฺญวฑฺฒโน (พงษ์สุข)^{*}
พระมหาภูมิชาย อคฺคปญฺโญ, ดร., ดร.ชัยชาญ ศรีหาณู^{**}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาบุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ และการคบเพื่อนของนักเรียนที่ปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียนบ้านทับใหม่ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และ ๒) เพื่อศึกษาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ และการคบเพื่อนของนักเรียนที่ปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียนบ้านทับใหม่ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงจากนักเรียนที่ปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียนบ้านทับใหม่ จำนวน ๕๐ คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีเกรดเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕-๓.๐ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗ สถิติที่ใช้ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมแสดงออกในการคบเพื่อน โดยแสดงออกว่าห่วงใยเพื่อนเป็นสิ่งดี ควรปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง รองลงมาคือบุคลิกภาพที่แสดงออกว่ารู้สึกสบายใจขณะทำสมาธิ และด้านอัตมโนทัศน์ที่แสดงออกว่าหลังจากได้ทำสมาธิภาวนามีความรู้สึกมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ผลการศึกษาความแตกต่างของบุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ และการคบเพื่อน โดยจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในทุกตัวแปร ผลการศึกษาอุปสรรคต่อการปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียนที่สำคัญ ได้แก่ การวางเฉยเมื่อมีคนมาขัดจังหวะในขณะที่ทำสมาธิสภาวะความกระตือรือร้นในการเรียนหลังจากที่ได้ทำสมาธิภาวนาแล้ว และมีความรู้สึกที่ไม่ชอบพูดคุยกับเพื่อน เป็นต้น ส่วนข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของกลุ่ม

^{*} นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศึกษาบาลีพุทธโฆสนครปฐม

^{**} อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศึกษาบาลีพุทธโฆสนครปฐม

ตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่ต้องการให้จัดกิจกรรมในสถานที่ที่สงบ ไม่มีเสียงรบกวน เพราะไม่ต้องการให้มีการส่งเสียงรบกวนในเวลาทำสมาธิ และเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ

คำสำคัญ: บุคลิกภาพ, อัตมโนทัศน์, สมาธิภาวนา

Abstract

This research has two objectives; 1) to study a personality, self-view and friendship making of the students who practiced meditation at Bantabmai School, Watthananakhorn district, Srakaew province and 2) to study problems and suggestions to meditation practice at Bantabmai School, Watthananakhorn district, Srakaew province. Sample group are selected at random from 50 students who participated meditation practice at Bantabmai School, Watthananakhorn district, Srakaew province. Most of selected groups were female who were studying at secondary high school grade 3 with average marks 2.5-3.0. The research tool was questionnaire with coefficient confidence equal to 0.87. The statistics used for study are descriptive and inferential statistics.

The result of study was found that: most of sample group had expressed their friendship making aspect by 'one should be concerned and cared about friends' in high level, next below was 'personality' which shows that 'I am relaxed while doing meditation' and 'self-view' aspect with 'I am self-confident after meditation was done' was lowest respectively. Differences of personality, self-views and friendship making classified by variables studied found with no significant statistics at 0.05 level in all variables. Problems of meditation practice at Bantabmai school obviously seen were that 'I am indifferent while doing meditation when interrupted by any one', 'study inquisition after finished meditation and 'conversation with friends was reduced' etc. and most random group gave suggestions that meditation practice should be arranged in quiet places with interrupted sounds because noisy is obstacle of meditation and other reason is good to change place and atmosphere.

Keywords: Personality, Self Attitude, Maditation

๑. บทนำ

ในปัจจุบันสภาพการณ์ของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีมีความทันสมัยทำให้การศึกษาสามารถเรียนรู้กันได้ข้ามประเทศ เพียงแค่อยู่ที่บ้าน หรือที่ใด ๆ ก็ตาม การติดต่อสื่อสารก็ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบ ตัวอย่างที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม จึงทำให้เกิดการลอกเลียนแบบอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น และมักเลียนแบบบุคคลตามที่สื่อนำเสนอ จึงทำให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละบุคคลและแต่ละครั้งมีทั้งความเหมาะสมและไม่เหมาะสม สิ่งที่ดีอาจถูกมองเป็นสิ่งที่ไม่ดี และสิ่งที่ไม่ดีอาจถูกมองเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากการได้รับรู้ข้อมูลมาจากโลกอินเทอร์เน็ตอย่างผิดๆ^๑ ทำให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันมีพฤติกรรมการแสดงออกทางด้านบุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ และการคบเพื่อน ที่ไม่เหมาะสมหรือมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ซึ่งบางครั้งอาจจะแสดงออกอย่างตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ โดยในปัจจุบันเยาวชนไทยมีแนวโน้มที่จะแสดงออกพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เด็กนักเรียนส่วนใหญ่โดยทั่วไปผลจากการสำรวจพบปัญหาที่พบมากที่สุดดังนี้ นักเรียนขาดภูมิคุ้มกันและขาดการดูแลชี้แนะจากผู้ปกครองและครูอาจารย์ก็อาจทำให้ค่านิยมทัศนคติรวมทั้งการพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานอันดีงามของสังคมนอกจากนี้การพัฒนาที่แยกส่วนขาดความเชื่อมโยงระหว่างบ้าน โรงเรียน วัด ทำให้เยาวชนขาดสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจขาดการนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเยาวชนเติบโตขึ้นจนอายุย่างเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายจิตใจและทำให้เกิดความสับสนในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงพิจารณาในการประพฤติปฏิบัติตนตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคมความเบี่ยงเบนทางพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้น^๒ ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรมก่ออาชญากรรมกรรมกรข่มขืนการละเมิดทางเพศ การแพร่กระจายของโรคที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์การก่อวินาศกรรมทำลายร่างกายกันพฤติกรรมซิงสุกก่อนท่ามรวมถึงการแพร่ภาพที่ไม่เหมาะสมทั้งทางอินเทอร์เน็ตและมือถือ

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ และการคบเพื่อนของนักเรียนที่ปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียนบ้านทับใหม่ อำเภอดงนาคร จังหวัดสระแก้ว

^๑ อภิญา ทหารวนิช, การแก้ปัญหาเด็กที่มีพฤติกรรมขาดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในชั้นเรียน รายวิชาการสร้างทีมงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม, หลักสูตรการจัดการทั่วไป, (คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^๒ จิรา พรเพชรดำ และคณะ, ศึกษาวิจัยปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกรณีศึกษาจังหวัดนครนายก, (นครนายก : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก, ๒๕๕๔), หน้า ๒.

๒. เพื่อศึกษาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาบุคลากร อัตมโนทัศน์ และการคบเพื่อนของนักเรียนที่ปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียนบ้านทับใหม่ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research Method) ที่มุ่งเน้นการค้นคว้าและหาความสัมพันธ์ระหว่างสองหรือมากกว่าสองตัวแปรขึ้นไป เพื่อหวังใช้ในการพยากรณ์ มีการจัดกระทำกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว^๓ มีขั้นตอนวิจัยดังนี้

๑. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้นักเรียนที่ปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียนบ้านทับใหม่ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการศึกษาเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ปัญหาในโรงเรียนบ้านทับใหม่ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ปรับปรุงข้อบกพร่องของเครื่องมือ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยไปเก็บข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นจึงนำเสนอรายงานผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์แปลผล และอภิปรายผล

๒. ขอบเขตการวิจัย

๒.๑ ด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ และการคบเพื่อนของนักเรียนที่ปฏิบัติสมาธิภาวนาจาก เอกสารตำรา ทางวิชาการแนวคิด และ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ ด้านประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ๑-๓ โรงเรียนบ้านทับใหม่ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา ๒๕๕๙ จำนวนทั้งสิ้น ๕๐ คน

๓.๓ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการคัดเลือกผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่าของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยจำนวนทั้งสิ้น ๓๐ คน ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดกลุ่มย่อยตามห้องเรียน ซึ่งมีจำนวน ๓ ห้อง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑๐ คน จากนักเรียนทั้งหมด ๑๐ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๑๐ คน จากนักเรียนทั้งหมด ๒๒ คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๐ คนจากนักเรียนทั้งหมด ๑๘ คน ตามลำดับ

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาค้นคว้าเอกสารวารสาร สิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างแบบสอบถามให้

^๓ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๘), หน้า ๒๑.

สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัยสร้างข้อคำถามแบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน คือ ๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกคำตอบ ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้นการศึกษา เกรดเฉลี่ย ๒) เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด ๕ อันดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale)^๔ โดยกำหนดกรอบคำถามแบ่งออกเป็น ปัจจัย ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) พฤติกรรมหลังจากการปฏิบัติสมาธิภาวนา (ด้านบุคลิกภาพ) (๒) พฤติกรรมหลังจากการปฏิบัติสมาธิภาวนา (ด้านอัตมโนทัศน์) และ (๓) พฤติกรรมหลังจากการปฏิบัติสมาธิภาวนา (ด้านการคบเพื่อน) และ ๓) เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบ (open ended questions) เป็นการเขียนบอกอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติสมาธิภาวนาในโรงเรียน

จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอแบบต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการใช้ภาษาและความชัดเจนของข้อคำถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงและความครอบคลุมเนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๕ ท่าน แล้วจึงทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence :IOC)^๕ และนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปดำเนินการหาประสิทธิภาพความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน ๓๐ คน^๖ และนำแบบสอบถามมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach-Coefficient) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๐ สุดท้ายจึงนำแบบสอบถามที่ทดลองแล้วมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งเพื่อขออนุมัติใช้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปแจกกลุ่มตัวอย่างจริงที่กำหนดไว้

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากร นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ คิดเป็นร้อยละ ๔๔ รองลงมาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวนร้อยละ ๓๖ และร้อยละ ๒๐ ตามลำดับ มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๕-๓.๐ เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ ๔๒ รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ยใน

^๔ สมชัย วงษ์คณะและ ทวนทอง เขาวงกิตพิงค์, เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๑), หน้า ๒๒๙.

^๕ ชีระศักดิ์ อุณารมณเลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา, (นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๖๕.

^๖ นักเรียนโรงเรียนร่มเกล้ากาญจนบุรี เขตอำเภอหนองมะโมง จังหวัดสระแก้ว ตามห้องเรียน ซึ่งมีจำนวน ๓ ห้อง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑๐ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๑๐ คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๐

ระหว่าง ๓.๑-๓.๕ คิดเป็นร้อยละ ๓๐ และเกรดเฉลี่ยระหว่าง ๓.๖-๔.๐ มีจำนวนร้อยละ ๒๒ ส่วนผู้ที่มีการเรียนต่ำ (เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า ๒.๕) พบว่ามีจำนวนร้อยละ ๖

๒. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมหลังจากการปฏิบัติสมาธิภาวนา พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิภาวนาโดยรวม และในทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรมด้านการคบเพื่อนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ และด้านอัตมโนทัศน์ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลการศึกษา โดยสรุปดังนี้

กลุ่มนักเรียนหญิงที่ปฏิบัติสมาธิภาวนามีพฤติกรรมที่แสดงออกแตกต่างกันเล็กน้อยกับกลุ่มนักเรียนชายทั้งในภาพรวมและในทุกด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านอัตมโนทัศน์ และด้านการคบเพื่อน และพบว่ามีพฤติกรรมที่เหมาะสมในด้านการคบเพื่อนมากที่สุด

ด้านบุคลิกภาพ พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกสบายใจ ขณะทำสมาธิ แต่ไม่สามารถวางเฉยได้ ถ้ามีคนมาขัดจังหวะในขณะที่ทำสมาธิภาวนา

ด้านอัตมโนทัศน์ พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้สึกมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นเท่าที่ควร

ด้านการคบเพื่อนพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการไปเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนทำให้นักเรียนมีความรู้สึกมีความสุข แต่พบว่ามีนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความรู้สึกไม่ชอบพูดคุยกับเพื่อน

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาที่พบว่าพฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิภาวนาของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านการคบเพื่อน ซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีการแสดงออกทางพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต^๗ ได้กล่าวถึงแนวคิด เรื่องอานาปานสติ ในหนังสือ “การอบรมศิลปะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยอานาปานสติ” โดยสรุปความสำคัญดังนี้

ผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มนักเรียนหญิงที่ปฏิบัติสมาธิภาวนามีพฤติกรรมที่แสดงออกแตกต่างกันเล็กน้อยกับกลุ่มนักเรียนชายทั้งในภาพรวมและในทุกด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านอัตมโนทัศน์ และด้านการคบเพื่อน และพบว่ามีพฤติกรรมที่เหมาะสมในด้าน

^๗ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต, การอบรมศิลปะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยอานาปานสติภาวนา, ปฏิบัติเนื่องในวันอาสาฬหบูชา-เข้าพรรษา วันที่ ๒๓-๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕, ฉบับบันทึกที่ ๑๙ - ๒๐.

การคบเพื่อนมากที่สุด และสอดคล้องกับการศึกษาของ วิโรจน์ สุวรรณสิทธิ์^๘ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “โครงการวิจัยเรื่องสมาธิช่วยการศึกษาเพียงใด”

ผลการศึกษาด้านบุคลิกภาพที่พบว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกสบายใจขณะทำสมาธิ แต่ไม่สามารถวางเฉยได้ ถ้ามีคนมาขัดจังหวะในขณะที่ทำสมาธิสภาวานามีลักษณะที่สอดคล้องกับการศึกษาของนางสาวจิราพร เพชรดำ นายไพบูลย์ แยมกสิกร และคณะ^๙ ที่ได้วิจัยเรื่องปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก พบสภาพว่าสังคมไทยถือเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน มีกระแสวัฒนธรรมต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วและรุนแรง โดยนำเสนอสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งในขณะที่วัฒนธรรมที่เข้ามาบางอย่างก็ไม่ได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพสังคมไทย ดังนั้น หากวัยรุ่นขาดภูมิคุ้มกันและขาดดูแลชี้แนะจากผู้ปกครอง และครู อาจารย์ ก็อาจทำให้ค่านิยม ทศนคติ รวมทั้งการพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานอันดีงามของสังคม

ผลการศึกษาด้านอัตมโนทัศน์ พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้สึกรู้สึกมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นเท่าที่ควร สอดคล้องกับการศึกษาของอวยชัย โรจน์นรินทร์กิจ^{๑๐} ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง อานาปานสติ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลของการฝึกอานาปานสติในพุทธศาสนา ต่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม” ผลการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมอานาปานสติสมาธิในพุทธศาสนา เป็นการสร้างศรัทธาอันถูกต้องในพุทธศาสนา โดยการพิสูจน์ด้วยเหตุผลว่า สร้างเหตุที่ดี ผลที่ดีตามมา สร้างเหตุที่ชั่ว ผลที่ชั่ว และสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาสมชาย ปิยธโร (บุญเตรียม) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิภาวนากับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองในพระราชูปถัมภ์^{๑๑} พบว่าสภาพข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพของสถานที่ที่ใช้ในการวิจัย คือโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง ในพระราชูปถัมภ์ฯ ที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มี

^๘ วิโรจน์ สุวรรณสิทธิ์, โครงการวิจัยเรื่องสมาธิช่วยการศึกษาเพียงใด, (กรุงเทพมหานคร : คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, ๒๕๑๔), หน้า ๑๑๓.

^๙ จิราพร เพชรดำ และคณะ, ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก, (สำนักงานวัฒนธรรม : จังหวัดนครนายก, ๒๕๕๔), หน้า ๒.

^{๑๐} อวยชัย โรจน์นรินทร์กิจ, “ศึกษาผลของการฝึกอานาปานสติ ในพุทธศาสนาต่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๖).

^{๑๑} พระมหาสมชาย ปิยธโร (บุญเตรียม), “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิภาวนากับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง ในพระราชูปถัมภ์”วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

ความเป็นเลิศทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในด้านครูผู้สอนนั้นจะถูกกำหนดให้เป็นผู้อุทิศตน โดยมีภาระหน้าที่ คือ ส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้ มีคุณธรรมและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี มีภาพลักษณ์ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมกันตามแนววิถีพุทธ

ผลการศึกษาด้านการคบเพื่อนพบว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยที่แสดงพฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิภาวนาด้านการคบเพื่อนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของนิรมล วิจิต ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติในการคบมิตร กรณีศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษาที่ ๒ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่าระดับทัศนคติในการคบมิตรของนักเรียนโรงเรียนสตรีวิทยา๒ เห็นว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รู้จักที่จะคบเพื่อนและชักชวนกันไปในทางที่เหมาะสม^{๑๒} โดยมีเพียงบางส่วนที่ยังไม่สามารถแยกแยะในการคบเพื่อนที่ดีและไม่ดีได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การคบเพื่อนนั้นมีทั้งที่พาไปในทางที่ดีและไม่เหมาะสม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต. การอบรมศิลปะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยอานาปานสติภาวนา. ปฏิบัติเนื่องในวันอาสาฬหบูชา-เข้าพรรษา วันที่ ๒๓-๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕, แถบบันทึกที่ ๑๙-๒๐.

สมชัย วงษ์คณะ และ ทวนทอง เขาวงกตพิงค์. เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๑.

ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๙.

วิโรจน์ สุวรรณสิทธิ์. โครงการวิจัยเรื่องสมาธิช่วยการศึกษาเพียงใด. กรุงเทพมหานคร : คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, ๒๕๑๔.

จิราพร เพชรดำ และคณะ. ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก. นครนายก : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก, ๒๕๕๔.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๘.

^{๑๒} นิรมล วิจิต, “ศึกษาทัศนคติในการคบมิตร กรณีศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษาที่ ๒ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

อภิญญา ทหารวานิช. การแก้ปัญหานักศึกษาที่มีพฤติกรรมขาดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในชั้นเรียน รายวิชาการสร้างทีมงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลักสูตรการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓.

(๒) วิทยานิพนธ์/คุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระมหาสมชาย ปิยะโร (บุญเตรียม). “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิภาวนากับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองในพระราชูปถัมภ์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

อวยชัย โรจน์นรินทร์กิจ. “ศึกษาผลการฝึกอานาปานสติ ในพุทธศาสนาต่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๖.

นิรมล วิจิต. “ศึกษาทัศนคติในการคบมิตร กรณีศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษาที่ ๒ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา
สหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕
A Study Teachers' Participation in Phrathatkhramkaen Campus
Under the Office of Secondary Educational Service Area25

กานติมา มุลทากุล*

ดร.จิรวัฒน์ วรณโรจน์, ดร.สุนทร ฌมารัตน์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ ตามภาระงาน ๘ ด้านคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวัดผลและประเมินผลด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการจำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน ๑๖๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .๘๙ ค่า IOC เท่ากับ ๐.๖๗ -๑.๐๐ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test การทดสอบสมมุติฐาน F-test

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติการสูงที่สุดคือ การวัดผลประเมินผล รองลงมาคือ การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

** อาจารย์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๕ จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of this study was to investigate the teacher's participations and to compare the teacher opinions on academic administration classified in gender, age and experience in academic administration in Phathatkhamkaen Campus under the office of secondary Educational Service Area 25 and to compare the teacher opinions on academic administration on eight academic tasks: schools-based curriculum development, learning process development, measurement and evaluations internal quality assurance and educational standard, developing and using instructional media and technology learning resource development and promotion, research for educational quality development and promotion of community academic empowerment classified in gender, age and experience.

The sample subjects of this study were 169 teachers in the schools under the office of Secondary Educational Service area 25. The instruments for data collection were a five-level rating scale with the reliability of 0.89 and the IOC was 0.67-1.00. The data were analyzed by frequency, percentage, standard deviation t-test, reliability and F-test.

The study found that:

1. The teacher participation in academic administration in Phathatkhamkaen Campus under the office of secondary Educational Service Area 25 was generally in high level. Considering by the items, the highest performance was in measurement and evolution, followed by developing and using instructional media, and the lowest performance was in promotion of community academic empowerment.

2. There was no difference in the teacher, opinions on academic administration comparing by gender, age and experience.

Keywords: Participation, Academic Administration, Grammar School

๑. บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมถึงสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาจึงมีความสำคัญสูงสุดในการสร้างชาติ^๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศ สาระสำคัญในหมวด ๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา ๘ (๒) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ คือ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ มิใช่การกระทำของผู้หนึ่งผู้ใด คณะบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่จะต้องเกิดการร่วมคิด ร่วมทำ อย่างจริงจังของทุกๆ คน ทุกกลุ่มในสังคม กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และการบริหารทั่วไป สู่ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา^๒ จากแนวความคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ถ้าจะจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จะต้องกระจายอำนาจ และจะต้องเปิดโอกาสให้หลายๆ ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ ซึ่งได้แก่ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป การจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรสาเหตุประการหนึ่งก็คือสืบเนื่องมาจากระบบการบริหาร เจริญผลสุวรรณโชติ^๓ กล่าวว่าประเทศ

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดและคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๑๓.

^๒ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับประเมินคุณภาพการบริหารจัดการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ธารอักษร, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑.

^๓ เจริญผล สุวรรณโชติ, ทฤษฎีการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๓.

ไทยไม่ได้กระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับส่วนท้องถิ่นได้บริหารผู้บริหารเป็นเพียงนักปฏิบัติไม่มีอิสระในการคิดการปฏิบัติต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งและนโยบายของทางราชการจึงเป็นสาเหตุให้การศึกษาของประเทศไทยไม่ประสบผลสำเร็จตามความต้องการของสังคม ดังนั้นในการบริหารการศึกษาจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้กับโรงเรียนและประชาชนได้ร่วมคิดร่วมกันระดมทรัพยากรมาจัดการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าสนองต่อความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การบริหารแบบเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนนั้นเป็นการบริหารโดยยึดหลักประชาธิปไตย ซึ่งเป็นความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ร่วมงานทำให้ผู้ร่วมงานได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมทำร่วมชื่นชมผลงานและร่วมประเมินผลทำให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งขององค์การเกิดความรักความเอื้ออาทรต่อโรงเรียนซึ่งจะส่งผลให้การบริหารจัดการของโรงเรียนเกิดการพัฒนาสู่ประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างสูงสุดในโอกาสต่อไป จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ การบริหารงานวิชาการจัดเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาโดยมีขอบข่ายและภารกิจของงานด้านคือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวัดผล ประเมินผลการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการเพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมของการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาสหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ประชากรประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำนวน ๒๙๙ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๖๙ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุและประสบการณ์ เป็นแบบชนิดตรวจสอบรายการ (check list) และตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำนวน ๘ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวัดผล ประเมินผลการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

๑. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา

๒. สร้างแบบสอบถาม และนำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบรายละเอียดของข้อคำถามในด้านเนื้อหา ภาษาและความถูกต้องและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ

๔. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับประเด็นข้อคำถาม (Item-Objective Congruence : IOC) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และปรับปรุงแก้ไข ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ ตั้งแต่ ๐.๖๗ ถึง ๑.๐๐ แสดงว่ามีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้ โดยผลของการหาค่า IOC จำนวน ๘ ด้าน ๒๗ ข้อ ได้เท่ากับ ๐.๖๗ จำนวน ๑๓ ข้อ และได้เท่ากับ ๑.๐ จำนวน ๑๔ ข้อ

๕. นำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try - out) กับครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน ๓๐ คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในสหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น

(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ ๐.๘๙

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขออนุญาตเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากครูผู้สอน ในสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕

๒. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากครูผู้สอนในสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ และนำไปดำเนินการจัดทำข้อมูลสำหรับการวิจัยต่อไป ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน ๑๖๙ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวน ๓ สัปดาห์ รอบแรกจำนวน ๓๐ ชุด รอบที่สองจำนวน ๘๐ ชุด รอบที่สามจำนวน ๕๙ ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน ในสหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเกณฑ์มาเทียบเพื่อแปลความหมายในแต่ละด้าน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน ใช้การทดสอบค่าที t-test (Independent sample)

การเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำแนกตามอายุ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ (Seheffe' test)

๔. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยมีผลสรุปได้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ พบว่า สรุปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติการสูงที่สุด คือ การวัดผลประเมินผล รองลงมาคือ การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

๕. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

๑. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการวัดผลประเมินผล ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดผลและประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในทุกบทเรียนและเมื่อสิ้นภาคเรียน สิ้นปีการศึกษา ครูผู้สอนจะต้องวัดผลและประเมินผลการศึกษาเพื่อตัดสินผลการเรียนของนักเรียนเป็นหน้าที่ของครูทุกคนจะต้องปฏิบัติ ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิธีการวัดผลและประเมินผลการศึกษาให้มีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบัวผัน ชันดี^๔ ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต ๔ ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก

^๔ บัวผัน ชันดี, “การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๔”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี), ๒๕๕๑.

๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานสามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

๒.๑ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนทั้งเพศชายและเพศหญิงจะมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยการเข้ารับการอบรมทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริลักษณ์ แพรพรม^๕ ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต ๒ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต ๒ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ครูเพศชายและครูเพศหญิงมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน

๒.๒ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามอายุพบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในสถานศึกษาจำแนกตามอายุนั้นไม่ว่าครูผู้สอนในสถานศึกษาอายุน้อยกว่า ๓๐ ปี ครูผู้สอนในสถานศึกษาอายุ ๓๐-๔๐ ปี ครูผู้สอนในสถานศึกษาอายุ ๔๑-๕๐ ปี และครูผู้สอนในสถานศึกษาอายุ ๕๑-๖๐ ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการทุกอย่างโดยมุ่งเน้นในการพัฒนางานเพื่อจะให้โรงเรียนประสบความสำเร็จอย่างเป็นที่น่าภาคภูมิใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนธิ ไทยกล้า^๖ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของข้าราชการครูภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑ พบว่า ข้าราชการครู

^๕ สิริลักษณ์ แพรพรม, “การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต ๒”, *ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร), ๒๕๕๐.

^๖ สนธิ ไทยกล้า, “การมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของข้าราชการครูภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), ๒๕๔๙.

ในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการภาพรวมระดับปานกลาง ครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

๒.๓ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตพระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนในสถานศึกษาปัจจุบัน ส่วนใหญ่ผ่านการอบรม การเรียนรู้ถึงหลักการทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมาเป็นอย่างดี ทำให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณิสรา เกิดมรกต^๓ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

๖. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความอนุเคราะห์และความเมตตาอย่างยิ่งของอาจารย์ ดร. จีรวัดน์ วรณโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ให้คำปรึกษา แนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่ด้วยดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุนทร ฉมารัตน์ อาจารย์ ดร.นิยะดา เปี่ยมพิชนะ และอาจารย์ ดร.วิเชียร รุ้ยนิยง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณบุคลากร ครูผู้สอนในสหวิทยาเขต พระธาตุขามแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรม สั่งสอน ให้สติปัญญาอันเป็นเครื่องส่งทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ด้วยความสำนึกในพระคุณ

^๓ ปาณิสรา เกิดมรกต, “การศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ของครูในโรงเรียน. สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๒).

๗. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับชุมชนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร สาระ ความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ นำเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

๒. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในแต่ละช่วงชั้น

๔. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

เจริญผล สุวรรณโชติ. ทฤษฎีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย, ๒๕๕๔.

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษา

จังหวัดและคณะกรรมการประถมศึกษาอำเภอ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับประเมินคุณภาพการบริหารจัดการ,

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย, ๒๕๕๕.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

บัวผัน ชันดี. “การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๔”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๑.

- ปาณิสรา เกิดมรกต. “การศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ของครูในโรงเรียน.
สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, ๒๕๕๒.
- สิริลักษณ์ แพรพรม. “การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต ๒”. *ภาคินิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐.
- สนธิ ไทยกล้า. “การมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของข้าราชการครูภายในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๙.

แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน อำเภอกุฉีชุมแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒
Guideline To Promotion Moral Behavior On Threefold Training Of Basic
School Administrators In Phukhieo District Chaiyaphum Primary
Education Service Area Office 2

พระมหาพัฒนา สีสเตโช (ชยะภูสิทธิ์)*

ดร.นาครพล เกินชัย, ดร. สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น และ ๓) เพื่อศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกุฉีชุมแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาข้อมูลทางพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัย แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๔๒ คน และครูผู้สอน ๒๐๒ คน รวมทั้งสิ้น ๒๔๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี ๕ ระดับมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๘ และสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent samples) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One Way ANOVA) การทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ด้านแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักศีลสิกขา โดยภาพรวม และรายข้อมีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับมาก มีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงสุดคือผู้บริหารมีการร่วมมือกันในการรณรงค์ การ ลด ละ เลิก อบายมุขทุกประเภท ผู้บริหารมี

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

การส่งเสริมคุณธรรมตามแนว ส่วนข้อที่มีระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมต่ำสุด ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๒. ด้านแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสมาธิศึกษา โดยภาพรวมและรายข้อ มีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับมาก ข้อที่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับสูงสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุน โดยเป็นผู้ออกกฎต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีเป็นประจำ ส่วนข้อที่มีระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมต่ำสุด คือ ผู้บริหารรณรงค์ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเผยแพร่การปฏิบัติงานด้วยสมาธิ

๓. ด้านแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักปัญญาศึกษา โดยภาพรวม และรายข้อมีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับมาก ข้อที่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการสนับสนุนส่งเสริมแก้ไขปัญหาวีรียและการทำงานด้วย ส่วนระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมต่ำสุดคือ ผู้บริหารนำความรู้มาพัฒนาตนเอง และพัฒนา สพฐ. อย่างสร้างสรรค์ เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริม, พฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา, สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were aimed studying and comparing the promotional level of moral behavior according to Threefold Training of school administrators in basic education classified by position, educational background, and work experience, and to studying the way to promote moral behavior according to Threefold Training of school administrators in basic education in Phukhieo District under Chaiyaphum Primary Education Service Area Office 2. The samples were 244 respondents comprised of 42 school administrators and 202 teachers. The research tools were the questionnaire which the measurement included 5 Rating Scales with 0.98 of the reliability, and the interview. The statistics used were Frequency, Percentage, Standard Deviation, t-test Independent Samples, F-test One-way ANOVA, Scheffe's Method and analyzed by using Descriptive Analysis.

The research findings were as follows:

1. Guideline to promoting the moral behavior according to Threefold Training of school administrators in basic education, in general and each dimension, was in high level. For the highest dimension, it was promoting the

moral behavior according to Sila-sikkha. Next, there were promoting the moral behavior according to Samathi-sikkha and Pnnya-sikkha, respectively.

2. Comparing the moral behavior according to Threefold Training of school administrators in basic education in Phukhio District under Chaiyaphum Primary Education Service Area Office 2, classified by position, was found that, in general, the moral behavior was not different and in each dimension, it was found that promoting the moral behavior according to Threefold Training was different statistically significant at .05. As for educational background and work experience, it revealed, in general and each dimension, not different.

3. Finding the ways to promote the moral behavior according to Threefold Training of school administrators in basic education were school administrators should be enhanced according to Five Precepts to apply in daily life, to study school administrators should be generous with morality to be respectful for others, and school administrators should be skillful, proficient, and experienced.

Keywords: Guideline to Promotion, Moral Behavior on Three fold Training, Basic School Administrators.

๑. บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการการศึกษาในแต่ละระดับจะมีจุดที่เน้นแตกต่างกันที่จัดให้ทุกคนได้มีโอกาสรับการศึกษาในระดับพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข และเพียงพอต่อการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในระดับสูง ซึ่งพฤติกรรมทางจริยธรรม นับเป็นภาระหน้าที่อันหนักของสถานศึกษา ในการบริหารจัดการทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ได้ผลทั้งปริมาณและคุณภาพ ที่ระบุไว้ในแต่ละปีว่าสถานศึกษาต้องทุ่มเททั้งงบประมาณ กำลังคน เวลาและทรัพยากรที่มีอยู่^๑ ผู้บริหารเป็นหัวใจ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

สำคัญของหน่วยงานหรือองค์กร ทุกหน่วยงานย่อมปรารถนาและให้การยอมรับนับถือผู้บริหารที่มีคุณภาพนั่นก็คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะความชำนาญงานมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล แต่ที่เหนือสิ่งอื่นใดคือ ความเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ และมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติอันสำคัญที่จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารนั้นสามารถครองตน ครองคน และครองงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับเรื่องที่ควรทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม^๒

คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญมากต่อผู้บริหารทุกคนทุกระดับต้องมีโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อช่วยให้การบริหารงานในสถานศึกษารับรู้ บรรลุจุดมุ่งหมาย ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณธรรมและจริยธรรมจะไม่ใช่ที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา ขาดความศรัทธาในตัวผู้บริหาร การบริหารงานจะต้องยึดกฎระเบียบของทางราชการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เราสามารถพัฒนาได้ด้วยการศึกษาหาความรู้เพื่อเป็นบันไดสู่ความสำเร็จในชีวิต มีความมั่นคงในอาชีพ ความเป็นอยู่ที่ดีสบายกว่าคนอื่น ได้รับการยกย่องนับถือ หากผู้บริหารมีความรู้แต่ขาดคุณธรรมย่อมจะไม่ใช่ที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นการบริหารงานผู้บริหารควรมีคุณธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต้องการ บริหารงานในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น นอกจากจะเกิดกับตัวครู นักเรียน วิธีการสอนแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหาร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติต่างๆ เช่น มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะมีคุณธรรม มีจริยธรรมทั้งดงามจะต้องยึดมั่นในระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจริยธรรม^๓

การบริหารคนตามหลักไตรสิกขาเป็นการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝนอบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญาทั้งนี้เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักไตรสิกขาตามหลักธรรมพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ประยุกต์ใช้ในการ

^๒ ถาวร บุญสร, ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรม สำหรับผู้บริหาร ในสถานการณ์การศึกษา, แหล่งที่มา : <http://englishformbunsorn.blogspot.com/2012/10/blog-post.html>. [๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙].

^๓ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, การจัดการความขัดแย้งในองค์กร, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เน็ท, ๒๕๕๕), หน้า ๔-๕.

บริหารและพัฒนาคนในองค์กรหรือสถานศึกษาเน้นการจัดสภาพทุกๆ ด้าน ในสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา^๔

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมของผู้บริหารในระดับประถมศึกษา และการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒

๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

๓. เพื่อนำแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed research methodology) เป็นวิจัยผสมระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research methodology) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิเคราะห์เชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๔๒ คน และครูผู้สอน ๒๐๒ คน รวมทั้งสิ้น ๒๔๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี ๕ ระดับมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๘ และสถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent samples) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One Way ANOVA) การ

^๔ สิริพัชรากร สิริพัชรากร. การบริหารตามหลักไตรสิกขา, แหล่งที่มา : [https:// www.gotoknow.org/posts/338312](https://www.gotoknow.org/posts/338312) [๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

ทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหาร สถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ข้อสรุปดังนี้

๑. แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหาร สถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม และรายด้านมีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับมาก โดยด้านที่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักศีลสิกขา รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักปัญญาสิกขา และด้านที่มีระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสมาธิสิกขา

๒. ผลการเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักศีลสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่น เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีพฤติกรรมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

๓. แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ๑) ด้านแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักศีลสิกขา ผู้บริหารควรจัดการรักษาศีลของผู้ร่วมงานในหน่วยงานร่วมกัน และผู้บริหารควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะความชำนาญงาน และมีประสบการณ์ ๒) ด้านแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสมาธิสิกขา ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการปฏิบัติกรรมฐาน เข้าวัดฟังธรรมเพื่อเสริมสติปัญญา และผู้บริหารควรมีการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของบุคลากรเกี่ยวกับความตั้งใจในการทำงาน และ ๓) ด้านแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักปัญญาสิกขา ผู้บริหารควรมีการค้นหาข้อเท็จจริง และประเมินข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และผู้บริหารควรมีให้ความสนใจใฝ่ศึกษาให้เกิดความมุ่งมั่นให้สำเร็จด้วยหลักของไตรสิกขา

๕. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยนี้ กล่าวถึงการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอภูเขียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

๑. การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีประเด็นนำมา อภิปรายได้ ดังนี้ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านศีลสิกขา ผู้บริหารมีการร่วมมือ กันในการรณรงค์ การ ลด ละ เลิก อบายมุขทุกประเภท มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านศีลสิกขา สอดคล้องกับ วิทยานิพนธ์เรื่อง ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรมของ นันทวรรณ อีสรานุวัฒน์ชัย^๕ ว่าบทบาทผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรม ผู้นำที่ดีจะต้องยึดหลัก “ธรรม” เช่น พรหมวิหาร ๔ ธรรมาธิปไตย พละ ๔ และสัปปุริสธรรม ๗ เป็นต้น เป็น คุณธรรมสำคัญสำหรับ การปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการงานทุกอย่างให้ บรรลุผลสำเร็จที่วางไว้และนำพาหมู่คณะและสังคมไปสู่ความสงบสุขและมั่นคงตลอดไป และ รูปแบบผู้นำที่พึงประสงค์ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากการประยุกต์ของภาวะผู้นำตามแนวคิด ตะวันตกและหลักพุทธธรรมประกอบด้วยหลักการ ๓ ประการ คือ หลักการครองตน ครอง คน และครองงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้นำให้เกิดการพัฒนาตน การพัฒนาคน และการพัฒนา ระบบงานให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์แบบจากการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมาธิสิกขา ผู้บริหารสนับสนุน โดยเป็นออกกฎต้องปฏิบัติการเจริญภาวนาเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการผู้บริหารมีการสนับสนุนส่งเสริม แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานด้วยสติปัญญาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมาธิสิกขา และ พบว่า ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปัญญาสิกขา ผู้บริหารมีการ สนับสนุนส่งเสริมแก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานด้วยสติปัญญา สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัด นครสวรรค์ ของพระดณัย อนาวีโล (บุญสาร)^๖ เรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมใน สถานศึกษา ว่าหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้วยการครองคนเป็นธรรมยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสาน

^๕ นันทวรรณ อีสรานุวัฒน์ชัย, ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธ ธรรม, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย), ๒๕๕๐.

^๖ พระดณัย อนาวีโล (บุญสาร), “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณีศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

หมู่ชนไว้วางใจประกอบไปด้วยทานคือ การให้ ปิยวาจา คือ วาจาอันเป็นที่รัก อตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ และสมานัตตาคือ ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักพุทธธรรมเสียสละ รักลูกศิษย์ เหมือนลูกหลาน และปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ สำหรับผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า สามารถช่วยให้งานสำเร็จและบุคลากรมีความสุขในการทำงานแบบ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปรับปรุงแก้ไข และร่วมภาคภูมิใจ” สิ่งที่ทำให้ผู้บริหารรู้สึกพอใจในการบริหารงานของตน คือ การยึดมั่นในคุณธรรม

๒. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ เขต ๒ โดยภาพรวมมีพฤติกรรมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นด้านพฤติกรรมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร บุญกล้า^๗ ได้ทำการศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต ๓ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุดดังนี้ ด้านมุทิตา ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา ตามลำดับ

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรนำแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักหลักศีลสิกขา มาบูรณาการใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่างที่ดีกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดให้ชัดเจน และชี้ให้เห็นเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๒. ควรจัดครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา โดยยึดหลักนโยบายมาเป็นรูปแบบการบริหารงาน ตามหลักไตรสิกขา และหลักสมาธิสิกขา โดยมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติร่วมกำกับติดตามตรวจสอบตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และใช้กระบวนการบริหารตามหลักสมาธิสิกขาอย่างแท้จริง

^๗ วิเชียร บุญกล้า, “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์), ๒๕๕๐.

๓. ควรปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้ระบบฝ่ายงานด้านการบริหารต่างๆ เกิดความเรียบร้อย เป็นที่น่าไว้วางใจแก่ผู้ที่มีส่วนร่วมกับทางสถานศึกษาด้วยการอบรม ประชุมแนะนำ เป็นต้นแบบการทำงานเน้นสร้างกำลังใจแก่องค์กรหรือสถานศึกษา ให้ปฏิบัติงานตามภาระงานหน้าที่ฝ่ายงานบริหารแต่กลุ่มบุคคลอื่นเป็นการนำมาซึ่งความสำเร็จ และสามารถเป็นที่ยอมรับได้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสังคมทั่วไปเป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องตระหนัก และส่งเสริมพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติม

ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๓.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. การจัดการความขัดแย้งในองค์กร. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท,

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ถาวร อัจฉนลา. “พฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๕.

นันทวรรณ อิศรานวัฒน์ชัย. “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระดณัย อนาวีโล (บุญสาร). “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

วิเชียร บุญกล้า. “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต ๓”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐.

วิเชียร บุญกล้า. “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต ๓”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐.

การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้าน
โนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖
Buddhist School Development Based On Bowan Principles With Parental
Participation In Nonsang School, Sida District, Under The Office Of
Primary Education Service Area 6, Nakornratchasima Province

พระมหาธนภัทร อุตตมปญโญ*
ดร.นาศพล เก็นชัย, ผศ.ดร.วิทยา ทองดี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลัก
บรรพชาปฏิบัติมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง เปรียบเทียบระดับการพัฒนา
โรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง จำแนก
ตามเพศ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนวิถี
พุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการ
วิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษากับประชาชนในเขตโรงเรียนบ้านโนนสัง ผู้ปกครองนักเรียนที่ร่วมกัน
พัฒนาตามหลักบรรพชาปฏิบัติเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๕๓ คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็น
แบบสอบถาม เสร็จแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง
สังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง
เดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน
โรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครราชสีมา เขต ๖ โดยภาพรวม และรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการดำเนินการ ตามหลักบรรพ
ชาปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการติดตามประเมินผล ตาม

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

หลักบรรทัดฐานในหลักปัญหา ส่วนต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการเตรียมการ ตามหลักบรรทัดฐานในหลักศีล

๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรทัดฐานมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖ จำแนกตามเพศ อาชีพ รายได้ มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรทัดฐานมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖ ควรสร้างบทบาทในการสอนและอบรมนักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการครองตนในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติตาม ควรมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดของนักเรียนหลังจากได้ผ่านการฝึกอบรมจากครูผู้สอน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนโดยเกิดความเหมาะสมให้กับนักเรียน ควรฝึกหัดนักเรียนให้เข้าใจในการใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมนักเรียนให้พัฒนาความรู้ความสามารถไปในทางที่ดีงามได้จัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ฝึกหัดนักเรียนให้เกิดความตั้งใจในการเรียน

คำสำคัญ: พัฒนา, วิถีพุทธ, หลักบรรทัดฐาน

Abstract

The aims of this research were 1) to study the level of school development of Buddhist school development with parental participation in Nonsang School, Sida district, under the Office of Primary Education Service Area 6, Nakornratchasima province, 2) to compare the levels of Buddhist school development based on the parental participation according to the data given by the samples, classified by their genders, careers and education and 3) to study the ways to develop the Buddhist school with parental participation as mentioned.

This study was a mixed method research used to study the populations in the studied area. 153 of them were selected as the samples. The questionnaire was used as a research tool to collect the data from the samples. The data then were analyzed to find out the statistic values of Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and One Way ANOVA.

The research outcomes revealed that:

1. The overall score and scores of each aspect of the school development of Nonsang Buddhist schools with parental participation were at a high level. The highest score was found in the aspect of meditation, followed by that of 'following up and assessment according to wisdom principles'. The lowest score was that of 'preparation according to precept principles'. 2) In comparison, the statistic scores of the development based on the data given by the samples, classified by genders, careers and incomes were indifferent. 3) For Buddhist school development, it was suggested that the parents should make their roles in teaching and training the students to have knowledge in self-control, practice as a good sample of the others, have knowledge and understanding of the students' perspectives after being trained by their teachers; the students should understand how to use wisdom in living, should be supported in developing the knowledge and ability in organizing the creative activities which cause them to pay more attention to learning.

Keywords: Development, Buddhist, Bowan Principles

๑. บทนำ

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันได้ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคของโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมและวัฒนธรรมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติ จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อแบบแผนพฤติกรรม ค่านิยมและทัศนคติของคนในชาติ การศึกษาจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญของคนเพราะบุคคลที่ได้รับการศึกษาย่อมนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย กล้าคิดกล้าตัดสินใจ^๑

การจัดการศึกษาของชาติกำหนดไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่ต้องเก็บ

^๑ อมรวิรัช นาคทรพรพ, ความฝันของแผ่นดิน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๐), หน้า ๔๕.

ค่าใช้จ่าย^๒ และรัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม โดยให้ความคุ้มครองพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพและบุคลากรทางการศึกษา ให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ^๓ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ^๔

การนำหลักบรรณาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนเป็นการส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการมีความสนใจและต้องการศึกษาถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธใน ๓ ขั้นตอน คือ ๑) การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ คือ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ๒) ขั้นตอนการ จัดสภาพองค์กร การพัฒนาบุคลากรการพัฒนาผู้เรียน และการดูแลสนับสนุนในการดำเนินการ และ ๓) ขั้นตอนติดตามประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัดโรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปขยายผลเพื่อการปรับปรุง^๕

ในขณะที่บ้านโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖ มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการโรงเรียนแบบ บวร แต่ผู้ปกครองยังขาดการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนจึงส่งผลให้ผู้ปกครองกับครูผู้สอนขาดการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน และขาดความเข้าใจในการแนะนำให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงการบริหารจัดการของโรงเรียนที่มีนโยบายต่างๆ ให้กับนักเรียน เช่น การอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสร้างความตระหนักถึงคุณงามความดีที่นักเรียนควรจะ

^๒ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓ .

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

^๕ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๘๖.

ได้รับและสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยทำให้แบ่งเบาภาระให้กับผู้ปกครองทั้งยังส่งผลให้ผู้ปกครองกับโรงเรียนเกิดการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น^๖

จากความสำเร็จสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศใช้เป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโดยอาศัยหลักบรรพชาปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้เป็นแนวนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖

๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖ จำแนกตามเพศ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา

๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method)^๗ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นการผสมผสานในระดับข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรต้น ตัวแปรตามและกรอบแนวคิดด้วยวิธีการเชิงพรรณนาและนำไปสู่การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณ การเปรียบเทียบด้วยวิธีการเชิงพรรณนาและวิธีการทางสถิติ

^๖ โรงเรียนบ้านโนนสัง, รายงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๘, (นครราชสีมา : ฝ่ายบริหารทั่วไป, ๒๕๕๘), หน้า ๔.

^๗ ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, หลักการและวิธีการเขียนงานวิจัยวิทยานิพนธ์สารนิพนธ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๓), หน้า ๖๐.

๑. ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองที่นักเรียนที่ร่วมพัฒนาตามหลักบรร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖ จำนวน ๒๕๔ คน^๗

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่ร่วมพัฒนาตามหลักบรร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖ จำนวน ๑๕๓ คน กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากร โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน^๘ และสุ่มแบบง่าย (Simple random Sampling) และเทียบสัดส่วนจากประชากรตามเพศ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ด้วยวิธีการจับฉลาก จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา โดยวิเคราะห์หาจำนวนและค่าร้อยละ

๓.๒ วิเคราะห์หาระดับการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต^๙ แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ๕ ระดับ และแปลผล

๓.๓ วิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖ จำแนกตามเพศและอาชีพ โดยการทดสอบที (t-test แบบ independent samples)

๓.๔ วิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖ จำแนกตามรายได้และระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

^๗ โรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสิดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖, รายงานการประเมินตนเอง, (นครราชสีมา : ฝ่ายจัดการศึกษา, ๒๕๕๙), หน้า ๑๒. เอกสารอัดสำเนา.

^๘ krejcie and morgan อ้างถึงในบุญชุม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : สุริยวิสาสน์, ๒๕๔๕), หน้า ๘๒.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๑.

๓.๕ วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖ จำนวน ๓ ด้าน โดยวิเคราะห์หาจำนวนค่าความถี่และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖ โดยภาพรวม ($\bar{X} = ๓.๘๗$) และรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการดำเนินการ ตามหลักบรรพในหลักสมาธิ ($\bar{X} = ๓.๙๕$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการติดตามประเมินผล ตามหลักบรรพในหลักปัญญา ($\bar{X} = ๓.๙๔$) ส่วนต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการเตรียมการ ตามหลักบรรพในหลักศีล ($\bar{X} = ๓.๕๙$)

๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา จำแนกตาม เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการเตรียมการ ตามหลักบรรพในหลักศีล คือ ควรสร้างบทบาทในการสอนและอบรมนักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการครองตนในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติตาม ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการดำเนินการ ตามหลักบรรพในหลักสมาธิ มีดังนี้ ควรมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดของนักเรียนหลังจากได้ผ่านการฝึกอบรมจากครูผู้สอน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนโดยเกิดความเหมาะสมให้กับ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการติดตามประเมินผล ตามหลักบรรพในหลักปัญญา มีดังนี้ ควรฝึกหัดนักเรียนให้เข้าใจในการใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมนักเรียนให้พัฒนาความรู้ความสามารถไปในทางที่ดีงามได้จัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ฝึกหัดนักเรียนให้เกิดความตั้งใจในการเรียน

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๖ โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการดำเนินการ ตาม

หลักบรรทัดฐานในหลักสมาธิ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการติดตามประเมินผลตามหลักบรรทัดฐานในหลักปัญญา ทั้งนี้เพราะว่า การพัฒนาโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่จำเป็นซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้หลักการที่เป็นแนวทางที่เหมาะสมแก่การดำเนินการเรียนรู้ทักษะต่างๆ ในการดำเนินชีวิต นำไปสู่จุดเป้าหมายที่วางไว้ให้เกิดเป็นแนวทางที่สามารถดำเนินการได้ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวช่วยในการพัฒนาโรงเรียนแบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาทองล้อม สุเมธ (อินทะสร้อย) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบของโรงเรียนพุทธโกศวิทยวิทยา จังหวัดแพร่ มีการประยุกต์ใช้การพัฒนากาย วาจาด้วยศีล ให้ฝึกทักษะอารมณ์ด้วย สมาธิศึกษา เพื่อพัฒนาอารมณ์ที่แสดงออกมาทางกาย และวาจาของสามเณรนักเรียน ด้านปัญญาศึกษา ควรมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักเหตุและผล เรียนรู้ทักษะต่างๆ ของชีวิต ควรเพิ่มองค์ความรู้ในเนื้อหาของกิจกรรมเสริมปัญญา ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ของกระทรวงศึกษาธิการ นำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบใน ๑๐ ด้าน อย่างเชื่อมโยงและเป็นองค์รวม เพื่อการพัฒนาศักยภาพของสามเณรนักเรียนที่เป็นต้นแบบได้อย่างสมบูรณ์^๙

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีบทบาทในการสอนและอบรมนักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการครองตน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติตาม

๑.๒ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดของนักเรียนหลังจากได้ผ่านการฝึกอบรมจากครูผู้สอน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนโดยเกิดความเหมาะสมให้กับนักเรียนได้

๑.๓ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรฝึกหัดนักเรียนให้เข้าใจในการใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องได้เป็นอย่างดี ทำความเข้าใจค่านิยมของตัวนักเรียนตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและฝึกหัดนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถเป็นแบบอย่างในการรักษาระเบียบวินัยต่างๆ สามารถทำให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจได้ และรับทราบในนโยบายของโรงเรียนและนำไปปฏิบัติด้วยการฝึกอบรมแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี

^๙ พระมหาทองล้อม สุเมธ (อินทะสร้อย), “การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบของโรงเรียนพุทธโกศวิทยวิทยา จังหวัดแพร่”, เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ นานาชาติ ครั้งที่ ๑, ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, (๒๘ มกราคม ๒๕๕๙) : หน้า ๑๙๒-๑๙๓.

๒.๒ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในการออกค่ายอาสาของนักเรียน เสริมทักษะการดำเนินชีวิตให้กับนักเรียน สนับสนุนให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตนให้มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติได้

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามหลักบรรพของโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖

๓.๒ ความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้บริหารและครูผู้ปกครองตามหลักบรรพของโรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕.

บุญชุม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : สุริยวิสาสน์, ๒๕๔๕.

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. หลักการและวิธีการเขียนงานวิจัยวิทยานิพนธ์สารนิพนธ์.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๗.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

โรงเรียนบ้านโนนสัง. รายงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๘. นครราชสีมา : ฝ่ายบริหารทั่วไป, ๒๕๕๘.

อมรวิทย์ นาครทรรพ. ความฝันของแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์

การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์, ๒๕๔๐.

(๒) เอกสารการประชุมวิชาการ :

พระมหาทองล้อม สุเมโธ (อินทะสร้อย). “การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนา

สามเณรนักเรียนต้นแบบของโรงเรียนพุทธโกศลวิทยา จังหวัดแพร่”. เอกสารการ

ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ นานาชาติ ครั้งที่ ๑. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, (๒๘ มกราคม ๒๕๕๙).

(๒) เอกสารอัดสำเนา :

โรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอสีดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครราชสีมา เขต ๖. รายงานการประเมินตนเอง. นครราชสีมา : ฝ่ายจัด

การศึกษา, ๒๕๕๙.

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

The Ways to Promote Parental Participation in Administration of Child
Development Centre of Nongtum Sub-District Municipality, Muang District,
Khon Kaen Province

พัญญา โนนทิง*

ผศ.ดร.วิทยา ทองดี, ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม ๒) เปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม จำแนกตามเพศ รายได้ และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษากับผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๘ คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เสร็จแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ตามด้วย ด้านบริหารจัดการ

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ศูนย์พัฒนาเด็ก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

๒. ผลการเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามรายได้ แตกต่างกัน ส่วนที่จำแนกตาม เพศ และระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะในทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ควรกำหนดแผนปฏิบัติประจำปี อย่างชัดเจนกว่านี้ แลครูผู้สอนควรพัฒนาการอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ เหมาะสม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารควรมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลให้มีความชัดเจน ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: แนวทางส่งเสริม, การมีส่วนร่วม, ผู้ปกครอง

Abstract

The aims of this research were 1) to study parental participation in administration of Child Development Centre of Nongtum Sub-district Municipality, Muang district, Khon Kaen, 2) to compare the ways to promote the parental participation and 3) to study the ways mentioned. This study was a mixed method research used to study the populations in the studied area. 108 of them were selected as the samples. The questionnaire was used as a research tool to collect the data from the samples. The data then were analyzed to find out the statistic values of Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and One Way ANOVA.

The research outcomes were as follows:

1. The overall score and scores of each aspect of the ways to promote the parental participation were at a high level The highest score was found in the aspect of personnel, followed by that of building, environment and security, management. The least score was seen in the aspect of participation and support from all stakeholders.

2. The statistic scores from the comparative results of parental participation promotion ways of the samples, classified by their incomes were different. If classified by genders and education, indifference can be seen.

3. The Child Centre is suggested to have the clearer annual action plan, teacher development plan in terms of child care and knowledge, continuous child care skill development, facility cleanness, trees planting, learning media for children, raising fund to develop the facilities and learning resources, study

Keywords: The Ways To Promote, Participation, Parental

๑. บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและจะประสบผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้เป็นผู้ที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ ตลอดจนมีคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม หากคนได้รับการพัฒนาทางการศึกษาที่ดีที่สุด อาจจะเป็นปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาประเทศทุกด้าน ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความคิด ทักษะความสามารถรวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศชาติ กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดนโยบายด้านระบบการบริหารและการจัดการศึกษา โดยให้สอดคล้องกับระบบจัดการศึกษาแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีเอกภาพในเชิงนโยบายมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษา และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน^๑

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๕ ปี บนพื้นฐานการเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตัวเองและสังคม ซึ่งการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้บรรลุวัตถุประสงค์

^๑ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, สถิติข้อมูลการศึกษาท้องถิ่น ปีการศึกษา ๒๕๕๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานประสานและพัฒนาการส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, ๒๕๕๕), หน้า ๒๙.

ของการจัดการศึกษานั้นจะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาแตกต่างกันบนพื้นฐานของความเชื่อ ความรู้ความเข้าใจของแต่ละครอบครัวจนกระทั่งเข้าสู่โรงเรียนอนุบาล ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญมากต่อพัฒนาการและ การเรียนรู้ของเด็ก เด็กจึงแตกต่างกัน ผู้ที่รู้จักเด็กได้ดีที่สุดคือ บิดามารดา เมื่อครูรับช่วงการจัดการศึกษาอบรมเด็กต่อบิดามารดา จึงจำเป็นที่จะต้อง ทราบและเรียนรู้เด็กจากข้อมูลที่ทางบ้าน แจ้งให้ทราบ และให้ความเคารพต่อความคิดเห็น ของผู้ปกครอง^๒

การจัดการศึกษาได้ดำเนินการกิจตามอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาแก่ ประชาชนในพื้นที่ โดยจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระดับอนุบาลและปฐมวัย ซึ่งเดิมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล ได้จัดการศึกษาปฐมวัยแก่เด็กอายุ ๓-๕ ขวบ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา การดำเนินการ จัดตั้งสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย นอกจากดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ยัง ดำเนินการโดยส่วนราชการต่างๆได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา และสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และได้ถ่ายโอนให้เทศบาล และองค์การบริหารส่วน ตำบล เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนการ ดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ และการ พัฒนาบุคลากร^๓

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ก็ยังมีความแตกต่างทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวกับ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบ การกิจการดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน สามารถให้บริการตอบสนอง ชุมชนด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย อายุ ๒-๕ ขวบ อย่างทั่วถึงและเป็นทรัพยากรที่มี คุณภาพตามอำนาจหน้าที่ และเจตนารมณ์ของรัฐบาล^๔ ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^๓ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, **มาตรฐานการดำเนินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, ๒๕๕๓), เอกสารอัดสำเนา.

^๔ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, **มาตรฐานการดำเนินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

เล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และจัดกิจกรรมตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ กับระบบประกันคุณภาพ ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานบนพื้นฐาน ๓ ประการ คือ การบริหารจัดการที่ดี กระบวนการบริการหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่มีคุณภาพ และประสิทธิผลจากการดำเนินงาน^๕

ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเชื่อมโยงต่อ เทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น การดำเนินงานยังต้องได้รับการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการแบ่งโครงสร้างการบริหารภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องกำหนดนโยบายและวางเป้าหมายแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชัดเจน ด้านบุคลากร ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีส่วนร่วมการวางแผนการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษา ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย^๖

จากสภาพและปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศใช้เป็นข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๒. เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ รายได้ และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

๓. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

^๕ สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ : คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐาน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : หจก. เทพเพ็ญวานิสัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒.

^๖ สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น, ข้อมูลสารสนเทศประจำปี ๒๕๕๙, (ขอนแก่น : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ๒๕๕๙), หน้า ๑๙.

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๑. ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๘ ศูนย์ จำนวนผู้ปกครองนักเรียน ๑๕๐ คน^๗ จำแนกตามเพศ รายได้ และระดับการศึกษา

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๘ ศูนย์ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑๐๘ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม ตารางเครชีและมอร์แกน^๘ และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) ตามเพศ รายได้ และระดับการศึกษา และเทียบสัดส่วนจากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก จำแนกได้ดังนี้

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ รายได้ และระดับการศึกษา โดยวิเคราะห์หาจำนวนและค่าร้อยละ

๓.๒ วิเคราะห์หาระดับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ด^๙ แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ๕ ระดับ และแปลผล

๓.๓ วิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบที (t-test แบบ independent samples)

๓.๔ วิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามรายได้และระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One - Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่าง หาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

^๗ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น, **ฐานข้อมูลสารสนเทศศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม**, (ขอนแก่น : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น, ๒๕๕๙), เอกสารอัดสำเนา.

^๘ บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๑.

๓.๕ วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๖ ด้าน โดยวิเคราะห์หาจำนวนค่าความถี่และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

๑. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม ($\bar{x} = 3.68$) และรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านบุคลากร ($\bar{x} = 3.78$) รองลงมาคือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.76$) ตามด้วย ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก ($\bar{x} = 3.69$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ($\bar{x} = 3.66$)

๒. ผลการเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ รายได้ ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะในทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติประจำปี อย่างชัดเจนกว่านี้ แลครูผู้สอนควรพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูการจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ เหมาะสม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านบุคลากร ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้ครูผู้ดูแลเด็กแต่งกายเรียบร้อย เหมาะสม และถูกต้องตามระเบียบ เอาใจใส่ดูแลเด็กเป็นอย่างดีอย่างสม่ำเสมอ ทุ่มเทในการปฏิบัติงานและมาปฏิบัติงานตรงต่อเวลา อย่างสม่ำเสมอ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ควรมีการรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายนอกและภายในห้องเรียน มีการปฏิบัติเป็นประจำ จัดบริเวณรอบอาคารมีการปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นสะอาด ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควรมีสื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการเด็กเหมาะสมตามวัย และเพียงพอต่อเด็กจัดให้เด็กๆ ได้รับการพัฒนาอารมณ์ จิตใจ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม มีการประสานงาน ให้คำปรึกษากับผู้ปกครอง/ชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ควรมีการระดมทรัพยากรงบประมาณสนับสนุน พัฒนาอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ กิจกรรมศึกษานอกสถานที่อยู่เสมอ มีการประเมินคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กอยู่เสมอ และการ

ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนทราบอย่างทั่วถึง ควรส่งเสริมชุมชน ปรับปรุง อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่าย จัดทำแผนงาน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระเบียบและแนวทางเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งยังสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ พุดกล้า ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ของสถานศึกษาเอกชนและรัฐในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสรวง พบว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ของสถานศึกษาเอกชนและรัฐในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสรวง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไปและด้านวิชาการ ตามลำดับ และปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ตามลำดับ^{๑๐}

๖. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยได้แนวทางในการพัฒนาที่ใช้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/เชิงปฏิบัติการ และใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ผู้บริหารควรมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลให้มีความชัดเจน

๑.๒ ควรจัดให้ครูผู้ดูแลเด็กแต่งกายเรียบร้อย เหมาะสม และถูกต้องตามระเบียบ

^{๑๐} ณัฐพงษ์ พุดกล้า, “การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ของสถานศึกษาเอกชนและรัฐในเขตพื้นที่อำเภอเมืองมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), ๒๕๕๐.

๑.๓ ควรมีเครื่องเล่นสนามที่หลากหลาย เพียงพอกับความต้องการของเด็ก และมีการตรวจสอบความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ ประจำปี อย่างชัดเจน

๒.๒ ผู้บริหารควรพัฒนาทางด้านการอบรมให้แก่ครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการดำเนินงานให้เกิด ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๒ ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้บริหาร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. สถิติข้อมูลการศึกษาท้องถิ่น ปีการศึกษา ๒๕๔๒.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานประสานและพัฒนากองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาการ จัดการศึกษาท้องถิ่น, ๒๕๔๒.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๖.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๔.

สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น. ข้อมูลสารสนเทศประจำปี ๒๕๕๙.

ขอนแก่น : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ๒๕๕๙.

สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. มาตรฐานศูนย์

เด็กเล็กแห่งชาติ : คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐาน. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร : หจก. เทพเพ็ญ วานิชย์, ๒๕๕๖.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ณัฐพงษ์ พุดห่อ. “การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ของสถานศึกษา

เอกชนและรัฐในเขตพื้นที่อำเภอเมืองมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา

บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๐.

(๓) เอกสารอัตสำเนา :

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. **มาตรฐานการดำเนินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. ๒๕๕๓.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น. **ฐานข้อมูลสารสนเทศศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตูม**. ขอนแก่น : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น, ๒๕๕๔.

การบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาล
ตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี
Participatory Administration Based on VII Sappurisadhamma of
Thesabaan School, Nonsaat Sub-district, under the Local Administrative
Organization, Non-Saat District, Udonthani Province

ดวงดาว เย็นไธสง^{*}

ผศ.ดร.ประยูร แสงใส, รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน^{**}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ๒) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี จำแนกตาม อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษากับประชาชนในเขตโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๖ คน ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เสร็จแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมาก ๗ ด้าน โดยเรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่มีการปฏิบัติ

^{*} นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

^{**} อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

สูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมตามหลักอัตตัญญูตา : ความเป็นผู้รู้จักตน รองลงมา คือด้านการมีส่วนร่วมตามหลักกาลัญญูตา : ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาหรือรู้จักเวลาที่เหมาะที่ควร ด้านที่มีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมตามหลักอิตถัญญูตา : ความเป็นผู้รู้จักผล และด้านการมีส่วนร่วมตามหลักมัตตัญญูตา : ความเป็นผู้รู้จักประมาณหรือรู้จักความพอเพียง

๒. ผลการเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด จำแนกตามอาชีพ รายได้ และระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ควรนำหลักและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในหลักการมีส่วนร่วม วางตัวทำงานให้เหมาะสมกับงาน ควรกำหนดเป้าหมาย และส่งเสริมงานให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ โดยตรวจสอบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ควรวางตัวได้อย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์มีมารยาทที่ดี รู้จิตใจของผู้ได้บังคับบัญชา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน รู้จักปล่อยวาง ควรมีความพอดีพอเพียงทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิตหรือนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ มีคุณธรรมประจำใจ สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่คนรอบข้าง ควรบริหารเวลาได้ดีเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และสร้างจิตสำนึกในสถานศึกษา ควบคุมระยะเวลาในการดำเนินนโยบายต่างๆ ควรให้ความร่วมมือและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนทำให้การบริหารงานโรงเรียนได้ดี ควรพิจารณาความดีความชอบ หรือยกย่องให้เกียรติตามความเหมาะสมของแต่ละบุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองซึ่งการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของบุคลากรส่งผลกับงานที่ได้รับ

คำสำคัญ: การบริหาร, การมีส่วนร่วม, หลักสัปปุริสธรรม ๗

Abstract

This aims of this research were 1) to study participatory administration based on VII Sappurisdhamma (Pāli: sappurisa-dhamma: qualities of a good man; virtues of a gentleman) of Thesabaan School, Nonsaat Sub-district, under the Local Administrative Organization, Non-Saat District, Udonthani, 2) to compare the participatory administration based on VII Sappurisdhamma of the administrators, classified by careers, incomes and education and 3) to study the ways to promote the participatory administration based on VII Sappurisdhamma of the school. This study which

employed a mixture of qualitative and quantitative research methods aimed to study the populations in the school area. 226 of them were selected as the studied samples. The tool used in this research was a questionnaire. The data were analyzed to find out the statistic values of Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and One-Way ANOVA.

The research outcomes were as follows:

1. The overall statistic score of the participatory administration based on VII Sappurisdhamma of the school was at a high level The highest score was found in the aspects of participation according to the principles of Attanyuta (Pāli: attaññutā, knowing oneself, , followed the participation according to the principles of Kalanyuta Pāli: kālaññutā, knowing the proper time, The least score was found in the aspect of Atthanyuta (Pāli: attaññutā, knowing the meaning) and Mattanyuta (Pāli: mattaññutā, moderation
2. The comparative results showed the scores of the participatory administration of the studies samples, classified by careers, incomes and education indifferently.
3. The ways to promote the participatory administration based on VII Sappurisdhamma in the studied area were that the administrators should bring the related principles and theories to use, assign work to the right persons; determine work targets; support the work to achieve the objectives; monitor work performance; act suitably in any situation; study the subordinate behaviors; be generous; live sufficiently; have virtues of life; create right awareness to the surrounding people; manage time rightly; be a good sample for the others; be friendly in the community and school administration; praise those with good performance; support the personnel to improve themselves and promote them according to their work success.

Keywords: Administration, Participatory, VII Sappurisdhamma

๑. บทนำ

แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มุ่งเน้นพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยส่งผลให้บรรลุนโยบาย เป้าหมายและมาตรฐานด้านการศึกษาตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา โดยการ

พัฒนาสถานศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานในด้านวิชาการ บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ การบริหารและการจัดการด้านอื่นๆ พร้อมกันนี้ยังมีโดยมีเป้าหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์ภารกิจดังกล่าวจะสำเร็จลุล่วงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องวางแผนและปฏิบัติการกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ งานธุรการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน อาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์กับชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วนตามหลักสูตร โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้ พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น การจัดการศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ กำหนดให้ทุกส่วน คือ พ่อ แม่ผู้ปกครอง และสถานศึกษา ครู อาจารย์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนทุกคนในชาติต้องร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพของคนไทย โดยเฉพาะในสถาบันครอบครัว^๑

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครู และ ผู้ปกครองที่ยึดติดกับความเคยชินเดิม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม ความไม่คุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองและครู การขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้ปกครอง เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม การขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลในความเคลื่อนไหวของนโยบายของโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครอง ไม่รับรู้ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างที่เหมาะสม การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของ พ่อ- แม่ ผู้ปกครอง อันเนื่องมาจากการกิจในการทำงานประจำ ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้ ปัญหาทัศนคติ ความคิดที่แตกต่างกันระหว่างครูกับ พ่อ -แม่ ผู้ปกครอง เพราะทั้งสองฝ่ายอาจจะมีจุดยืนและทัศนะ หรือวิธีการในการปกป้องนักเรียนในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดการไม่ยอมรับ ซึ่งกันและกัน ฉะนั้นหนทางแก้ไขปัญหาก็ควรเสริมสร้างให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นคุณค่าของการศึกษาให้ผู้ปกครองเข้าใจ พัฒนาการของนักเรียนหรือลูกหลานของตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา^๒

การจัดการศึกษาในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จและสามารถแก้ปัญหาได้ควรนำหลักพุทธธรรมควมมาบูรณาการในการบริหารการจัดการศึกษา ที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งการบริหารตามแนวทางพุทธที่เหมาะสม คือ หลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๔๕.

^๒ กุลยา ตันติผลาชีวะ, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนปทุมวิไล”, วารสารการศึกษาปทุมวิไล, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม ๒๕๔๔) : หน้า ๓๕-๓๗.

กับการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีหลักธรรมที่ครอบคลุมและเหมาะสมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หลายกรณี โดยเฉพาะด้านการบริหารงาน จัดการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการได้หลายประการ โดยเฉพาะหลักสัปปริสธรรม ๗^๓ ซึ่งเป็นธรรมของสัตบุรุษเป็นคุณสมบัติของคนดีประกอบด้วย ความรู้จักธรรม รู้หลักหรือรู้จัก เหตุ ความรู้จักอรรถ ความมุ่งหมายหรือรู้จักผล ความเป็นผู้รู้จักตน ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ความรู้จักกาล คือรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม รู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ควรประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ความรู้จักบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหาร สถานศึกษาและประยุกต์ใช้ต่อไป และทำให้สังคมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรบริหารจัดการอย่าง ชาญฉลาด สร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อการบริหารงานอย่างยั่งยืนและมั่นคง รวมทั้ง เป็นหลักการของนักบริหารในการบริหารจัดการองค์กรของตนอย่างมีระบบ โดยที่ยังมี คุณธรรมมาประกอบในการพิจารณาบริหารจัดการอีกส่วนหนึ่งด้วย

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เทศบาลตำบลโนน สะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี พบปัญหาการ มีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาด ความเข้าใจการเข้าถึงความต้องการของผู้ปกครองที่อยากให้นักเรียนมีการเรียนที่ดี มี พัฒนาการในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างทันยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี^๔ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน เทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัด อุดรธานี เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพและก่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ประยุทธ ปยุตโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

^๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโนนสะอาด, **ข้อมูลรายงานประจำปีโรงเรียนเทศบาล ตำบลโนนสะอาด**, (อุดรธานี : โรงเรียนบ้านโนนสะอาด, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕. เอกสารอัดสำเนา.

๒. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี จำแนกตาม อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา

๓. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๑. ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองในโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๕๗๐ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๙ จำนวน ๒๒๖ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน^๕ (krejcie & Morgan) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) ตามเขตการปกครองและเทียบสัดส่วนตามระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครองได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลาก

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๑ ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ รายได้ และระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (likert)

^๕ krejcie and morgan อ้างถึงใน, บุญชุม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๘๒.๘๓.

๔. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเขตการปกครอง ระดับการศึกษาและอาชีพ โดยวิเคราะห์หาจำนวน ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แล้วนำไปเทียบกับ เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ๕ ระดับ และแปลผล วิเคราะห์เปรียบเทียบ จำแนกตามอาชีพโดยการ ทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method) และวิเคราะห์หาจำนวนหาค่าความถี่และวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

การบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน เทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัด อุตรดิตถ์ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมาก ๗ ด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมตาม หลักอัตตัญญูตา : ความเป็นผู้รู้จักตน ($\bar{X} = ๔.๕๐$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมตามหลัก กาลัญญูตา : ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาหรือรู้จักเวลาที่เหมาะที่ควร ($\bar{X} = ๔.๔๙$) ด้านที่มีส่วน ร่วมต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมตามหลักอัตตัญญูตา : ความเป็นผู้รู้จักผล และด้านการมี ส่วนร่วมตามหลักมัตตัญญูตา : ความเป็นผู้รู้จักประมาณหรือรู้จักความพอเพียง ($\bar{X} = ๔.๔๓$)

ผลการเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด จำแนกตามอาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาของ ผู้ปกครองโดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วน ร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนน สะอาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ควรนำหลักและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในหลักการมีส่วนร่วม วางตัว ทำงานให้เหมาะสมกับงาน และเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ได้บังคับบัญชา มีการพัฒนาตนเอง ตลอดเวลาเพื่อบริหารโรงเรียนดียิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยใช้หลักการและเหตุผลให้ตรงกับ สถานการณ์นั้นๆ ควรกำหนดเป้าหมาย และส่งเสริมงานให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ โดย ตรวจสอบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน ตั้งใจทำงานและหวังความสำเร็จก้าวหน้ามาสู่ สถานศึกษา ควรวางตัวได้อย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์มีมารยาทที่ดี รู้จิตใจของ ผู้ได้บังคับบัญชา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน รู้จักปล่อยวาง และคิดบวกในทุกสถานการณ์ สร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้มากขึ้นในการบริหารสถานศึกษา ควรมีความพอดีพอเพียงทั้ง

การทำงานและการดำเนินชีวิตหรือนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ มีคุณธรรมประจำใจ สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่คนรอบข้าง ใช้อำนาจอำนาจให้ถูกต้องเหมาะสมและมีขอบเขตในการบริหารใช้อำนาจอำนาจให้ถูกต้องเหมาะสมและมีขอบเขตในการบริหาร

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลตำบลโนนสะอาด สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมตามหลักอรรถกถา : ความเป็นผู้รู้จักตน รองลงมา คือด้านการมีส่วนร่วมตามหลักกาลัญญา : ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาหรือรู้จักเวลาที่เหมาะสมที่ควร ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการที่จะสร้างเสริมการมีส่วนร่วมสนับสนุนในเรื่องของกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อให้เด็กๆ สนใจในกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย ฝึกให้สามารถดูแลตัวเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย ชัยวิรัตน์^๒ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน การพัฒนาเด็กประถมศึกษา โรงเรียนบ้านประตูป่า อำเภอเมืองลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในด้านพื้นฐานของการให้การศึกษาอบรมเด็ก กิจกรรมที่ผู้ปกครองทุกคนได้ปฏิบัติ คือฝึกให้เด็กได้ช่วยตนเอง สำหรับการให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียน ผู้ปกครองมากกว่าครึ่งหนึ่งมีส่วนร่วมโดยให้ความสนใจให้ข้อมูลที่แท้จริง เข้าร่วมประชุม ตลอดจนร่วมมือ สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน นอกจากนี้ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการและความเจริญงอกงามของเด็ก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่สนใจ ข้อเสนอแนะทั่วไปผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนเข้มงวดในการจัดการเรียนการสอน และกวดขันระเบียบของนักเรียน

๖. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยได้แนวทางในการพัฒนาที่ใช้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/เชิงปฏิบัติการ และใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ผู้บริหารควรมีข้อเสนอแนะและจัดทำนโยบายสอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษา

๑.๒ ผู้บริหารควรจัดอบรมการมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาพัฒนาการบริหารงาน

^๒ ศักดิ์ชัย ชัยวิรัตน์, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาประถมศึกษาโรงเรียนบ้านประตูป่าอำเภอเมืองลำพูน”, การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๒.

๑.๓ ผู้บริหารควรให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดให้มีสวัสดิการด้านต่างๆแก่นักเรียนตามความเหมาะสม

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ ผู้บริหารควรจัดให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาตามเวลาและโอกาส

๒.๒ ผู้บริหารควรจัดให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานกับหน่วยงานอื่น

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตามหลักสัปปุริสธรรม ๗

๓.๒ ความสัมพันธ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับผู้บริหารโรงเรียน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒.

บุญชุม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ประยุทธ ปยุตโต). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

(๒) วารสาร :

กุลยา ตันติผลลาชีวะ. “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนปฐมวัย”. วารสารการศึกษาปฐมวัย, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม ๒๕๔๔).

(๓) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ศักดิ์ชัย ชัยวิรัตน์. “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาประถมศึกษาโรงเรียนบ้านประตูป่าอำเภอมะนังเมืองลาพูน”. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.

(๔) เอกสารอัดสำเนา :

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอนนทบุรี. ข้อมูลรายงานประจำปีโรงเรียนเทศบาลตำบลนนทบุรี. อุดรธานี : โรงเรียนบ้านนนทบุรี, ๒๕๕๙.

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ตำราวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์
และราคาในการจัดการเรียนการสอนThe Students have Textbooks to use In Product and Price Management
and Teaching

ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร และคณะ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ตำราวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาในการจัดการเรียนการสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคา กับอาจารย์ ดร.ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๕๙ จำนวน ๓๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมนักศึกษามีความคิดเห็นต่อการใช้ตำราวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาในการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .๗๓) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ๒ ข้อคือ เนื้อหาวิชาที่มีความเหมาะสมกับหลักสูตรระดับปริญญาตรี และความพึงพอใจโดยรวมต่อการใช้ตำราในการจัดการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสม

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, ตำราวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคา, การจัดการเรียนการสอน

Abstract

This research aimed to students opinion towards strategic Product & Price Management textbook The population were 39 students who in enrolled the Product & Price Management Course in the first semester of 2015 Data were collected by using survey Questionnaier and analyzed by descriptive statistios i.e mean and s.d. The reults showed that the overall satisfaction of students on the use of Product & Price management textbook

* มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, ณรงค์ฤทธิ์ ชีระเวช, อชิตพล พลเขต, แก้วตา ผิวพรรณ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่นคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

was in a high level (mean=4.02 =S.D. = .73) However, the least satisfaction of student was the appropriate size of the textbook

Keywords: Opinion, Product & Price Management Textbook, Teaching

๑. บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาจะมีส่วนในการพัฒนาบุคคลในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถเติบโตได้อย่างมีศักยภาพ สามารถประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ที่เรียนได้มีการพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆได้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาสร้างตนเอง สร้างงาน สร้างครอบครัว และมีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาสังคม

การจัดการศึกษาของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ตามโครงสร้างหลักสูตรบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรี วิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาเป็นวิชาเอกสาขาวิชาการตลาดวิชาหนึ่งที่นักศึกษาทุกๆ สาขาวิชาต้องเรียน ปัญหาในการเรียนวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาส่วนใหญ่มักเกิดจากความยากของเนื้อหารายวิชา อีกทั้งลักษณะของการสอนมักจะอยู่ในรูปแบบการบรรยายการอธิบาย รวมถึงการยกตัวอย่างสถานการณ์ของธุรกิจต่างๆ ซึ่งจะต้องใช้เวลาไม่เพียงพอต่อการเรียนในแต่ละครั้ง นอกจากนี้แล้วเนื้อหายังมีการวิเคราะห์กรณีศึกษาอีกด้วย อีกทั้งผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เช่น สาขาวิชาที่เรียนประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับธุรกิจ ฯลฯ ทำให้มีความรู้พื้นฐานวิชาที่จำเป็นสำหรับการเรียนวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาต่างกัน การรับรู้และเข้าใจในวิชาซ้ำเร็วไม่เท่ากัน ดังนั้น การเลือกวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการใช้เอกสารตำราที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อคุณภาพของการเรียนรู้

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่านักศึกษามีความคิดเห็นต่อการใช้ตำราประกอบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาตำราวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาให้มีความสมบูรณ์ และช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ตำราการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาในการจัดการเรียนการสอน

๓. ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนยุทธวิธีวิชาผลิตภัณฑ์และราคา อาจารย์ ดร.ณัฐพัชร์ วรพงษ์พัชร ภาควิชาปีที่ ๑/๒๕๕๙ จำนวน ๓๙ คน

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาทั้งหมด จำนวน ๓๙ คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาได้แก่เพศการเข้าชั้นเรียน ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อเจตคติการเรียนวิชาหลักการตลาด เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองในสัปดาห์สุดท้ายของภาคเรียนกับนักศึกษาสาขาหลักการตลาด จำนวน ๓๙ ฉบับ

๔. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ตำราการจัดการผลิตภัณฑ์และราคา มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยคำนวณค่าสถิติที่ต้องการซึ่งวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

๔.๑ ข้อมูลที่ได้จากคำถามที่กำหนดคำตอบให้เลือกตอบได้แก่คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา นำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

๔.๒ ข้อมูลที่ได้จากคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าได้แก่คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของ นักศึกษาที่มีต่อการใช้ตำราการจัดการผลิตภัณฑ์และราคาโดยแปลความค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง ๑.๐๐ - ๑.๔๙ อยู่ในระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง ๑.๕๐ - ๒.๔๙ อยู่ในระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง ๒.๕๐ - ๓.๔๙ อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง ๓.๕๐ - ๔.๔๙ อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง ๔.๕๐ - ๕.๐๐ อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด

๔.๓ ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้เติมข้อความอย่างอิสระได้แก่ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาได้แก่เพศการเข้าเรียน ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อเจตคติต่อการใช้ตำราการจัดการผลิตภัณท์และราคาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๕. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมศึกษามีความคิดเห็นต่อการใช้ตำราวิชาการจัดการผลิตภัณท์และราคาในการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๔.๐๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .๗๒) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๒ ข้อคือ เนื้อหาวิชามีความเหมาะสมกับหลักสูตรระดับปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๙ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .๕๔) และความพึงพอใจโดยรวมต่อการใช้ตำราในการจัดการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๙ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .๖๕) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๑๒) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ คือหนังสือเล่มหนาไป เนื้อหาน่าสนใจ รูปภาพในตำราน่าจะมีสีสันเพื่อความสนุกในการเรียน อาจารย์สอนสนุกเข้าใจกว่าในตำรา และเนื้อหาตามตำราควรมีน้อยกว่านี้ เพราะอาจารย์สอนไม่ครบเนื้อหา

๖. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมนักศึกษามีความคิดเห็นต่อการใช้ตำราวิชาในการจัดการเรียนการจัดการผลิตภัณท์และราคาสอนในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยปราชญ์ ต้นประยูร^๑ เรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้เอกสารคำสอนวิชาการจัดการการผลิตและการดำเนินงาน ที่พบว่าโดยรวมนักศึกษามีความคิดเห็นต่อเอกสารคำสอนวิชาการจัดการผลิตและการดำเนินงานในระดับมาก ผลงานวิจัยของอนัญญา โปราณานนท์^๒ ศึกษาความพึงพอใจในการใช้เอกสารประกอบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์สำหรับธุรกิจ ของนักศึกษาภาคปกติ หลักสูตรภาษาอังกฤษธุรกิจ จำแนกเป็นรายข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อและความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของสันทนา สงครินทร์^๓ รายงาน

^๑ ปราชญ์ ต้นประยูร, ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้เอกสารคำสอนในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการจัดการผลิตและ การดำเนินงาน ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๕๖, (พระนครศรีอยุธยา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๗).

^๒ อนัญญา โปราณานนท์, ความพึงพอใจในการใช้เอกสารประกอบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์สำหรับธุรกิจของนักศึกษาภาคปกติ หลักสูตรภาษาอังกฤษธุรกิจ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓).

^๓ สันทนา สงครินทร์, “การสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเขียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี”, รายงานการวิจัย, (อุดรธานี : วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี), ๒๕๕๒.

ผลการวิจัยการสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเขียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานีพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาเขียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยคอมพิวเตอร์ รหัสวิชา ๒๑๐๔-๒๒๒๒ ที่สอนโดยใช้เอกสารประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้แล้วจากผลการวิจัยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือความเหมาะสมของขนาดของรูปเล่มซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นที่นักศึกษา ๑ ราย เสนอไว้ในคำถามปลายเปิดคือหนังสือหนาเกินไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตำราที่ใช้ตัวอักษรขนาด ๑๘ ซึ่งผู้จัดทำเจตนาให้ผู้อ่านอ่านสะดวก อีกทั้งในเนื้อหาของตำราได้มีการนำเหตุการณ์เรื่องราวทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาแต่ละส่วนมาใส่ไว้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจชัดเจน รวมทั้งมีกรณีศึกษาในส่วนท้ายของตำราสำหรับให้ผู้อ่านได้ฝึกหัดวิเคราะห์ตามที่ระบุไว้ในคำอธิบายรายวิชาด้วย

ส่วนความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดของนักศึกษา ๑ ราย ที่เห็นว่าควรมีเนื้อหาให้น้อยกว่านี้เพราะอาจารย์สอนไม่ครบเนื้อหานั้น ในความเป็นจริงผู้สอนสอนครบทุกบทตามเนื้อหาแต่นักศึกษามีความเห็นดังกล่าวอาจเนื่องมาจากนักศึกษาคิดว่าผู้สอนต้องสอนครบทุกหัวข้อ ทุกหน้าแต่ละบท ซึ่งความเป็นจริงแล้วการสอนให้ได้ครบตามคำอธิบายรายวิชาผู้สอนจึงมีตำราเพื่อให้นักศึกษาได้ใช้อ่านประกอบด้วยตนเองเพื่อเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าการที่นักศึกษาเข้าใจว่าผู้สอนสอนไม่ครบเนื้อหานั้นเป็นประเด็นสำคัญจึงได้นำประเด็นดังกล่าวพูดคุยหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาหมู่เรียนนี้เพื่อชี้แจงและขอให้ทำความเข้าใจกับนักศึกษา

๗. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ผู้สอนควรชี้แจง และทำความเข้าใจกับผู้เรียนในคาบแรกเกี่ยวกับการใช้ตำราประกอบการจัดการเรียนการสอน รวมถึงความจำเป็นที่ต้องนำเหตุการณ์ตัวอย่าง และกรณีศึกษาใส่ไว้ในตำราทำให้ตำรามีความหนา

๒. ผู้สอนควรสอบถามนักศึกษาเกี่ยวกับขนาดของตัวอักษรถ้าใช้ขนาด ๑๖ หากอ่านชัดเจนก็อาจปรับขนาดตัวอักษรให้เล็กลง อาจทำให้หนังสือบางลง

๓. ผู้สอนควรหาทางสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาสนใจศึกษาตำราเพื่อเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยการมอบหมายให้อ่านบทเรียนล่วงหน้า เพื่อตอบคำถามก่อนเริ่มบทเรียนในแต่ละครั้ง หรืออาจมอบหมายงานให้สรุปเนื้อหาแต่ละบทส่งนอกเหนือจากแบบฝึกหัดท้ายบท

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

ปราณี ตันประยูร. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ออกสาคำสอนในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการจัดการผลิตและการดำเนินงาน ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๕๖. พระนครศรีอยุธยา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๗.

อนัญญา โปราณนนท์. ความพึงพอใจในการใช้ออกสาคำสอนวิชาการเศรษฐศาสตร์สำหรับธุรกิจของนักศึกษาภาคปกติ หลักสูตรภาษาอังกฤษธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

สันทนา สงครินทร์. “การสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเขียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี”. รายงานการวิจัย. อุดรธานี : วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี, ๒๕๕๒.

การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒
The Administration Promoting of Basic Educational School for Four
Brahmavihara in Wangsammo District, Under Udonthani Primary
Educational Service Area Office 2

พระมหาสมภาร สาทร (วรรณพราหมณ์)*

ดร.นาคพล เกินชัย, พระครูสุโมธานเขตคณาภิรักษ์, ดร.**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และศึกษาแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕๖ คน และครูผู้สอน จำนวน ๒๐๔ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๖๐ คน และกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๙๖๓ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent sample) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ one way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักมูทิตา รองลงมาคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักกรุณาและด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอุเบกขาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเมตตา

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

การเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดสถานศึกษา โดยผลรวม และรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านเมตตา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ มีดังนี้ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักเมตตา ผู้บริหารควรคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครู ควรให้กำลังใจข้าราชการครูทุกคน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรให้ความรักความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน ครู และนักเรียน ครูผู้สอนควรดูแลนักเรียนด้วยความรักความเมตตาเหมือนครอบครัวเดียวกัน ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านกรุณา ผู้บริหารควรมีความกรุณาต่อการทำงานของบุคลากรทุกด้าน บุคลากรควรมีความกรุณาและให้ความร่วมมือดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ควรให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานและการสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้ความอบอุ่นอารีต่อเพื่อนร่วมงานให้มีความสุขความสบายเหมือนอยู่บ้าน ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านมุทิตา ผู้บริหารควรแสดงความเห็นอกเห็นใจและให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่บุคลากรอย่างทั่วถึงกันทุกด้าน ควรแสดงความยินดีต่อคณะครูนักเรียนเมื่อประสบความสำเร็จและดูแลเอาใจใส่สารทุกข์สุกดิบให้ทั่วถึง ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรรู้จักวางใจเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นธรรมต่อครูและนักเรียนไม่เข้าข้างคนใดคนหนึ่ง หรือไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ควรรู้จักหลักของเหตุและผลในการตัดสินใจหาวิธีดี รู้ชอบในความเป็นกลาง ควรปฏิบัติตนเป็นกลางต่อผู้อื่นด้วยความเป็นธรรม และความเสมอภาคกับทุกคน ตลอดจนการวางตัววางใจให้เหมาะสม

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การบริหารสถานศึกษา, หลักพรหมวิหาร ๔, แนวทางในการพัฒนา

Abstract

The aims of this research were to study and compare the promotion of the educational institute administration according to the Four Brahmavihara-dhammas in the basic education schools, classified by the personnel's positions, educational institute sizes and work experience; to

study the ways to develop the promotion of the educational institute administration according to the Four Brahmavihara-dhammas in the schools under the Udonthani Primary Educational Service Area Office 2, Wongsammo-district, Udonthani province. The samples of this research were 56 educational administrators and 204 teachers (in total 260); the target group included 15 informants. The tools used in this research were a rating scale questionnaire with its reliability value at .963 and an interview form. The statistics used in this research were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent sample), f-test (One Way ANOVA) and Multiple Comparison Test of Scheffe; the data were analyzed by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

1. The overall statistic score of the promotion of the educational institute administration according to the Four Brahmavihara-dhammas in the schools under the Udonthani Primary Educational Service Area Office 2, Wongsammo-district, Udonthani province was at a high level; the scores of each aspect were the same, ranked from the administration based on *muditā* (sympathetic joy) principles, *karuṇā* (compassion), *upekkhā* (equanimity) and *mettā* (loving kindness) respectively.

2. The comparative scores, both of overall and each aspect scores, of the promotion of the educational institute administration according to the Four Brahmavihara-dhammas in the schools were indifferent. Classified by working experiences of the samples, the scores were different with the statistic significance level at .05; this accepted the hypothesis determined. The aspect of *mettā* has been practiced with the statistic significance level at .05. The scores of the other aspects were indifferent.

3. The ways to develop the promotion of the educational institute administration according to the Four Brahmavihara-dhammas in the schools under the Udonthani Primary Educational Service Area Office 2 were that the administrators should act and speak with loving-kindness; understand the teachers; encourage all the staff; support all the staff to develop themselves; be sincere with colleagues, teachers, students; give compassion to all personnel in all aspects; they should be sympathetic to the others at work;

provide advice, have equanimity and warn the staff when they did mistakes and promote when they did something good; be neutral during decisive matter.

Keywords: promotion, educational institute administration, Four Brahmavihara - dhammas, ways to develop

๑. บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยและคุณภาพของคนไทยโดยรวมให้สูงขึ้น โดยกำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๑ โดยที่สถานศึกษามีฐานะทางสังคมมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกทางสังคมโดยการใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินการทั้ง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยที่คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรที่จะให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลากรในสถานศึกษาเป็นพิเศษจะต้องหันมาดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือกระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาเกิดมีพลังมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานย่อมที่จะส่งผลให้งานในสถานศึกษาสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^๒ ในขณะเดียวกันการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของตนหลายอย่างสามารถขับเคลื่อนไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยต้องกำหนดบทบาทของตนเองให้ชัดเจนในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และจำเป็นต้องกำหนดบทบาทในการดำเนินงานกับคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อให้มีการประสานความร่วมมือในการ ทำกิจกรรมภายในสถานศึกษาร่วมกัน รวมทั้งการกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการภาวะงานทั้งระบบของสถานศึกษาให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ และมีความชัดเจนในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมี

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

^๒ รุ่ง แก้วแดง, องค์กรและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๘.

แนวทางตามหลักทฤษฎีและหลักธรรมเพื่อนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อน
การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาทั้งระบบ^๓

จากความสำเร็จและสภาพดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการ
บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ เพื่อเป็นข้อมูลเสนอ
นำไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของสังคมและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการส่งเสริมการบริหาร
สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒

๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และ
ประสบการณ์ในการทำงาน

๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ใช้รูปแบบวิธีวิทยาการแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน ๒๖๐ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี
และมอร์แกน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย คือ ๑) แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า แบบปลายเปิด และ๒) แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent sample)
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ one way ANOVA) และทดสอบความ

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงศึกษาธิการกับการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา,
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

แตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอสว่างสามหมอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักมูทิตา รองลงมาคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักกรุณา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอุเบกขา ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเมตตา

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอสว่างสามหมอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักเมตตา มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๓. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอสว่างสามหมอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ มีดังนี้ ๑) ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านเมตตา ผู้บริหารควรคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครู ควรให้กำลังใจข้าราชการครูทุกคน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรให้ความรักความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน ครู และนักเรียน ครูผู้สอนควรดูแลนักเรียนด้วยความรักความเมตตาเหมือนครอบครัวเดียวกัน ๒) ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านกรุณา ผู้บริหารควรมีความกรุณาต่อการทำงานของบุคลากรทุกด้าน บุคลากรควรมีความกรุณาและให้ความร่วมมือดีต่อผู้ได้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ควรให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานและการสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้ความอบอุ่นอารีต่อเพื่อนร่วมงานให้มีความสุขความสบายเหมือนอยู่บ้าน ๓) ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านมูทิตา ผู้บริหารควรแสดงความเห็นอกเห็นใจและให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่บุคลากรอย่างทั่วถึงกันทุกด้าน ควรแสดงความยินดีต่อคณะครูนักเรียนเมื่อประสบความสำเร็จและดูแลเอาใจใส่สารทุกข์สุขดิบให้ทั่วถึง ๔) ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรรู้จักวางใจเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ให้ความเป็นธรรมต่อครูและ

นักเรียนไม่เข้าข้างคนใดคนหนึ่ง หรือไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ควรรู้จักหลักของเหตุและผลในการตัดสินปัญหา รู้ผิดรู้ชอบในความเป็นกลาง ควรปฏิบัติตนเป็นกลางต่อผู้อื่นด้วยความเป็นธรรม และความเสมอภาคกับทุกคน ตลอดจนการวางตัววางใจให้เหมาะสม

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการปฏิบัติสูงสุดในด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักมูทิตา โดยเฉพาะผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบและสวัสดิการต่างๆ ของบุคลากร ที่ได้อย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส และผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ต่อผู้ร่วมงานในการวางแผนบุคลากรเพื่อประโยชน์ขององค์กรอย่างแท้จริง รองลงมาคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักกรุณา โดยเฉพาะครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจในบทเรียน และบุคลากรจัดทำเอกสารทางวิชาการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ได้รับมาตรฐานดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)^๔ ได้ให้ความรู้เป็นแนวสำหรับพรหมวิหาร ๔ ด้านมูทิตาที่ว่า ความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีใจแช่มชื่นเบิกบาน คือ เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้าขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจไปด้วย พร้อมจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนและสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเมธีธรรมาลังการ (ประยุทธ์ ภูริทัตโต)^๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต ๑ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต ๑ ใน ๔ ด้านคือ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเมตตา แต่โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารายข้อที่มีการปฏิบัติระดับต่ำสุดคือ บุคลากรมีความยินดีกับเพื่อนร่วมงานที่ประสบความสำเร็จอย่างไม่เลือกปฏิบัติ และบุคลากรยกย่องชมเชย และให้กำลังใจเพื่อน

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๔.

^๕ พระเมธีธรรมาลังการ, “การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพร ภูทองเงิน^๖ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในกลุ่มสถานศึกษาเขตพื้นที่ ๑-๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑” ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= ๓.๙๐) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเมตตา (ค่าเฉลี่ย= ๓.๙๙) ด้านกรุณา (ค่าเฉลี่ย= ๓.๙๕) ด้านมุทิตา (ค่าเฉลี่ย= ๓.๘๔) ด้านอุเบกขา (ค่าเฉลี่ย= ๓.๘๔) ตามลำดับ

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ สถานศึกษาควรนำสารสนเทศจากผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายการพัฒนาสถานศึกษาและจัดกิจกรรม/โครงการส่งเสริมความเมตตาต่อกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนรวมทั้งบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานตามหลักธรรมในการพัฒนาบุคลากร

๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการศึกษาเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรคนอื่นๆ ที่มีความสนใจเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านเมตตา สถานศึกษาจัดให้มีห้องพยาบาลเพื่อดูแลสุขภาพอนามัยของบุคลากรในสถานศึกษา และครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพ

๒.๒ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านกรุณา ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และให้คำปรึกษาและแนะนำผู้ร่วมงาน

๒.๓ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านมุทิตา บุคลากรมีความยินดีกับเพื่อนร่วมงานที่ประสบความสำเร็จอย่างไม่เลือกปฏิบัติ และยกย่องชมเชยให้กำลังใจเพื่อนร่วมงานที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างเท่าเทียมกัน

^๖ ณัฐพร ภูทองเงิน, “การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในกลุ่มสถานศึกษาเขตพื้นที่ ๑-๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

๒.๔ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักด้านอุเบกขา ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างเป็นธรรมมีเหตุมีผล และมีอารมณ์มั่นคง เสมอต้นเสมอปลายสามารถควบคุมตนเองได้แม้ในยามที่มีปัญหา

๒.๕ บุคลากรควรให้ความซื่อสัตย์ และความเชื่อมั่นต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาและการเรียนการสอนให้ราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

๒.๖ บุคลากรควรมีความกรุณาและให้ความร่วมมือดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ควรให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานและการสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้ความอบอุ่นอารีต่อเพื่อนร่วมงาน

๒.๗ บุคลากรควรพลอยยินดีในความเจริญก้าวหน้า และชื่นชมยินดีในสิ่งที่เพื่อนร่วมงานได้รับ

๒.๘ บุคลากรควรวางเฉยในเมื่อไม่อาจจะช่วยเหลือเขาได้ ไม่ทักถมซ้ำเติมและแสดงอาการสมน้ำหน้าเมื่อเขาพลาด

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ควรทำการศึกษาการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในกลุ่มประชากรที่กว้างและหลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป

๓.๒ ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นผลในการเปรียบเทียบครั้งต่อไป

๓.๓ ควรทำการศึกษาเชิงลึกในกลุ่มของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความคิดเห็นที่หลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒. พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖.

กระทรวงศึกษาธิการ. กระทรวงศึกษาธิการกับการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

รุ่ง แก้วแดง. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.

(๒) วิทยานิพนธ์/คุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ณัฐพร ภูทองเงิน. “การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในกลุ่มสถานศึกษาเขตพื้นที่ ที่ ๑-๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระเมธีธรรมาลังการ. “การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต ๑”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒
The Administion Promotioning Of Basic Educational School For Four
Iddhipada In Shithat Distric, Under Udonthani Primary Educational
Service Area Office 2

พระจิตกร กิตติปัญญา (สินอินแก้ว)*
ดร.นาคนพล เกินชัย, ผศ.ดร.วิทยา ทองดี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๓๘ คน ครูผู้สอน จำนวน ๒๖๓ คน รวมทั้งสิ้น ๓๐๑ คน และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .๙๗ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า (t-test แบบ Independent samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One way ANOVA) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ และด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

การเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้บุคลากรตามความถนัด ความชอบ เมื่อมีความชอบและพอใจงานก็จะสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการทำงาน ควรศึกษาถึงความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนว่ามีความถนัดเรื่องใด / ชอบเรื่องใด ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ สร้างขวัญกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน และบุคลากรควรสร้างความตระหนักในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ให้ความชอบในการทำงาน มีความรักที่จะทำงาน หมั่นศึกษาหาความรู้ อย่างสม่ำเสมอ ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร และรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความขยันหมั่นเพียรทำงานในสิ่งที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งจนสำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานและเอาใจใส่ในองค์กร ควรสร้างความพอใจให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ให้ความร่วมมือกันแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น สถานศึกษาควรให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานหลังจากดำเนินงานตามโครงการเสร็จเรียบร้อยเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานและนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเอาใจใส่งานสวดสวดคุณแลสถานที่อยู่เวรยามเฝ้าติดตามตรวจสอบดูแลความปลอดภัย ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรตั้งใจในการทำงานด้วยใจจดจ่อมีความตั้งใจทำงาน

คำสำคัญ : การส่งเสริม, การบริหารสถานศึกษา, หลักอิทธิบาท ๔, แนวทางในการส่งเสริม

Abstract

The aims of this research were to study and compare the promotion of the educational institute administration according to the IV Iddhipada-dhammas (Pāli: iddhipāda, path of accomplishment) in the basic education schools; to study the ways to develop the promotion of the educational institute administration according to the IV Iddhipada -dhammas in the schools. The samples of this research were 38 educational administrators and 263 teachers (in total 301); the target group included 18 informants. The tools used in this research were a rating scale questionnaire with its reliability value of .975 and an interview form. The statistics used in this research were:

Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent sample) and f-test (One Way ANAVA); the data were analyzed by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

1. The overall statistic scores of the promotion of the educational institute administration according to the IV Iddhipada-dhammas in the schools under the Udonthani Primary Educational Service Area Office 2, Sithat-district, Udonthani province was at a high level; the scores of each aspect were the same, ranked from the administration promotion based on the principles of thoughtfulness (Pāli: citta), energy (Pāli: viriya), aspiration (Pāli: chanda) and investigation (Pāli: vīmaṃsā) respectively.

2. The comparative scores, both of overall and each aspect scores, of the promotion of the educational institute administration according to the IV Iddhipada-dhammas, classified by the sample factors: positions, educational degrees and working experiences, were indifferent.

3. The ways to develop the promotion of the educational institute administration according to the IV Iddhipada-dhammas in the schools under the Udonthani Primary Educational Service Area Office 2 were that the administrators should make the personnel be satisfied at work; assign tasks towards the achievement or targets; should study the personnel's skillful abilities; should assign works according to the personnel's satisfaction; this will causes them to be delight, diligent and work effectively. The administrators should know how to make the personnel work as a team, follow up the assigned works, provide assistance, have creativity at work and be reasonable. The teachers should teach effectively, make the students to be satisfied with learning, focus on their work, pay attention to the students, provide them advices and devote themselves in teaching.

Keywords: Promotion, Educational Institute Administration, Iv Iddhipada-Dhammas, Ways To Develop

๑. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะยกคุณภาพการศึกษาไทย และคุณภาพของคนไทยโดยรวมให้สูงขึ้น โดยกำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนและส่งเสริมจริยธรรมศึกษาในสถานศึกษายังไม่เป็นเอกภาพและขาดความร่วมมือประสานงานอย่างจริงจัง ในด้านการส่งเสริมจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา จากสภาพการณ์ทางสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีผลทำให้การศึกษาต้องพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปด้วย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบาย การปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ให้ถึงจุดหมายสูงสุดที่กำหนดไว้ คือ เพื่อให้ประชาชนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพัฒนาประเทศให้สามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรที่จะให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาเป็นพิเศษเมื่อคนเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหันมาดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือกระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่ในสถานศึกษา ได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถมีศักยภาพ และประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาเกิดมีพลังมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานย่อมที่จะส่งผลให้งานในสถานศึกษาสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์

สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๒ มีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ และเสมอภาค ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ บุคลากรทุกคนมีจิตบริการที่ดีในการบริหารการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้มีมาตรฐานในการบริหารงานผู้บริหารการศึกษาที่ได้รับอำนาจหน้าที่จะต้องมีความมุ่งมั่นหวังให้กับสังคม และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาโดยนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาตามภารกิจงานบริหาร ๔ ด้าน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ได้นำเอาหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา คือ หลักฉันทะ หลักวิริยะ หลักจิตตะ และหลักวิมังสา

จากเหตุผลความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๒ เพื่อเป็น

ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาบุคลากรโดยใช้หลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการบริหารให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒

๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน ๓๐๑ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน และการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบแบบตรวจสอบรายการแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบปลายเปิด และสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One Way ANOVA) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ

๒. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอริยบท ๔ ในสถานศึกษาชั้น จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. แนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอริยบท ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้บุคลากรตามความถนัด ความชอบ เมื่อมีความชอบและพอใจ งานก็จะสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการทำงาน ควรศึกษาถึงความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนว่ามีความถนัดเรื่องใด / ชอบเรื่องใด ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ สร้างขวัญกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน และบุคลากรควรสร้างความตระหนักในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ให้มีความชอบในการทำงาน มีความรักที่จะทำงาน หมั่นศึกษาหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปพัฒนาตนเอง ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร และรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความขยันหมั่นเพียรทำงานในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย ตามคำสั่ง จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน เอาใจใส่ในองค์กร ควรสร้างความพอใจให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ให้ความร่วมมือกันแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น สถานศึกษาควรให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานหลังจากดำเนินงานตามโครงการเสร็จเรียบร้อยเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานและนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป ควรส่งเสริมครูและบุคลากรมีการเอาใจใส่งาน สอดส่องดูแลสถานที่ที่มีการอยู่เวรยามเฝ้าติดตามตรวจสอบดูแลความปลอดภัยเอาใจใส่ต่อหน้าที่และนักเรียน ให้คำแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหาให้แก่นักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรตั้งใจในการทำงานด้วยใจจดจ่อมีความตั้งใจทำงาน บุคลากรควรมุ่งมั่นเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาตนเองและสถานศึกษารวมทั้งชุมชน และผู้บริหารควรติดตามตรวจสอบการทำงานทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำและคำปรึกษา ใช้หลักการมีส่วนร่วม ร่วมคิดร่วมทำโดยทุกคนต้องมีส่วนร่วมในความคิด การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีความคิดไตร่ตรอง รู้จักเหตุผล รู้จักแยกแยะ ในการทำหน้าที่เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้อง

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอริยบท ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอศรีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ พบว่า

๑. การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอริยบท ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า บุคลากรมีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ และด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา

ตามหลักฉันทะ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ประยุตโต) กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จมี ๔ ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ฉันทะ คือความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม จิตตะคือ^๑ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น วิมังสา คือ ความไตร่ตรองสอบสวนพิจารณา หรือหมายความว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน นี่เป็นอิทธิบาท ๔ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระลอน เขมจิตโต (แก) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านวิริยะ ส่วนด้านฉันทะและด้านวิมังสา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ^๒

๒. การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่มีระดับปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ทั้งนี้เพราะว่า บุคลากรมีการปฏิบัติสูงสุดคือ บุคลากรมีการตรวจรายรับรายจ่ายงบประมาณอยู่เสมอ สรุปผลการปฏิบัติงานทุกครั้ง และมีการตรวจสอบ สอดส่อง ดูแล ประเมินผลการใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อดุสิตนันทิกขุ) ได้กล่าวถึงหลักอิทธิบาท ๔ ในหนังสืองานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ว่า อิทธิบาท ๔ คือ ข้อธรรมที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุกอย่าง ประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพอใจในสิ่งที่เราจะทำ วิริยะ ความเพียรไม่ทอดทิ้งในการประกอบกิจนั้นๆ จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้นๆ วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด^๓ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิษณุภา เมธีวรฉัตร ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสฤษดิ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์”

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ประยุตโต), การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓.

^๒ พระลอน เขมจิตโต (แก), “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิต ของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

^๓ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อดุสิตนันทิกขุ), งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป.), หน้า ๖๐.

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาใน แต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน^๔

๓. การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติแตกต่างกัน ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิธียะ และด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมาคือ พยายามศึกษาเกี่ยวกับสื่อและการจัดทำสื่อมาประกอบใช้ในการเรียนการสอน และมีใจฝักใฝ่ในการดูแลส่งเสริมพัฒนาหารายได้ให้กับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ^๕ ๑) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น และ ๔) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณฑนา ปรียวนิตย์ ทำการศึกษา “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน^๖

๔. การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติแตกต่างกัน ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา คือ มีใจฝักใฝ่ในการดูแลส่งเสริมพัฒนาหารายได้ให้กับสถานศึกษา และมีการตรวจสอบ สอดส่อง ดูแล ประเมินผลการใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ ทางแห่งความสำเร็จ จุดเริ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ถ้าเราพัฒนาคนถูกต้องอย่างที่ว่า มนุษย์ไม่แปลกแยก จากความเป็นจริง ของธรรมชาติตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ทุกอย่างก็สอดคล้อง

^๔ วิชญาภา เมธิวรฉัตร, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษา โรงเรียนศิริวงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^๕ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๙.

^๖ มณฑนา ปรียวนิตย์, “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

ไปกันได้หมด ไม่มีอะไรเสียหายเมื่อเราวางฐานได้ดีแล้ว เราก็ใช้หลักการต่างๆ ในการทำงานบนพื้นฐานแห่งความถูกต้องนั้นเมื่อพื้นฐานถูกต้องแล้วเราเอาธรรมะอะไรมาใช้ตอนนี้ ก็เดินหน้าไปด้วยดี เช่น เอาหลักอิทธิบาทมาใช้มาใช้แทบทุกท่านรู้จัก อิทธิบาท คือ หลักแห่งความสำเร็จ^๗ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชญาภา เมธีวรฉัตร ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์” จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน^๘

๕. การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติแตกต่างกัน ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะคือ มีใจฝักใฝ่ในการดูแลส่งเสริมพัฒนาหารายได้ให้กับสถานศึกษา และจัดให้มีห้องพยาบาลเพื่อดูแลสุขภาพอนามัยของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ^๙ คุณธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ ซึ่งต้องไม่เหลือวิสัย คือสิ่งที่ตนประสงค์นั้นต้องอยู่ในวิสัย ที่อาจใช้ความเพียร พยายาม ทำให้เกิดขึ้นได้ มิใช่เป็นความพ้อฝันที่ไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จ คุณธรรมกลุ่มนี้เรียกว่า อิทธิบาท ๔ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระวัชรินทร์ ชินวโร (ยิ้มย่อง) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน^{๑๐}

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ สถานศึกษาควรนำไปพัฒนาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและจัดกิจกรรม/โครงการส่งเสริมความเมตตาต่อกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมทั้ง

^๗ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๗๙.

^๘ วิชญาภา เมธีวรฉัตร, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^๙ พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวโกวาท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๖.

^{๑๐} พระวัชรินทร์ ชินวโร (ยิ้มย่อง), “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

บุคลากรทุกคนในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานตามหลักธรรมในการพัฒนาบุคลากร

๑.๒ สถานศึกษาควรนำผลการศึกษาเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรคนอื่นๆ ที่มีความสนใจเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียน

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่สร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน และบุคลากรควรสร้างความตระหนักในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ให้มีความชอบในการทำงานมีความรักที่จะทำงาน

๒.๒ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างของความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน และเอาใจใส่ในองค์กรเป็นอย่างดี และควรสร้างความตระหนักให้บุคลากรมีความตั้งใจในการปฏิบัติตามหน้าที่และร่วมมือกันแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

๒.๓ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความตั้งใจในการทำงานด้วยใจจดจ่อ ไม่ฟุ้งซ่าน และบุคลากรควรควมมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เอาใจใส่ในการส่งเสริมพัฒนาตนเองรวมทั้งชุมชนด้วย

๒.๔ ด้านการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา บุคลากรควรหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำอยู่เสมอ และผู้บริหารมีเหตุผลในการปฏิบัติงาน ไม่ควรใช้ความรู้สึกในการทำงาน ใช้เหตุผลใคร่ครวญตรวจสอบติดตามการปฏิบัติ

๒.๕ บุคลากรควรมีความรักความพอใจกับงานที่ทำอยู่และมีศรัทธาในหน่วยงาน ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อให้เข้ากับหน้าที่ที่ทำอยู่

๒.๖ บุคลากรทุกคนควรมีความพากเพียรในสิ่งนั้นๆ มีความวิริยะอุตสาหะในการทำหน้าที่เป็นอย่างดี

๒.๗ บุคลากรควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรให้เจริญรุ่งเรือง และร่วมแรงร่วมกันการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

๒.๘ บุคลากรควรใช้หลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะ ดังนี้

๓.๑ ควรทำการศึกษาการใช้หลักธรรมอิทธิบาท ๔ ในกลุ่มประชากรที่กว้าง และหลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป

๓.๒ ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ่อื่นๆ เพื่อเป็นผลในการ เปรียบเทียบครั้งต่อไป

๓.๓ ควรทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มี ความคิดเห็นที่หลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน. พิมพ์ครั้งที่ ๘ , กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๙.

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ). งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมะกับการทำงาน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตฺตญาโณ). อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวกวาท. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระลอน เขมจิตฺโต (แก). “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัด นครศรีธรรมราช”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระวัชรินทร์ ชินวโร (ยิ้มย่อง). “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

วิชญาภา เมธิรฉัตร. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษา โรงเรียนศิรวิทย์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

มัทนา ปริญญิตย์. “การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๕๓.

การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓
Personnel Administration According To The Four Garavasadhammas
Of Administrators In Schools Kosum Phisai District Under The Office
Of Mahasarakham Primary Educational Service Area 3

พระยิวัน ญาติโก (คอนสะหวัน)^{*}

ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว, รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน^{**}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน ๒๙๒ คน และกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๕ คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๙ และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิธี (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักจาณะ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักสัจจะ และด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักขันติ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักทมะ

^{*} นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

^{**} อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๒. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่ง และวุฒิการศึกษาโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๓. แนวทางการส่งเสริม และพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นำหลักธรรมาภิบาล ๔ ไปใช้พัฒนาบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจนในการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา ควรมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนร่วมงาน และให้คำแนะนำเพื่อนร่วมงานเมื่อเกิดปัญหา ควรมีการกลั่นกรอง และคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติคุณวุฒิทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เข้ามาทำงานในสถานศึกษา ควรฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ และรู้จักควบคุมอารมณ์ ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาและอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวินัยเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน และควรมีความอดทน ไม่หวั่นไหวต่อคำติชมนิทาต่อการบริหารงานในสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษา ควรมีความเป็นกัลยาณมิตร เอื้ออาทรกับผู้ที่บังคับบัญชา อุทิศตนให้กับงานในหน้าที่ และเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลหมู่คณะในการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งที่ต้องการเพิ่ม/ลดเสนอต่อเขตพื้นที่การศึกษาที่สอดคล้องกับงานและความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา และไม่เลือกปฏิบัติในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเพื่อความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ๔

Abstract

The purposes of this research were to compare personnel administration according to Four Garavasadhammas in basic education classified by position, educational background and school size and to find the way to enhance and develop of personnel administration according to Four Garavasadhammas in basic education in Kosum Phisai District under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 3. The samples were 292 people comprised of school administrators and teachers. The target group were 15 people. The research tools were a questionnaire and interview. The reliability was .99. The data was analyzed by computer programs. The statistics were

Frequency, Percentage, Average, Standard Deviation, T-test Independent, and F-test One-way ANOVA. Scheffe's method was used for analyzing descriptive data that was different statistically significant.

The research results were as follows:

1. In general of personnel administration according to Four Garavasadhammas in basic education in Kosum Phisai District under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 3, it was found in high level. The highest average was personnel administration according to Caga. Then, there were personnel administration according to Sacca and Khanti, respectively, the lowest one was according to Dhama.

2. To compare personnel administration according to Four Garavasadhammas in basic education classified by position and educational background, in general, was found indifferently that was not as the hypothesis. And when classified by school size, in general, was different statistically significant at .01.

3. The way to enhance and develop of personnel administration according to Four Garavasadhammas in basic education in Kosum Phisai District under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 3 revealed that Garavasadhamma was important to develop the staffs. Administrators should have a vision and a clear mission to work as a team of staff in educational institutions should have the integrity to colleagues and make words. featured colleagues when problems should be screened and qualified candidates qualifications. Knowledge and experience working in schools should practice self-control and emotional intelligence is always in troubleshooting and training personnel for the meat should be open to personnel involved in the formulation. discipline in order to work in the best interest of everlasting patience and should not be moved against the censure on the management of the educational personnel in educational institutions should be at Galveston's friendly with generosity. subs dedication to the job and caring for the performance, generous supporting the community in improving determine where to increase / decrease the proposed area of study that is consistent with the needs and requirements of personnel.

educational institutions and non-discrimination in the appointment of personnel to equality without prejudice and act as role models.

Keyword: Personnel Administration According To The Four Garavasadhammas.

๑. บทนำ

สภาพสังคมไทยมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ในช่วงที่ผ่านมาสังคมไทยมีความสมดุล ยังมีปัญหาสำคัญที่จะต้องดูแลแก้ไข โดยเฉพาะคุณภาพทางการศึกษาของประชากรไทยโดยเฉลี่ยแล้วมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับหลายประเทศในระดับเดียวกันการศึกษาขาดเอกภาพด้านนโยบาย สถานศึกษาขาดอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ชุมชนสถาบันทางสังคม การดำเนินกิจกรรมทางศาสนายังคงเน้นพิธีกรรมมากกว่าการเน้นด้านหลักธรรม การดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการดำเนินการในการพัฒนาคนรอบด้านอย่างสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาโดยเฉพาะแนวนโยบายเพื่อการดำเนินการปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรมค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม และสร้างสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ โดยเฉพาะตามแนวนโยบาย เพื่อการดำเนินการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคน มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกคนมีทักษะและกระบวนการในการคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักรับผิดชอบชั่วดีมีระเบียบวินัย ประหยัดอดออมมีจิตสำนึกมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีสุขภาพแข็งแรงรวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้^๑

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๓ ได้จัดการศึกษาคือ ระดับก่อนประถมศึกษา ยังขาดแคลนครูผู้สอนโดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาในการบริหารงานบุคคล ซึ่งเกิดจากการขาดแคลนบุคลากร ปัญหาครูช่วยราชการ ปัญหาการอบรมครู และปัญหาครูไม่ตั้งใจสอน^๒ จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำหลักทวารวาสธรรม ๔ มาบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษาตามภาระงานบริหารงานบุคคล ๕ ด้านคือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙), (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรักหวานกราฟิค จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๔-๕.

^๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๓, แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘, (มหาสารคาม : โรงพิมพ์ พรินซ์ออฟ, ๒๕๕๘), หน้า ๘.

กำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการออกจากราชการ โดยมีหลักในการปฏิบัติที่ประกอบด้วย หลักสัจจะ หลักทมะ หลักขันติ หลักจาคะ เพื่อแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้น้อยลง จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓
๒. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ โดยจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยวิธีวิทยาแบบผสม (Mixed Methodology Research) ดังนี้ ๑) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน ๒๙๒ คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๙๙ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent sample) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' method) และ ๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๖ คน และครูผู้สอน จำนวน ๙ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๕ คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิธี (Descriptive Analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักจากระงรองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักสัจจะ และด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักขันติ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักทมะ

๒. การเปรียบเทียบเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตาม ตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้ง ๔ ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักทมะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ๔ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักทมะ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักขันติ และด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักจากระ มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักสัจจะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๓. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑) ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักสัจจะ แนวทางการส่งเสริม และพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนร่วมงาน และให้คำแนะนำเพื่อนร่วมงานเมื่อเกิดปัญหาพร้อมทั้งการทำงานควรมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักทมะ แนวทางการส่งเสริม และพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาควรฝึกการอยู่ร่วมกันโดยใช้หลักเหตุผลอยู่เหนืออารมณ์ และทุกคนควรเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ควรส่งเสริมให้มีความเสียสละต่อส่วนรวม ๓) ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักขันติ แนวทางการส่งเสริม และพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายวิเคราะห์เหตุการณ์ร่วมกันเพื่อหาข้อสรุป และหาแนวทางปฏิบัติร่วมกันอย่างมีความสุข และ ๔) ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักจากระ แนวทางการส่งเสริม และพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นกัลยาณมิตร เอื้ออาทรกับผู้ใต้บังคับบัญชา อุทิศตนให้กับงานในหน้าที่ และเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ให้ความรักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยเสมอหน้าอย่างเสมอภาค ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงาน

และเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมผู้ที่ยึดหลักจากคะนั้นจะเป็นเครื่องเสริมสร้างไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีงามในสังคม และประเทศชาติได้

๕. อภิปรายผลการวิจัย

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีตำแหน่ง ต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกอสุ่มพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรมีการปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกอสุ่มพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ ไม่แตกต่างกัน มีมุมมองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูสังฆรักษ์อริชาติ สุนติกโร (เดชชัย)^๓ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน เกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง ๔ ด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แต่ไม่สอดคล้องกับประครอง พงษ์ชนะ^๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอบ้านฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามตำแหน่งพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๒. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกอสุ่มพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรมีการปฏิบัติงานใน

^๓ พระครูสังฆรักษ์อริชาติ สุนติกโร (เดชชัย), “การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

^๔ ประครอง พงษ์ชนะ, “การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ ไม่แตกต่างกัน มีมุมมองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูสังฆรักษ์อภิชาติ สุนติกโร (เดชชัย)^๕ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ได้เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นคิดเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และสอดคล้องกับประครอง พงษ์ชนะ^๖ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามวุฒิการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. ขนาดสถานศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดไม่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน ทำให้มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๓ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดสถานศึกษาบางแห่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักฆราวาสธรรม ๔ อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความรู้ และเข้าใจในหลักฆราวาสธรรม ๔ ซึ่งสอดคล้องกับพระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเที่ยง)^๗ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารครูผู้สอน ที่มี

^๕ พระครูสังฆรักษ์อภิชาติ สุนติกโร (เดชชัย), “การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

^๖ ประครอง พงษ์ชนะ, “การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

^๗ พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเที่ยง), “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมุติฐานที่วางไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการส่งเสริม และพัฒนา บุคลากร หรือเพื่อจะมีความรู้ใหม่ๆ มาบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่าง มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. ควรนำผลการศึกษานี้ไปส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และยอม เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมผู้ที่มีหลักจากะนั้นจะเป็นเครื่องเสริมสร้าง ไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคม และประเทศชาติได้

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ฉบับปรับปรุง พ.ศ ๒๕๕๒-

๒๕๕๙. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๒.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๓. แผนปฏิบัติการประจำปี

งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘. มหาสารคาม : โรงพิมพ์พรินซ์ออฟ, ๒๕๕๘.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ประครอง พงษ์ชนะ. “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑”. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครูสังฆรักษ์อภิชาติ สุนติกโร (เดชชัย). “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเทียะ). “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔
Conflict Management of Educational Administrators in Basic Education
Schools, Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4

ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา จำนวน ๑๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ๕ ระดับ มีความเชื่อมั่น .๘๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบน (S.D.) การทดสอบค่าวิกฤตที่ (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) ร่วมกับการวิเคราะห์ความต่างรายคู่ด้วยเทคนิค (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการหลีกเลี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง เรียงระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ด้านการเอาชนะ ด้านการประนีประนอม และด้านการหลีกเลี่ยง
๒. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาต่ำกว่า ๑๐ ปี กับประสบการณ์ตำแหน่งผู้บริหาร ๑๐ ปีขึ้นไปใช้แนวทางบริหารความขัดแย้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน
๓. ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ใช้แนวทางบริหารความขัดแย้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการยอมให้เพียงข้อเดียวเท่านั้นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารความขัดแย้ง ด้านการยอมรับได้มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาขนาดใหญ่

คำสำคัญ : การบริหารความขัดแย้ง, ผู้บริหารสถานศึกษา

* อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Abstract

The objectives of the research were to study and compare opinion involving with conflict managing method of educational administrators in education schools, office of Khon Kaen primary educational service area 4. The sampling for the research were comprised of 100 educational administrators who have got experience in basic education schools, and the schools' sizes management. The tools used for the research were questionnaires involving with conflict managing method of educational administrators. It was 5 levels of rating scale with confidence value at .87. The statistics used for the data analysis were Mean ($\bar{x}$), Standard Deviation (S.D.), the critical point value test at (t-test), and single variable test at (One Way-ANOVA) together with difference analysis in pair with the technique of (LSD).

The findings were as followed:

1. Conflict Management of Educational Administrators in Basic Education Schools under Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4 was totally was found that the total aspect and each was aspect were at high level except avoidance being at moderate level arranging from high to low level included: Cooperation, overcoming, conciliation, and avoidance.
2. The educational administrators, who got experience and were appointed in the administrative Position for 10 years up, were found that the guideline of their educational administration had not been different in both the total aspect and each aspect.
3. As for the guideline of conflict management of the educational administrators who worked in the small medium and big sizes of the basic education schools it was found that there had not been different in both total aspect and each aspect, except the only one acceptance aspect, but for how to be significantly statistical difference at the level of .05 was found that the acceptance aspect involving with conflict management of the educational administrators working in the small size of basic education schools was higher than those working in the big size of basic education schools

Keywords: Conflict Management, Educational Administrators

๑. บทนำ

สังคมปัจจุบันมีความขัดแย้งมากขึ้น เพราะความหลากหลาย ความซับซ้อน และความเร็ว มีมากกว่าที่มนุษย์ และสังคมจะเข้าใจและจัดการได้มีตั้งแต่ความเชื่อที่ต่างกัน คุณค่าที่ต่างกัน การแข่งขัน ความไม่เป็นธรรมทางสังคม กฎหมาย ระบบการเมือง และระบบราชการที่ขาดศักยภาพที่จะเอื้ออำนวยให้ชีวิต และสังคมดำเนินไปด้วยดี ทิศทางการพัฒนาที่เน้นเรื่องการแข่งขันเสรี และการเอาเงินเป็นตัวตั้งอันทำให้สภาพศีลธรรม และความเครียดในสังคมเพิ่มขึ้น และระบบการศึกษาที่ไม่ทำให้มนุษย์สามารถเผชิญกับปัญหา และความกดดันใหม่ๆ ได้มนุษย์จึงเต็มไปด้วยความขัดแย้ง และปะทุไปสู่ความรุนแรงได้ง่ายๆ จึงต้องช่วยกันทำความเข้าใจสภาพความขัดแย้ง หาวิธีจัดการความขัดแย้งไม่ให้ปะทุไปสู่ความรุนแรง แต่คลี่คลายไปสู่สันติสภาวะ และความสร้างสรรค์ ถ้าเข้าใจความขัดแย้งก็เท่ากับเข้าใจชีวิต และสังคมทั้งหมดเรื่องความขัดแย้งจึงควรเป็นตัวตั้งสำหรับการเรียนรู้ของคนทุกคนของทุกองค์กร และทุกพื้นที่^๑

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์^๒ กล่าวว่าทุกหน่วยงานหรือทุกองค์การย่อมมีความขัดแย้งซึ่งอาจเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มของบุคคล เราควรต้องยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ และอาทิตย์ ชลพันธ์^๓ กล่าวว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ให้ การศึกษาอบรมแก่เด็ก และเยาวชนให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย ทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมทั้งสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ความขัดแย้งของนักเรียนอาจเกี่ยวข้องกับระหว่างนักเรียนกับนักเรียน โรงเรียนกับผู้ปกครอง และชุมชน ความต้องการ และมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน นักเรียนมีความต้องการคล้ายผู้ใหญ่ ต่างที่นักเรียนขาดความรู้ ทักษะและความเข้าใจที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง นักเรียนที่ขาดการยอมรับนับถือจะรู้สึกว่ามีปมด้อย ความรู้สึก เช่นนี้จะทำให้นำไปสู่การแสดง พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ความขัดแย้ง ในสถานศึกษาอาจเป็นผลมาจากความต้องการของครูอาจารย์ และนักเรียนไม่ได้รับการตอบสนอง คุณลักษณะของนักเรียนไม่สอดคล้องกับ เป้าหมายของสถานศึกษา การหย่อนความสามารถในการปรับตัวภายใต้ความกดดันต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดดำเนินการ และเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถตอบสนองความ

^๑ วันชัย วัฒนศัพท์, *การบริหารความขัดแย้ง*. แหล่งที่มา : <http://www.Kmtt.ac.th/organitor/sec334/asset5.html>. [๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑].

^๒ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, *ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อสร้างสรรค์*, (กรุงเทพมหานคร : ตะเกียง, ๒๕๔๐), หน้า ๘.

^๓ อาทิตย์ ชลพันธ์, “แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารความขัดแย้งของ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๒.

ต้องการของตนเอง พัฒนาทักษะที่จำเป็นให้นักเรียนเพื่อการดำรงชีวิตในอนาคต สิ่งเหล่านี้จะช่วยลดความขัดแย้งได้

วิธีบริหารความขัดแย้งตามแนวคิดของโรมัส และคิลแมนน์ (Kenneth Thomas)^๔ เป็นวิธีหนึ่งในการบริหารความขัดแย้งที่ผู้บริหารใช้กันมาก โดยจำแนกพฤติกรรมของบุคคลเมื่อเผชิญกับความขัดแย้งจะมีพฤติกรรมสองแบบแสดงออกมาตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีสองมิติ มิติแรกคือ การเอาใจผู้อื่น แสดงออกโดยพฤติกรรมความร่วมมือ มิติที่สองคือ การเอาตนเอง แสดงออกโดยพฤติกรรมการเอาชนะ ซึ่งจากมิติทั้งสองสามารถจำแนกพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งได้ ๕ แบบ คือ การเอาชนะ (Competition) การร่วมมือ (Collaboration) การประนีประนอม (Compromising) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) และการยอมให้ (Accommodation)

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ ที่ปฏิบัติงานที่บริหารสถานศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๙ ที่ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)^๕ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๐ คน และจำแนกตามตัวแปรต้นประกอบด้วย ประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๓๒ คน ๑๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๖๘ คน และขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน ๓๘ คน ขนาดกลาง จำนวน ๓๖ คน และขนาดใหญ่ จำนวน ๒๖ คน

^๔ Kenneth Thomas อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร : ตะเกียง, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐๔-๑๐๗.

^๕ Krejcie R.V. and Morgan, D.W., อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสุวิทย์สาส์น จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๔๒.

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Checklist) เพื่อทราบถึงตัวแปรต้นที่กำหนดไว้ ในการศึกษา คือ ประสิทธิภาพในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา และตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารความขัดแย้งภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ตามกรอบของโรมัส และคิลแมนน์ (Thomas & Kilmann)^๖ เพื่อวัดระดับการใช้เป็นวิธีบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา ๕ วิธี คือ การเอาชนะ (Competition) การร่วมมือ (Collaboration) การประนีประนอม (Compromising) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) และการยอมให้ (Accommodation) แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ มีคำถาม ๓๐ ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ

๔. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในสถานศึกษาครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาดังนี้

๑. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการหลีกเลี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ การเอาชนะ (Competition) การร่วมมือ (Collaboration) การประนีประนอม (Compromising) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) และการยอมให้ (Accommodation) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

๑.๑ การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเอาชนะ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อพยายามที่จะให้สิทธิ์ ในการแสดงความคิดเห็นของตนเองกับปัญหาที่เกิดขึ้น ชี้แจงให้ผู้อื่นเห็นวิธีการแก้ไขปัญหของตนเองถูกต้อง และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยใช้วิธีการตามความคิดของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๒ การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการร่วมมือ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ ข้อพยายามประสานแนวความคิดและความเข้าใจในทุกๆ ด้านของผู้อื่นและของตนเข้าด้วยกัน พยายามฟังความคิดในการแก้ไขปัญหด้วยวิธีการที่หลากหลายและเปิดเผย และชี้แจงถึงปัญหาให้ผู้อื่นรับรู้เพื่อที่จะได้ร่วมมือช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญห

๑.๓ การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประนีประนอม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อใช้วิธีการยอมแพ้ในบางประเด็นเพื่อที่จะได้

^๖ Kenneth Thomas อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร : ตะเกียง, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

เอาชนะในบางประเด็น ย่อมให้ผู้ร่วมงานได้สิ่งที่ต้องการถ้าหากผู้รับงานยอมให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ และให้ผู้อื่นเข้ามาจัดการเจรจาไกล่เกลี่ยยุติปัญหา และตกลงกับเพื่อประนีประนอมปัญหาอยู่ระดับกลาง

๑.๔ การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการหลีกเลี่ยงโดยรวมและรายช้อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อพยายามทำเท่าที่จำเป็นเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความตึงเครียดที่หาประโยชน์ไม่ได้ และพยายามลดความขัดแย้ง โดยไม่นำมาเป็นที่วิตกกังวลอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อมอบหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบแทน ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับน้อย

๑.๕ การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเอาชนะ โดยภาพรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ ข้อพยายามรักษาน้ำใจเพื่อนร่วมงานสัมพันธ์ภาพ ในการทำงานร่วมกันใช้วิธีการแก้ไขปัญหาที่ไม่ทำร้ายจิตใจ หรือ ทำให้คนอื่นเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี และเจรจาในสิ่งที่ฝ่ายเห็นพ้องต้องกันมากกว่าที่จะมุ่งเจรจา ในเรื่องที่ถูกฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกัน

๕. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๑. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีใบประกอบอาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีวุฒิการศึกษาทางการบริหารการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาจากสถาบันผู้บริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีความรู้ดี มีการใช้แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ในการบริหารงานรวมทั้งการบริหารความขัดแย้ง มีการเลือกใช้วิธีการบริหารความขัดแย้ง โดยรวมและรายด้านในระดับมากสอดคล้องกับรุจิโรจ มีเจริญ^๗ ที่ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต ๒ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

๒. ผลการวิจัยเปรียบเทียบวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ จำแนกตามประสบการณ์ ในการเป็นครูผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และขนาดสถานศึกษา ดังนี้ ผลการวิจัยเปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งด้านการยอมให้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารความขัดแย้งด้านการยอมให้

^๗ รุจิโรจ มีเจริญ, “ศึกษาวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาศรีสะเกษ เขต ๒”, งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๘.

มากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กนี้มีบุคลากรน้อย ความรักความสามัคคี ความผูกพันกัน ในองค์กรมีมาก การบริหารงานเป็นลักษณะครอบครัวมีความเป็นเพื่อน เป็นพี่น้องกัน จึงสอดคล้องกับวิธีการยอมให้ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่ใช้วิธีการแก้ปัญหา ด้วยการยอมเสียสละความต้องการของตน เพื่อที่จะให้ฝ่ายตรงข้ามบรรลุความต้องการของตน เป็นการสร้างความพึงพอใจให้แก่อีกฝ่าย เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งรวมทั้งเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ทำให้ได้ง่ายและนิยมใช้กันสำหรับองค์กรขนาดเล็กที่มีบุคลากรไม่มาก ความสามารถความชำนาญมาให้คำปรึกษาแนะนำ อบรม เพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ผู้บริหารควรมีการประชุมทีมงานอย่างสม่ำเสมอ สร้างความสามัคคีในกลุ่มคณะทำงานอย่างต่อเนื่อง

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้ง กับประสิทธิผลของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่การศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารความขัดแย้งให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดในแต่ละสถานศึกษา

๒. ควรมีการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วิธีบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับความพึงพอใจของครูในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารความขัดแย้งให้เป็นในทางสร้างสรรค์เกิดประโยชน์

๓. ควรมีการพัฒนาแบบการบริหารความขัดแย้ง วิธีการร่วมมือให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด, ๒๕๔๓.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อความสำเร็จ. กรุงเทพมหานคร : ตะเกียง, ๒๕๔๐.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

รุจิเลขา มีเจริญ. “ศึกษาวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาระดับจังหวัด เขต ๒”. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘.

อาทิตย์ ชลพันธ์. “แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารความ
ขัดแย้งของ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒”.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา,
๒๕๕๒.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

วันชัย วัฒนศัพท์. การบริหารความขัดแย้ง. แหล่งที่มา : [http://www.Kmtt.ac.th/
organtior/sec334/asset5.html](http://www.Kmtt.ac.th/organtior/sec334/asset5.html). [๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑].

การศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา
ณ วัดหนองแขง ตำบลหนองแขง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
A Study Of Relationship Between Students And Their Parents Who
Participated Insight Practice At Wat Nong Waeng, Nong Waeng District,
Khok Sung District Sa- Kaew Province

พระครูวาปีธรรมาจารย์ (สม พูลมงคล)*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ณ วัดหนองแขง ตำบลหนองแขง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๔๘ คู่ เป็นผู้ปกครองและเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔, ๕ และ ๖ โรงเรียนชุมชนบ้านหนองแขง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๙ โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาของผู้ปกครองและนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองร้อยละ ๘๑.๒๕ เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๕ และเด็กนักเรียนร้อยละ ๗๗.๐๘ เป็นเด็กนักเรียนหญิง การศึกษาสัมพันธภาพต่อกันของผู้ปกครองและนักเรียนพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ก่อนการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ($r=-.๑๓$) และหลังการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ($r=-.๑๔$) โดยพบว่าหลังการร่วมปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยของสหสัมพันธ์ที่สูงขึ้นเล็กน้อย โดยพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อสัมพันธภาพของผู้ปกครองและนักเรียน คือการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว มีปัญหาเรื่องทัศนคติ ความคิดเห็นไม่ตรงกัน การแสดงออกซึ่งความรัก ความเอาใจใส่และความเอื้ออาทรต่อกันยังมีน้อย และปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัว จากการศึกษาความคิดเห็นพบว่าส่วนใหญ่ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองรู้สึกมีความอบอุ่นและอยากให้มีโครงการเช่นนี้บ่อยๆ เพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวให้มากยิ่งขึ้นไป

คำสำคัญ: สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
บาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

Abstract

This research has aims; 1) to study the relationship between the students and their parents who participated Vipassana meditation course at Wat Nongwaeng, Nongwaeng, Kok Sung district, Sakaeo province, 2) to study the problems and suggestions to relationships between students and their parents. The sample groups were 48 families, selected from grade 4-6 students at Ban Nongwaeng school and their parents. the research tool is a questionnaire with a coefficient confidence at 0.89 by taking data from pre-participation and post participation of parents and students. Statistics used were descriptive statistics and inferential statistics.

The results of research were found that: parents of students are mostly female at 81.25 %. Their works were agricultural 43.75%. 77.08 % of students was female. From study of their relationship of sample group, it revealed that their relationship was at middle level by average and its coefficient value of correlation was both of pre-participation ($r=-.13$) and post-participation ($r=-.14$) through finding that post-participation gains little higher. The significant problems of their relationship were routine duties of family members who got different views and attitude, their expressions of love and less generosity to each other and expenses in family. Their opinions were that most of students and their parents were very happy and appreciate the project and requested arranging such project regularly for a better relation in family.

Keywords: Relationship between students and parents, Vipassana meditation

๑. บทนำ

การไหลบ่าเข้ามาของแนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตกที่มุ่งเน้นเรื่องความเจริญด้านวัตถุเพื่อสนองความต้องการเป็นหลัก ซึ่งเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัด เช่น ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การสื่อสารเทคโนโลยี เศรษฐกิจสมัยใหม่ เป็นต้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆมากมาย จนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต สถาบันครอบครัว หากสถาบันครอบครัวไม่สร้างภูมิป้องกันหรือเสริมความเข้มแข็ง สภาพของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยเล็กแต่สำคัญที่สุดของสังคมก็อาจถูกทำลายได้

สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับบุตรธิดา ความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายายกับลูกหลานรวมถึงความสัมพันธ์ในหมู่ญาติมิตรและเพื่อนฝูง โดยครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีจะมีการสนทนาพูดคุยกันด้วยความรักใคร่ปรองดอง มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน และปรึกษาหารือรวมเมื่อมีปัญหาต่างๆเกิดขึ้น ส่วนครอบครัวที่มีสัมพันธภาพไม่ดีนั้น จะมีลักษณะตรงกันข้ามคือ เกิดมีความห่างเหินกัน และนำไปสู่ปัญหาและความขัดแย้งกันที่สุด

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะนำเอาการปฏิบัติวิปัสสนาภavana มาใช้เป็นกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองโดยจัดปฏิบัติวิปัสสนาภavana ณ วัดหนองแขว ตำบลหนองแขว อำเภอกอสุ่ง จังหวัดสระแก้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าช่วงวัยของเด็กในช่วงนี้เป็นช่วงที่ดี เพราะเป็นช่วงที่เด็กกำลังย่างก้าวเข้าสู่วัยรุ่นและเป็นวัยแห่งการอยากรู้อยากเห็น เป็นวัยแห่งการเรียนรู้เป็นวัยแห่งการแสวงหาความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นวัยที่กำลังสอนได้ง่าย เป็นวัยที่จะเรียนและรับรู้เอาแบบอย่างทุกอย่างทั้งที่ดีและไม่ดีที่มาจากผู้ใหญ่ หากได้มีการจัดการให้นักเรียนได้ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภavanาร่วมกับผู้ปกครอง เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ญาติๆ หรือจากครูอาจารย์ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีแล้ว ก็จะป้องกันไม่ให้เกิดหวั่นไหวไปตามกระแสสังคม และข้อมูลที่ได้รับจากการทำการศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้ทั้งแก่ครูแนะแนวและให้คำปรึกษาได้นำไปพิจารณาเพื่อที่จะหาทางในการช่วยเหลือนักเรียน พ่อแม่และผู้ปกครอง เพื่อนำไปช่วยส่งเสริมและเพื่อที่จะช่วยเพิ่มพูนทักษะในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวให้กับนักเรียน ซึ่งจะสามารถที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวและกับทุกคนในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภavana ณ วัดหนองแขว ตำบลหนองแขว อำเภอกอสุ่ง จังหวัดสระแก้ว

๒. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภavana ณ วัดหนองแขว ตำบลหนองแขว อำเภอกอสุ่ง จังหวัดสระแก้ว

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ลำดับขั้นตอนการวิจัยการวิจัยเรื่อง ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองโดยจัดปฏิบัติวิปัสสนา ณ วัดหนองแขว ตำบลหนองแขว อำเภอกอสุ่ง จังหวัดสระแก้ว การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อมุ่งหา

ข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณในเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และสรุปต่างๆ มีการใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสารและแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้เครื่องมือวัดที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบข้อเท็จจริงมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย

๒. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ปีที่ ๕ และปีที่ ๖ ของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองแขว ตำบลหนองแขว อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยการคัดเลือกเข้าร่วมการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ณ วัดหนองแขว ตำบลหนองแขว อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ระหว่างวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ ใช้เวลาในการปฏิบัติร่วมกันทั้งสิ้น ๗ วัน ๗ คืน โดยพักค้างแรม ณ สถานที่ปฏิบัติธรรม

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีการใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสารและแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้เครื่องมือวัดที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบข้อเท็จจริง แบ่งออกเป็น ๓ ชุดคือ ๑) แบบสอบถามการปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง ๒) แบบสอบถามการปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียนและ ๓) แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวซึ่งมีรายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละชุดดังนี้

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ตารางการประมาณค่าของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากจำนวนประชากรผู้ปกครองและนักเรียน จำนวน ๕๕ คู่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น ๔๘ คู่ โดยแบ่งจำนวนตามชั้นเรียนของนักเรียนและผู้ปกครองเท่าๆ กัน คือ ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๖ คู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๖ คู่ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๖ คู่

ชุดที่ ๑ แบบสอบถามการปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง ประกอบด้วย ๑) ข้อมูลนักเรียน ได้แก่ ชื่อนักเรียน ระดับชั้นเรียน เพศ ลำดับบุตรของพ่อแม่ รับเงินที่ได้รับไปโรงเรียน ชุดที่ ๒ แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว ประกอบด้วย ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ๒) การพูดคุย ปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ๓) การแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกายวาจาใจ และ ๔) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว รวม ๔ หัวข้อประเด็นที่ ๑ สัมพันธภาพในด้านของการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ทั้งกิจกรรมในบ้านและนอกบ้าน มีจำนวน ๙ ข้อคำถาม ประเด็นที่ ๒ สัมพันธภาพในด้านของการพูดคุย ปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัว มีจำนวน ๑๕ ข้อคำถาม ประเด็นที่ ๓ สมาชิกในครอบครัวแสดงออกซึ่งความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งทางกาย วาจาใจ ของสมาชิกในครอบครัว มีจำนวน ๔ ข้อคำถาม ประเด็นที่ ๔ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว มีจำนวน ๑๓ ข้อคำถามการให้คะแนนข้อมูลสัมพันธภาพในครอบครัว มี ๓ ระดับ คือ ไม่ได้

ปฏิบัติ บางครั้ง เป็นประจำ เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามเชิงบวก ให้คะแนน ไม่ได้ปฏิบัติ = ๑ บางครั้ง = ๒ และ เป็นประจำ = ๓ และข้อคำถามเชิงลบให้คะแนนกลับกัน คือ ไม่ได้ปฏิบัติ = ๓ บางครั้ง = ๒ และเป็นประจำ = ๑

การวัดระดับสัมพันธภาพในครอบครัวไทย ใช้ ๒ วิธี ได้แก่ ๑) วัดจากความผูกพันทางอารมณ์ ความร่วมมือ และการปรับตัว ใช้แบบประเมินซึ่งแปลมาจากแบบประเมิน Family Attachment Changeability Index 8 (FACI 8)^๑ ซึ่งใช้ในการประเมินการทำหน้าที่ของครอบครัวโดยใช้สองตัวชี้วัดคือ ความผูกพันทางอารมณ์ที่สมาชิกในครอบครัวมีต่อกัน ความร่วมมือและการปรับตัวของสมาชิกในครอบครัว มีจำนวนข้อคำถาม ๑๖ ข้อคำถาม

การคิดค่าคะแนน Subscale attachment มีคำถามทั้งสิ้น ๘ ข้อ คะแนนเต็ม ๘-๒๔ คะแนน ให้ค่าคะแนน โดยเทียบค่ากับเกณฑ์ของชาวตะวันตก เพื่อมาใช้วัดกลุ่มครอบครัว ดังนี้

คำถามเชิงลบ		คำถามเชิงบวก	
ข้อ ๒, ๕, ๗, ๙, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖		ข้อ ๑, ๓, ๔, ๖, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๔	
African-American Cutoff	ค่าคะแนน	African-American Cutoff	ค่าคะแนน
๐-๖	๑	๐-๕	๑
๗-๑๐	๒	๖-๗	๒
๑๑-๑๓	๓	๘-๑๐	๓
๑๔-๑๖	๔	๑๑-๑๒	๔
๑๗-๒๐	๕	๑๓-๑๔	๕
๒๑-๒๔	๖	๑๕-๒๔	๖

จากนั้นนำคะแนน ๒ Subscale มาเฉลี่ยเป็นคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว FR = (Attachment score + Changeability score)/๒ แล้วนำมาจัดกลุ่มตัวแปร FR ออกเป็น ๔ ประเภท โดยการให้คะแนนดังนี้

คะแนน ๑.๐-๓.๕ = ครอบครัวแบบสุดขั้ว (Extreme family type)

คะแนน ๔.๐-๔.๕ = ครอบครัวค่อนข้างสุดขั้ว (Moderate family type)

คะแนน ๕.๐- ๕.๕๐ = ครอบครัวค่อนข้างสมดุล (Midrange family type)

คะแนน ๖.๐ = ครอบครัวสมดุล (Balanced family type)

แล้วนำทั้ง ๔ กลุ่มมาจัดระดับออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

^๑ McCubbin, H.I.,Thompson, A.I.,& McCubbin, M.A. **Family Assessment : Resiliency, coping and adaptation-inventories for research and practice**, (Wisconsin : The University of Wisconsin, 1996).

๑. กลุ่มสัมพันธภาพแบบไม่สมดุล (โดยรวมกลุ่ม ครอบครัวแบบสุดขั้ว + ครอบครัวค่อนไปทางสุดขั้ว + ครอบครัวค่อนไปทางสมดุล)

๒. กลุ่มสัมพันธภาพแบบสมดุล (ครอบครัวสมดุล) ๔ ประเด็น คือ ๑) การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ๒) การพูดคุยปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัว ๓) การแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งกายวาจาใจ และ ๔) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว รวมทั้ง ๓๔ ข้อ โดยการให้คะแนน ข้อมูลสัมพันธภาพในครอบครัว มี ๓ ระดับ คือ ไม่ได้ปฏิบัติ = ๑ บางครั้ง = ๒ และประจำ = ๓ และข้อคำถามเชิงลบให้คะแนนกลับกัน คือ ไม่ได้ปฏิบัติ = ๓ บางครั้ง = ๒ และประจำ = ๑

นำคะแนนมารวมกัน และแบ่งกลุ่มแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑) สัมพันธภาพไม่ดี คะแนนต่ำกว่า P25

๒) สัมพันธภาพปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง P25-P75

๓) สัมพันธภาพดี คะแนนสูงกว่า P75

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๑๖ และผู้ปกครองชายจำนวนร้อยละ ๒๐.๘๕ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๓.๗๕ มีอาชีพเป็นเกษตรกร รองลงมาอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ ๓๗.๕๐ มีอาชีพค้าขายร้อยละ ๑๖.๖๗ และมีอาชีพราชการร้อยละ ๒.๐๘ ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๐๘ และนักเรียนชายจำนวนร้อยละ ๒๒.๙๒ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๓.๗๕ เป็นบุตรลำดับที่ ๑ ของบิดามารดา รองลงมาเป็นบุตรคนที่ ๒ และบุตรคนที่ ๓ จำนวนร้อยละ ๓๙.๕๘ และร้อยละ ๑๖.๖๗ ตามลำดับสาเหตุของปัญหาหรือข้อขัดแย้งภายในครอบครัวจากความคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนและผู้ปกครองมีการรับรู้สภาพของปัญหาหรือข้อขัดแย้งในครอบครัวร่วมกัน คือ ปัญหาเรื่องเงินทอง สุขภาพ และลูก ส่วนเรื่องงาน การเจ็บป่วย ทักษะ/ความคิด/ความเห็นไม่ตรงกัน มีการรับรู้เฉพาะในกลุ่มผู้ปกครองเท่านั้น

๒. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ณ วัดหนองแขง ตำบลหนองแขง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ผลการวิเคราะห์สัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนกับผู้ปกครองก่อนร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาพบว่า ค่าเฉลี่ยสัมพันธภาพโดยรวมของนักเรียน (= ๘๑.๐๖) กับผู้ปกครอง (= ๙๐.๖๕) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าประเด็นสัมพันธภาพที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง คือ “ด้านการพูดคุยและตัดสินใจในครอบครัว” รองลงมา คือ

“ด้านการใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน” ส่วนสัมพันธ์ภาพด้านการแสดงออกซึ่งความรักและความเอื้ออาทรต่อกันและการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวนั้นพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ผลสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนกับผู้ปกครองหลังร่วมกันปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาพบว่า ค่าเฉลี่ยสัมพันธ์ภาพโดยรวมของนักเรียน ($= ๙๓.๙๔$) กับผู้ปกครอง ($= ๙๖.๔๔$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าประเด็นสัมพันธ์ภาพที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดทั้งในกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง คือ “ด้านการพูดคุยและตัดสินใจในครอบครัว” รองลงมาคือ “ด้านการใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน” ส่วนสัมพันธ์ภาพด้านการแสดงออกซึ่งความรักและความเอื้ออาทรต่อกันและการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวนั้นพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์สัมพันธ์ภาพในครอบครัวของนักเรียนกับผู้ปกครองก่อนและหลังร่วมกันปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของสัมพันธ์ภาพของนักเรียนกับผู้ปกครองก่อนและหลังการร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภาวนามีค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ก่อนการเข้าร่วมการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ($r = -.๑๓$) และหลังการเข้าร่วมการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ($r = -.๑๔$) โดยพบว่าหลังการร่วมปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยของสหสัมพันธ์ที่สูงขึ้นเล็กน้อย คือมีค่าอยู่ระหว่าง ($๐.๐๐ - \pm ๐.๒๐$) แสดงให้เห็นว่านักเรียนกับผู้ปกครองมีสัมพันธ์ภาพต่อกันในภาพรวมทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาอยู่ในระดับต่ำมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่านักเรียนกับผู้ปกครองมีสัมพันธ์ภาพที่ดีขึ้นเล็กน้อยในทุกด้านหลังจากที่ได้ร่วมกันปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา

๕. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ณ วัดหนองแขง ตำบลหนองแขง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว พบว่านักเรียนกับผู้ปกครองมีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีการพูดคุยและร่วมกันทำกิจกรรมและร่วมกันตัดสินใจในครอบครัว ลักษณะข้อมูลที่ปรากฏจากการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของจำลอง สิงห์คำ ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมครอบครัวกับผลการเรียน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ ๑ แผนกวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์วิทยาลัยการอาชีพฝาง พบว่า สถานภาพของครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ กับผลการเรียนมีความสัมพันธ์เชิงลบอยู่ในระดับต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๒ และสอดคล้องกับการศึกษาของชลกร ศิริวรรณนะที่ศึกษาการยอมรับตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัวการมีส่วนร่วมในชุมชน กับ คุณภาพชีวิตของ

^๒ จำลอง สิงห์คำ, *สาขางานช่างอิเล็กทรอนิกส์*, (สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ : วิทยาลัยการอาชีพฝาง, ๒๕๕๕).

ผู้สูงอายุในเคหะชุมชนดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การยอมรับตนเองอยู่ในระดับสูง สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการสื่อสารอยู่ในระดับสูง การมีส่วนร่วมในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านสัมพันธภาพกับสังคม และความเชื่อส่วนบุคคลอยู่ในระดับสูง ในด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑ นอกจากนี้ยัง พบว่า การยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ในขณะที่ สัมพันธภาพในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ส่วนด้านการสื่อสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ แต่การมีส่วนร่วมในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต^๓ และเป็นไปตามการศึกษาของชลัญญา พรหมประเสริฐ ที่ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวกับความสุขในการทำงานของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานสายงานรองผู้ว่าการเชื้อเพลิงและสายงานรองผู้ว่าการระบบส่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า ๑) พนักงานมีความสุขในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง ๒) พนักงานมีสัมพันธภาพในครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓) พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการทำงาน สถานภาพสมรส โรคประจำตัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน ๔) สัมพันธภาพในครอบครัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕) สัมพันธภาพในครอบครัวด้านการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว และด้านการปฏิบัติบทบาทหน้าที่^๔

เมื่อสิ้นสุดโครงการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาแล้วพบว่านักเรียนกับผู้ปกครองมีสัมพันธภาพต่อกันในภาพรวมทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาอยู่ในระดับต่ำมาก และพบว่ามีสัมพันธภาพที่ดีขึ้นเล็กน้อยในทุกด้านหลังจากที่ได้ร่วมกันปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ลักษณะข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามผลการศึกษาของนิตยา คชภักดี ที่ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัด “ครอบครัวอยู่ดีมีสุข” เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดครอบครัวอยู่ดีมีสุขที่ยอมรับร่วมกัน และสร้างตัวชี้วัดภาวะการอยู่ดีมีสุขที่เป็นจริงของครอบครัวไทย ผลการศึกษาประเด็นสัมพันธภาพในครอบครัวพบว่า ร้อยละ ๙๓ เมื่อสมาชิกมีปัญหาได้มีการ

^๓ ชลกร ศิรวรรณะ, “การยอมรับตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัวการมีส่วนร่วมในชุมชน กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเคหะชุมชนดินแดง กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๕๕.

^๔ ชลัญญา พรหมประเสริฐ, “สัมพันธภาพในครอบครัวกับความสุขในการทำงานของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานสายงานรองผู้ว่าการเชื้อเพลิงและสายงานรองผู้ว่าการระบบส่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ), ๒๕๕๔.

พูดคุยบอกกล่าวศึกษารื้อกัน ร้อยละ ๗๙ สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญและเมื่อครอบครัวมีความขัดแย้งขึ้น ร้อยละ ๕๖ จากพูดคุยด้วยเหตุผลและรองลงมา ร้อยละ ๔๘ จะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ามีเพียง ๑๔ ครอบครัวหรือ ร้อยละ ๘ ที่มีการทะเลาะเบาะแว้งทำร้ายร่างกาย^๕ และสอดคล้องกับการศึกษาของปราณี สุทธิสุนทร ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวไทย เช่น บิดามารดา สามิภรรยา บุตร และปู่ย่าตายายเป็นต้น สัมพันธภาพในครอบครัวไทย วัดจากสัมพันธภาพในครอบครัว ๔ ด้าน คือ การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน การพูดคุย ปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวโดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง^๖ และการศึกษาของผกามาต นันทจิรวัฒน์ ที่ศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ปรากฏผลการศึกษาที่พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จ พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบได้แก่ การแสดงออกถึงความรักความผูกพัน การทำหน้าที่ตามบทบาท การสื่อสาร การแก้ปัญหา การปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว การใช้เวลาร่วมกัน การดำรงชีวิตทางด้านจิตใจ และความสุขของครอบครัว ซึ่งโมเดลมีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และสามารถวัดองค์ประกอบ การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จได้ โปรแกรมการให้คำปรึกษาครอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จ ใช้ทฤษฎีและเทคนิคของการให้คำปรึกษาครอบครัว มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ ๐.๕๐-๑.๕๐ แสดงว่า โปรแกรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้พัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จได้ การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จ โดยรวมและรายองค์ประกอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕^๗ และการศึกษาของสมิธ วุฒิสวัสดิ์ การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของเรียนช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนปัญจ

^๕ นิตยา คชภักดี, “โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัด“ครอบครัวอยู่ดีมีสุข”, รายงานการศึกษาขั้นสุดท้าย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๔๕.

^๖ ปราณี สุทธิสุนทร, ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวไทย, (นครปฐม : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒), หน้า ๗๒.

^๗ ผกามาต นันทจิรวัฒน์, “การศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), ๒๕๕๔.

ทรัพย์ ดินแดง กรุงเทพมหานคร พบว่า ๑) นักเรียนในช่วงชั้นที่ ๒ มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเหมาะสมที่สุด ๒) ปัจจัยด้านส่วนตัวที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียน ๓) ปัจจัยด้านครอบครัว ที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียน^๘

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมกิจกรรมการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวในโรงเรียนชุมชนบ้านหนองแขว ตำบลหนองแขว อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๒.๑ ควรจัดโครงการสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

๒.๒ ขยายเวลาในการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพ

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ศึกษาสภาพที่เป็นปัญหาของการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

๓.๒ ศึกษาความเครียดและการรักษาสุขภาพของพระสงฆ์

๓.๓ ศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนกับผู้ปกครอง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

จำลอง สิงห์คำ. **สาขางานช่างอิเล็กทรอนิกส์**. สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ : วิทยาลัยการอาชีพฝาง, ๒๕๕๕.

ปราณี สุทธิสุนทร. **ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ไทย**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชลกร ศิรวรรณะ. “การยอมรับตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัวการมีส่วนร่วมในชุมชน กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเคหะชุมชนดินแดง กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕.

^๘ สมธิ วุฒิสวัสดิ์, “การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนปทุมทรัพย์ ดินแดง”, **สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), ๒๕๕๒.

ชลัญญา พรหมประเสริฐ. “สัมพันธภาพในครอบครัวกับความสุขในการทำงานของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานสายงานรองผู้ว่าการเชื้อเพลิงและสายงานรองผู้ว่าการระบบส่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๔.

นิตยา คชภักดี. “โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดครอบครัวอยู่ดีมีสุข”. **รายงานการศึกษาระดับชั้นสุดท้าย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๕.

ผกามาศ นันทจิราวัฒน์. “การศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔.

สมิธ วุฒิสวัสดิ์. “การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนปัญจทรัพย์ ดินแดง”. **สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

(1) Book :

McCubbin, H.I., Thompson, A.I., & McCubbin, M.A. **Family Assessment : Resiliency, coping and adaptation-inventories for research and practice**. Wisconsin : The University of Wisconsin, 1996.

แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒
The Guideline Of School Administration Support Based Seven
Sappurisadhamma In the Basic Educational School Of Phonpisai District
Under The Nongkhai Primary Education Service Area Office 2

พระมนตรี ธรรมวโร (พุทธิรักษ์)*
พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร., รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่, วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ๓) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๖๗ คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมโดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์แบบโครงสร้าง ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และสรุปข้อเสนอแนะโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอ โพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๒. เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน อำเภอพนพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันพบว่ามีปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน ๑) ด้านรู้จักเหตุ ควรจะมีการวางแผนในการดำเนินนโยบายตามความเหมาะสมกับท้องถิ่นในการบริหารสถานศึกษา ๒) ด้านรู้จักผล ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นกับการบริการจัดการสถานศึกษาโดยไม่เน้นเรื่องส่วนตัวมาเป็นสิ่งสำคัญ ๓) ด้านรู้จักตน ควรรู้จักและเข้าใจในศักยภาพของตนในการบริหารจัดการองค์กรและมีการปรับปรุงให้ทันต่อเหตุการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ๔) ด้านรู้จักประมาณ ควรมีการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยคำนึงถึงการดำเนินการบริหารสถานศึกษาทุกภาคส่วนอย่างสมเหตุสมผล ๕) ด้านรู้จักกาล ควรมีการพิจารณาการบริหารจัดการในทุกกิจกรรม ตามความเหมาะสมของเวลาและโอกาส ๖) ด้านรู้จักชุมชน ควรมีการประสานงานที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันบุคคลทุกระดับในชุมชน และ ๗) ด้านรู้จักบุคคล ควรทำงานโดยคำนึงถึงความสามารถส่วนบุคคล และใช้คนให้เหมาะสมกับงานในทุกภาคส่วนของการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักสัปปุริสธรรม ๗

Abstract

The aims of research were 1) to study the educational institute administration based on the VII Sappurisdhamma principles (Pāli: sappurisdhamma, qualities of a good man) in the Phonpisai District Basic Educational Schools under the Nongkhai Primary Education Service Area Office 2, 2) to compare the statistic scores of the educational institute administration based on the VII Sappurisdhamma principles, classified by the samples' personal factors: positions, education and work experience, 3) to study the guideline of the school administration based on the VII Sappurisdhamma principles in the Phonpisai District Basic Educational Schools under the Nongkhai Primary Education Service Area Office 2. There were 267 samples used in this mixed method research. The tool used in the quantitative research (survey research) was a questionnaire; the obtained data were analyzed to find the statistic

scores of Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent samples) and f-test (One Way ANOVA); and that of the qualitative research was an in-depth interview form. The data were analyzed and synthesized to find the conclusion and form the suggestion for the research further development.

The research results were as follows:

1. The statistic scores, both of the overall aspect and each aspect, of the educational institute administration based on the VII Sappurisdhamma principles in the studied area were at a high level.
2. The comparative scores of the educational institute administration based on the VII Sappurisdhamma principles of the samples: administrators and teachers, with differences in positions, education and work experience, were indifferent.
3. For the educational institute administration based on the VII Sappurisdhamma principles, it was suggested that 1) Dhammaññutā (knowing the law), there should be the policy determination based on the actual circumstances and suitability of the educational institute administration; 2) Atthaññutā (knowing the consequence), the awareness of the highest benefits for the educational institute administration, rather than oneself benefits, should be made; 3) Attaññutā (knowing oneself): self potential awareness in the organizational management and updated improvement of the educational institute administration should be done; 4) Mattaññutā (moderation), employing the sufficient economy in the educational institute administration based on the suitability of all departments should be created; 5) Kālaññutā (knowing the proper time), the operation of all projects should be conducted in the proper time; 6) Parisaññutā (knowing the society), the administrators and teachers should have good relationship to one another and well collaboration with people in the community; 7) Puggalaññutā (knowing the individual), the administrators should give the right jobs to the right persons in the educational institute administration without the kinship system.

Keywords: Administration, Sappurisdhamma

๑. บทนำ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องจึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคล ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายมาตรฐานในการบริหารจัดการทางการศึกษา ทั้งนี้การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้น สถานศึกษาและคณะกรรมการต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกันควรมีรูปแบบวิธีการทำงานที่ประสานสอดคล้องกันโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา การศึกษาให้บรรลุผลตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยในส่วนของสถานศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริมภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะเข้ามาร่วมสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าในกิจการของสถานศึกษา^๑ การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม นั้นมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ ในขณะที่สังคมโลกพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการศึกษาในระบบสถานศึกษาจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของสังคม และการพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคม ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการอยู่นั้นจึงเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญ โดยสถานศึกษาต้องจัดระบบการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารสถานศึกษา ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจว่าการบริหารองค์กรของสถานศึกษา สามารถประกันได้ว่ามีคุณภาพ มีการดำเนินงาน และการประเมินผลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง^๒

สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญ ในการหล่อหลอมความเป็นคนดีให้กับนักเรียน และหากผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม ย่อมส่งผลต่อการจัดการศึกษาในทุกๆ ด้าน ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารควรนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ทั้งในด้านของการครองตน ครองคนและครองงาน และหลักธรรมที่เหมาะสมในการนำมาใช้คือหลักสัปปุริสธรรม๗ ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์กล่าวไว้ว่า หลักสัปปุริสธรรม๗ เป็นหลักของคนสมบูรณ์แบบหรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าที่

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพฯ มหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๗๗.

^๒ ประภา ศิริสุพันธ์, “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการของสถานศึกษา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๐.

แท้จริงของมนุษยชาติ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนเต็มคนผู้สามารถนำหมู่ชนและสังคม ไปสู่ความสันติสุขและความสามัคคีมีธรรม^๓

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ มีภารกิจหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาบูรณาการในกระบวนการบริหารสถานศึกษา โดยประยุกต์กับหลักการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การบริหารด้านวิชาการ ๒) การบริหารด้านงบประมาณ ๓) การบริหารด้านงานบุคคล และ ๔) การบริหารงานทั่วไป เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติว่าจะใช้แนวทางใดจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ให้ได้ประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพนพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒

๒. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพนพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

๓. เพื่อศึกษาแนวทางการนำไปปรับใช้ ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพนพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพนพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน จำนวน ๒๖๗ คน กำหนดตามกลุ่มตารางเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan)^๔ โดย

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

^๔ Krejcie and Morgan อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓.

สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

๒. กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ จำนวน ๑๕ คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๕ คน และครูผู้สอนจำนวน ๑๐ คน

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ มี ๒ แบบ ดังนี้

๓.๑ การวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)^๕ มีจำนวน ๔๔ ข้อและคำถามที่มีลักษณะเป็นปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๗ ด้าน โดยใช้ในการหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) และหาค่าสัมประสิทธิ์เชื่อมั่น

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ มีลักษณะเป็นปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๗ ด้าน โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๕ คน

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ t-test แบบ Independent samples เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ๒ ค่า ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ F-test แบบ one way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓ ขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่าง หาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. การบริหารสถานศึกษา ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๙๕) และจำแนกรายด้านพบว่าด้านที่มีปฏิบัติสูงสุดคือใน

^๕ Likert, Technique for the measurement of attitudes archives of psychology, (New York : McHraw Hill International Book Company, 1932), p. 55.

ด้านรู้จักชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านรู้จักผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และระดับสุดท้ายคือ ด้านรู้จักกาลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด

๒. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

๓. แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๒ มีดังนี้ ๑) ด้านรู้จักเหตุ ควรจะมีการวางแผนในการดำเนินนโยบายตามความเหมาะสมกับท้องถิ่นในการบริหารสถานศึกษา ๒) ด้านรู้จักผล ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นกับการบริการจัดการสถานศึกษา ๓) ด้านรู้จักตน ควรรู้จักและเข้าใจในศักยภาพของตนในการบริหารจัดการองค์กร ๔) ด้านรู้จักประมาณ ควรมีการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๕) ด้านรู้จักกาล ควรมีการพิจารณาการบริหารจัดการในทุกกิจกรรม ตามความเหมาะสมของเวลาและโอกาส ๖) ด้านรู้จักชุมชน ควรมีการประสานงานที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันบุคคลทุกระดับในชุมชน และ ๗) ด้านรู้จักบุคคล ควรทำงานโดยคำนึงถึงความสามารถส่วนบุคคล และใช้คนให้เหมาะสมกับงานในทุกภาคส่วนของการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม

๕. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑.๑ ในการบริหารสถานศึกษา ควรมีการจัดทำนโยบายต่างๆ สนองตอบความเป็นไปได้ของบริบทชุมชนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีเสมอต้นเสมอปลาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ตนและพวกพ้อง

๑.๓ ควรดำเนินการบริหารสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ สถานศึกษาควรทำการศึกษาถึงปัจจัยในการดำเนินการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการเข้ากับหลักสัปปุริสธรรม ๗

๒.๒ สถานศึกษาควรทำการศึกษาถึงบริบทโดยรวมของท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการบริหารสถานศึกษา เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืนสืบไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๕.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ.** กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๖.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ประภา ศิริสุรพันธ์. “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

๒. ภาษาอังกฤษ

(1) Book :

Likert, **Technique for the measurement of attitudes archives of psychology.** New York : McHraw Hill International Book Company, 1932.

การใช้สังคหวัตถุ ๔ ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน Implement of the Four Bases of Social Solidarity in Relationship Between Teachers and Students

พระมหาประจวบ ปณญาทีโป*

บทคัดย่อ

คุณครูสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนได้ ด้วยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุสี่ประการ คือ การให้ทานที่เป็นสิ่งของ เปลี่ยนมาเป็นการให้คำแนะนำในการเรียน หรือให้สื่อการสอนที่เป็นเอกสาร สิ่งเหล่านี้ทำให้การเรียนของนักเรียนมีสภาพดีขึ้น ในขณะที่สอนคุณครูควรพูดจาด้วยวาจาที่ไพเราะ ไม่พูดคำที่ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดี กระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ด้วยการสร้างอารมณ์ขัน ทำให้นักเรียนมีอารมณ์รื่นเริงใจ มีความรู้สึกผ่อนคลาย ห้องเรียนไม่ตกรอยู่ในสภาพตึงเครียด คุณครูสามารถรักษาสภาพที่ดีให้เสมอต้นเสมอปลาย โดยการเป็นผู้ฉลาดทางอารมณ์ คือรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองได้ตลอดไป

คำสำคัญ: การให้สิ่งของ, การพูดจาไพเราะ, การประพฤติประโยชน์, การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย

Abstract

Teachers can build a good relationship with students in following the four bases of social solidarity. That is charity a thing. It should give advice to students and the medium of instruction. These things make students to improve in the high level study. while teaching teachers should speak kindly speech and not to say that students are feeling bad. They must make humor for of the students. Because the humor will give students festive mood mind and offer relaxation classrooms. The students do not fall in tense clear. Teachers can maintain an even and equal treatment. By the emotional intelligence, They are knowingly emotions forever.

Keywords: four bases of social solidarity, charity, kindly speech, useful conduct, even and equal treatment

* อาจารย์รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โครงการขยายห้องเรียนวัดพัฒนาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การไปมาติดต่อซึ่งกันและกันเป็นกิจกรรมที่พึงกระทำกันเพื่อประโยชน์ของกันและกัน เป็นการสร้างเครือข่าย แม้ว่าบางครั้งจะเกิดมีปัญหาไม่ลงรอยกัน บ้างก็ต้องหาโอกาสเจรจาพูดคุยตกลงกันได้ไม่ควรที่จะตัดสายสัมพันธ์เลิกติดต่อกัน เพราะถ้าเป็นเช่นนี้ก็เสียประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย ต้องหาทางสร้างสัมพันธ์ภาพขึ้นมาใหม่ตามสุภาษิตพระร่วงว่า”ปลูกไมตรีอย่ารู้ร้างสร้างกุศลอย่ารู้โรย”ต้องรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกันไว้ ความสัมพันธ์เป็นกระบวนการ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำความรู้จักกันติดต่อดำเนินความสัมพันธ์สร้างความคุ้นเคยสนิทสนมกัน บุคคลที่สัมพันธ์กันจะได้รับผลกระทบจากกันและกันทั้งใน ส่วนดีและส่วนเสีย ความสัมพันธ์ในส่วนดีทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น เพราะนักเรียนอยู่กับครูหลายคนวันละหลายชั่วโมง^๑ นอกจากพ่อแม่แล้ว พูดได้ว่าครูเป็นผู้มีอิทธิพลต่อนักเรียนมากที่สุด ความสัมพันธ์ที่ดีในระยะแรกๆที่เข้าโรงเรียน จะมีความสำคัญถึงกับกำหนดความสำเร็จการเรียนของนักเรียนได้ในทุกๆ ไป^๒ ในสังคมไทยถือว่าครูเป็นพ่อแม่คนที่สอง ผู้ปกครองส่วนมาก ฝากความหวังมอบภาระในการอบรมดูแลบุตรธิดาของตนไว้กับครู ครูจึงควรปฏิบัติหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้แนบแน่น นักเรียนจะได้มีความรู้สึกที่ดีพึงใจไปตลอดกาล นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนยังมีความสำคัญอีกหลายด้านคือการมีอิทธิพลต่อความสามารถของนักเรียนในการปรับตัวในโรงเรียน มีผลการเรียนดี และในการสัมพันธ์กับเพื่อนดี^๓ มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการในโรงเรียน และมีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าของการเรียนด้วย^๔

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในเชิงบวกได้มีงานวิจัยพบว่ามีคุณลักษณะ ดังนี้คือ มีความเข้าใจ อบอุ่น ใกล้ชิด ศรัทธา เคารพห่วงใย และร่วมมือ^๕ ความสำเร็จของการมีความสัมพันธ์ที่ดี ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทั้งสองฝ่ายคือ ทั้งครูและนักเรียน โดยการที่ครู

^๑ Wall, R. T., Nardi, A. H., von Minden, A. M., & Hoffman, N., *The Characteristics of Effective and Ineffective Teachers*, Teacher Education Quarterly (winter 2002), pp. 39- 48.

^๒ Blacker, Jan., *Better than Teacher's Pet : Bilding Relationships with Teachers in the Early School Years*. Sources : <http://Searchcenter.ucr.edu/images/PDF/RR520r30%20N6%20june%02000%20Blacher%20&%20Eisen-nower.Pdf>. [10 1 2010].

^๓ Szejnberg, A., den Brok, P., & Hurek, J., “Perfened Teacher-Student hoter personal behenieur: Difference Between Pofish Primary and Higher Education Students Perceptions”, *Journal of classroom Interaction*, Vol. 39 No. 2, (Winter 2004) : pp. 34-40.

^๔ Klen, A. & Connell, I., “Relationships Matter: Linking Teacher Support To Student Engagement”, *The journal of school Health*, Vol. 74 No. 7, (September 2004) : pp. 262-273.

^๕ Kraues, k., Bochna, s ., & Dechesne, S., *Educational Psychology for learning And Teaching* (2 nd ed.), (Southbank, Victoria : Nelson Anutralia Pty Ltd., 2006).

เป็นผู้มีความรับผิดชอบ และเป็นผู้มีโอกาที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นในชั้นเรียนได้ แมกอินเนอ และแมกอินเนอ (McInerney, D., & McInerney) เสนอว่า ครูที่สามารถสร้างความรู้สึกดีกับนักเรียนได้มีใช้เพียงแต่ในช่วงเวลาเริ่มต้นเท่านั้น แต่จะสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในช่วงเวลาต่อไปด้วย^๖

นอกจากนี้ในเรื่องความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนนั้น มีผู้ศึกษาพบว่าแม้ไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยทั่วไปมากนักก็ตาม แต่กับนักเรียนที่ถูกภาคทัณฑ์ว่า จะให้ออกจากโรงเรียนแล้วผลสัมฤทธิ์การเรียนดีขึ้นอย่างชัดเจนและความเสี่ยงที่จะถูกให้ออกจากโรงเรียนก็ลดน้อยลง^๗

๒. หลักธรรมที่จะใช้ในการสร้างความสัมพันธ์

มีหลักธรรมอยู่หลายประการที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมยิ่งขึ้นก่อให้เกิดความรักความสามัคคี แต่ที่เด่นชัดที่สุด คือสังคหวัตถุ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ทาน การให้คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำ ๒) ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดดีมน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี ๓) อตถจริยา การชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริมในทางจริยธรรม และ ๔) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย เสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี รายละเอียดในการนำสังคหวัตถุทั้ง ๔ ประการนี้ไปใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนดังต่อไปนี้^๘

๓. การใช้ทานในการสร้างความสัมพันธ์

การให้ทานคือการนำสิ่งของเงินทองที่มี ด้วยการให้แก่คนอื่น ให้ความความริสุขใจ รวมถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันถือว่าเป็นเบื้องต้นของการทำความดีในตัว จัดว่าเป็นหลักธรรมนำมาซึ่งการผูกมิตร ไมตรีช่วยเหลือสังคม การให้ทานที่เป็นการช่วยเหลือนั้นจึงไม่ใช่เป็นการให้วัตถุเพียงอย่างเดียวการให้ความช่วยเหลือที่เป็น

^๖ McInerney, D., & McInerney, V., Educational Psychology : Construction Learning (4 nd ed.). 2006.

^๗ Muller, Chandra, The Roie of Caring in the Teacher-Student Relationship For At- Risk Students. Sources : <http://www.pre.Utexas.edu/etag/23rd%20Floor%20Publications/Muller,%20Chandra/Mutter%20200ll-6-pdf>. [10 1 2010].

^๘ อย.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๑.

คำแนะนำหรือเป็นการให้ความรู้ที่เป็นเอกสารก็ถือว่าเป็นการให้ทานเหมือนกัน ผู้สอนจึงควรใช้หลักการแห่งการให้เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนได้ด้วย ซึ่งนำไปใช้ได้ ใน ๒ ลักษณะคือ

๑. การให้คำแนะนำในการเรียน (advice giving) การให้เป็นการแสดงออกซึ่งเจตนาแห่งการผูกมิตรถ้าเป็นการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ต้องการจะช่วยเหลืออย่างจริงจัง เรียกว่ากัลยาณมิตร การให้คำแนะนำเป็นเครื่องมืออันมีค่ายิ่ง ที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลให้คนที่ประสบปัญหา สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาและผ่านพ้นอุปสรรคช่วงวิกฤตของชีวิตไปได้ด้วยตัวของเขาเองการให้คำปรึกษาแนะนำ ข้อมูลที่ให้ควรชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน ใช้ภาษาง่ายๆ ควรตรวจสอบความรู้ และความต้องการเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้ข้อมูลจากผู้รับคำปรึกษาก่อนให้ข้อมูล หลังจากให้ข้อมูลแล้วควรตรวจสอบว่าข้อมูลที่ให้นั้น ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจถูกต้องหรือไม่ โดยใช้วิธีให้ผู้รับคำปรึกษาทวนซ้ำ ซึ่งจะได้รับความสำเร็จขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการที่จะนำเอาความรู้ มีทัศนคติที่ดี และมีทักษะในการให้คำแนะนำและนำสิ่งเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม หลักการให้คำแนะนำ มีผู้ให้หลักการไว้ ว่าพึงปฏิบัติต่อผู้รับคำแนะนำแต่ละบุคคลอย่างที่เขาเป็นอยู่ ทั้งนี้เพราะแต่ละคนมาจากครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ให้ผู้รับคำแนะนำได้แสดงออกอย่างอิสระและพึงศึกษาถึงการแสดงออกทางความรู้สึกของเขา พึงควบคุมอารมณ์ขณะให้คำแนะนำ ไม่คล้อยตาม แต่ต้องไวต่อความรู้สึกที่ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงออกมา พยายามทำความเข้าใจแล้วตอบได้อย่างเหมาะสม พึงให้ผู้รับคำแนะนำตัดสินใจด้วยตนเอง ผู้ให้คำแนะนำอาจชี้ ทางออกหลายๆ ทาง ให้เขาพิจารณาหาทางที่ดีที่สุด^๙

การให้คำแนะนำในการเรียนเป็นวิธีการให้คำปรึกษาต่อนักเรียนผู้มีปัญหาในการเรียนชนิดหนึ่ง ครูผู้สอนนักเรียนอยู่ทราบดีว่าถ้าไม่มีความสนิทคุ้นเคย ไม่มีความสัมพันธ์กัน ก็ยากที่จะให้การแนะนำได้ ครูผู้เป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนต้องช่วยเอาใจใส่ ให้กำลังใจ ให้นักเรียนที่เรียนอ่อนพากเพียรฝึกฝนตนเองมีความเชื่อว่าสติปัญญาสร้างได้ โดยการฝึกฝนอย่างมานะอดทนครูกัลยาณมิตรต้องมีคำพูดที่ให้กำลังใจ ให้คุณค่า ต่อความพากเพียรพยายาม ไม่ทอดถอย แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนตามที่วิจารณ์ พานิช เสนอไว้ว่า ครูช่วยนักเรียนที่เรียนอ่อนได้โดยแสดงความเชื่อในนักเรียนว่าสามารถเรียนรู้ได้ โดยไม่ใช่แค่แสดงออกด้วยคำพูด แต่แสดงออกด้วยการกระทำ แสดงแล้วแสดงอีกจนนักเรียนเชื่อแน่ว่าความเพียรคือหนทางสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้^{๑๐}

^๙ อรอนงค์ ชอนกลิ่น, การให้คำปรึกษาแนะนำ. แหล่งที่มา : <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=rb515&group=193> [๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗].

^{๑๐} วิจารณ์ พานิช, จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อศิษย์ : ๗ ช่วยศิษย์ที่เรียนอ่อนอย่างไร. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/428987> [๗ เมษายน ๒๕๕๘].

อย่างไรก็ตามนักเรียนที่เรียนอ่อน ครูก็ต้องตรวจสอบว่าเกิดจากสาเหตุอะไรถ้าเรียนอ่อนเพราะไม่สนใจการเรียนก็ต้องโน้มน้าว ชักจูงถ้าเรียนอ่อนเพราะขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้ก็ต้องชวนช่วยช่วยให้เข้าถึงแหล่งความรู้ได้โดยง่าย และถ้าเรียนอ่อนเพราะมีการเรียนรู้ช้ากว่าปกติ ก็ต้องมีความอดทนในการพรัสอน การให้คำแนะนำในการเรียนจึง ไม่ใช่เกิดขึ้นจากความต้องการของครูแต่เพียงผู้เดียวคือ ครูอยากจะแนะนำโดยไม่คำนึงว่านักเรียนอยู่ในความสนใจหรือไม่ การกระทำแบบนี้จะไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควร ครูควรรอโอกาสหรือสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนว่าเขาต้องการคำแนะนำหรือไม่

๒. การให้เอกสารเพื่อให้มีความรู้เพิ่มขึ้น (leaving document giving) ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนขึ้นไปจะแนบสนิท หรือห่างเหินกันไปเพราะสาเหตุหลายประการแต่ที่สำคัญคือ ช่องว่างระหว่างคนสองจะถูกทำให้แนบสนิทด้วยการให้วัตถุสิ่งของสำหรับการให้เอกสาร เป็นการให้ความรู้ที่อยู่ในรูปของเอกสารเป็นการเพิ่มเติมจากการสอนซึ่งอาจจะไม่ครบถ้วนหรือเป็นเอกสารแนะนำให้นักเรียนไปค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆจากห้องสมุดก็ตามจากอินเทอร์เน็ตก็ตามโดยเฉพาะการแนะนำว่าเนื้อหาสาระที่ได้สอนไปแล้วมีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อยู่ที่ไหนแหล่งใดบ้าง รวมทั้งการให้เอกสารที่แนะนำว่า แหล่งใดให้สาระความรู้เชื่อถือได้หรือไม่ได้เพราะการให้ข้อมูลความรู้ต่างๆ ในโลกปัจจุบัน มีช่องทางมากมายใครมีความรู้ความคิดอย่างไรมีความสะดวกในการเผยแพร่ แต่การตรวจสอบความถูกต้องมีบ้างไม่มีบ้าง ผู้สอนควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน แบบบรรยายควรมีใบเนื้อหา ใบงานประกอบ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนทั่วถึงกัน อีกอย่างหนึ่งการสอนในปัจจุบันผู้สอนนิยมการบันทึกข้อความที่เป็นสาระลงในพาวเวอร์พอยท์ แทนการเขียนบนกระดานดำซึ่งทำให้การสอนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนตามทันบ้างไม่ทันบ้าง เนื้อหาก็ไม่ติดต่อกัน การให้เอกสารจากการบันทึกเป็นพาวเวอร์พอยท์ ก็มีส่วนในการเพิ่มเติมความรู้ให้แก่ผู้เรียน เนื้อหาสาระที่สอนถ้าเห็นว่าไม่ชัดเจนก็ควรเพิ่มเติมด้วยการให้ข้อความอธิบายเป็นเอกสารหรือวัสดุการสอนอย่างอื่นเป็นรูปภาพหรือแผ่นพับก็ได้^{๑๑} สิริพร เอี่ยมเสนได้สำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จำนวนมากกว่า ๓๐๐ คน ในเรื่องของความประทับใจที่มีต่อตัวครู นักศึกษา ได้ให้คำตอบ เป็น ๒ ประเด็น ประเด็นแรก คือ เรื่องเทคนิควิธีการสอนแปลกใหม่ที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จดจำได้นาน สนุกสนาน และนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ส่วนประเด็นที่ ๒ คือ ความเอื้ออาทรของครูที่มีต่อเด็ก นอกเหนือจากการเรียนการสอน เช่น การให้ความช่วยเหลือนักเรียน การเข้าใจและให้กำลังใจเด็กที่เกิดการท้อแท้^{๑๒}

^{๑๑} วิรุณ ตั้งเจริญ, ให้สติสังคมอย่าเอาแต่ติ. แหล่งที่มา : <http://news.sanook.com/889054/> [๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗].

^{๑๒} สิริพร เอี่ยมเสน, หากคิดที่จะเป็นครู. แหล่งที่มา : <http://www.la-orutis.dusit.ac.th/research14.php> [๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

การให้เอกสารจึงเป็นการแสดงออกว่าครูผู้สอนมีความห่วงใยให้ความช่วยเหลือต่อการเรียนของนักเรียน เป็นการแสดงออกว่าครูเอาใจในการสอนเป็นแสดงออกซึ่งความรักต่อนักเรียน รักในชีวิตการสอน ความเอาใจใส่นี้เป็นตัวชี้วัดว่าครูผู้สอนมีความตั้งใจในการสอนหรือไม่ มีความปรารถนาดีต่อผู้เรียน ที่ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ เป็นผลส่งผลให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนในบทเรียนต่อไปมากยิ่งขึ้น

๔. การใช้ปญวาจาสร้างความสัมพันธ์

การพูดคือ การใช้ถ้อยคำน้ำเสียง และกิริยาอาการ ถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความรู้สึกและความต้องการของผู้พูด ให้ผู้ฟังรับรู้ และเกิดการสนองตอบ จึงควรเป็นคำพูดที่ไพเราะไม่หยาบคาย กระโชกโฮกฮาก ควรเป็นคำพูดที่อ่อนหวานมีความจริงใจ และน้ำเสียงนุ่มนวล^{๓๓} สุภาพชนทั่วไปก็ไม่ควรพูดคำหยาบ แม้กระทั่งเป็นคำที่อุทานออกมาควรใช้คำพูดที่เป็นสำนวนไพเราะเป็นกิจจะลักษณะ ไม่ว่ากับผู้น้อย หรือผู้ใหญ่ เนื่องจากการพูดมีความสำคัญต่อตนเองถ้าผู้พูดมีศิลปะในการพูดก็จะเป็นคุณแก่ตนเอง ส่วนในด้านสังคมนั้นเนื่องจากเราต้องคบหาสมาคมและพึงพาอาศัยกัน การที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้นจำเป็นต้องเป็นคนที่ “พูดดี” คือพูดไพเราะ นุ่มนวล และพูดถูกต้องด้วยมารยาทในการพูด มีลักษณะ ๓ ประการคือ อ่อนหวาน เป็นคำสัจย์ และมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง

นอกจากนี้ การพูดจาจงใจที่เป็นการโน้มน้าวให้ผู้อื่นกระทำตามโดยมุ่งประโยชน์เป็นที่ตั้งทำให้ผู้ฟังยินดียินดีกระทำตามความต้องการของผู้พูดซึ่งจะต้องใช้อยู่เสมออันก็เป็นคำพูดไพเราะเหมือนกันเพราะเป็นประโยชน์ การที่ครูผู้สอนบางคนได้พยายามเรียกไม้เรียวคืน เพราะไม่สามารถพูดโน้มน้าวจงใจให้นักเรียนทำตามความต้องการได้ การที่ครูรู้จักการใช้คำพูดจงใจด้วยการใช้คำพูดอย่างมีเหตุผลและอย่างเข้าใจ จึงไม่ต้องใช้อำนาจคือ ไม้เรียวมาใช้ในการสอน นักเรียนก็จะฟังครูสอนด้วยความเต็มใจมีความรู้สึกรักอยากทำตามไม่ขัดขืนใจ^{๓๔}

คุณครูต้องสนใจนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ด้วยสายตาที่พร้อมจะเข้าใจและรับฟังสิ่งที่เขาต้องการจะบอกแก่ครูในแต่ละวันคุณครูต้องพยายามพูดกับนักเรียนทุกคนในเวลาใดก็ได้เป็นการพูดด้วยวาจาที่สร้างสรรค์ พูดด้วยอาศัยความเมตตาที่มีความไพเราะ อ่อนหวาน ให้กำลังใจแก่นักเรียน คำพูดของครูเป็นการสร้างบรรยากาศสดชื่น แจ่มใส ในห้องเรียนได้ หรือคำพูดไพเราะในขณะที่ครูสอน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็น ตัวอย่าง เช่นใครยังไม่ได้ตอบครูเลย ครูขอชมคำตอบของหนูเยี่ยม

^{๓๓} รัชณี คุณานุวัฒน์, การพูดคืออะไร. แหล่งที่มา : <http://www.kroobannok.com/blog/22146> [๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

^{๓๔} นฤเบศ พานิชญ์. จากครูไม้เรียวสู่ครูสายพันธุ์ใหม่, แหล่งที่มา : <https://www.l3nr.org/posts/447853?locale=en> [๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

มากมาย ใครมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกบ้างไหม ใครมีความคิดเห็นแตกต่างจากเพื่อนบ้าง ลองบอกครูบ้างซิวันนี้ใครยังไม่ได้ตอบครูเลย ตอบได้เลยครับ นักเรียนปรบมือให้เพื่อนด้วย^{๑๕}

เหล่านี้เป็นตัวอย่างคำพูดไพเราะอ่อนหวาน ผ่อนคลาย ที่คุณครูจะขาดเสียมิได้ ควรพูดกับนักเรียนเมื่อตั้งใจเรียน หรือทำงานเสร็จ ควรเป็นคำพูดเชิงบวก เช่น คำพูดว่า เก่ง เยี่ยม วันนี้เก่งเป็นพิเศษดีมาก ๆ ทำดีมาก ๆ ตั้งใจทำงานดี เสร็จเรียบร้อย ทำงานรวดเร็วดี เหมือนเดิม พยายามต่อไป จะเก่งกว่านี้ ต้องอย่างนี้สิ ครูภูมิใจในตัวเธอ เสร็จแล้วหรือ เรียนเก่ง มีความรับผิดชอบขอให้ทำดีเช่นนี้ตลอดไป อยากให้นักเรียนเจริญก้าวหน้าทุกคน นี่เป็นตัวอย่างของคำพูดไพเราะ ที่มีแนวโน้มไปทางเป็นคำชม วิจารณ์ พานิช ให้หลักการสำหรับครูที่ให้คำชมไว้ว่า จงอย่าชมความสามารถให้ชมความมานะพยายาม เพื่อทำสิ่งที่มีคุณค่าคือความมานะพยายาม คือความสำเร็จที่ได้มาจากความบากบั่นเอาชนะอุปสรรค จงอย่าชื่นชมความสำเร็จที่ได้มาโดยง่าย จงชื่นชมพรแสวงของศิษย์ ให้มากกว่าพรสวรรค์^{๑๖}

ดังนั้น คำพูดของครูที่ไพเราะอ่อนหวานนั้น เป็นคำพูดที่จริง เป็นคำสัตย์เป็นคำพูดสุภาพ เกลี้ยงเกลา ละมุนละไมราบเรียบ เป็นคำพูดที่มีหางเสียง เช่น ครับ หรือคะ ไม่เป็นคำพูดแบบออกคำสั่งและเป็นคำพูดที่ให้ประโยชน์ ต่อผู้ฟังคือนักเรียน สามารถพูดจูงใจให้นักเรียนยินดีปฏิบัติตามคำสั่งของครูได้

๕. การใช้อัตถจริยาสร้างความสัมพันธ์

ครูผู้สอนเป็นอาชีพที่ต้องใช้การพูดเป็นหลัก การพูดแนะนำให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหาของวิชาที่เรียน การพูดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกผ่อนคลาย และมีการพูดอีกชนิดหนึ่งที่เป็นการสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพูดทั้งสองชนิดคือการพูดให้ผู้ฟังได้มีอารมณ์ขัน คือเป็นการสร้างอารมณ์ขัน เป็นการพูดที่ยังประโยชน์ให้แก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดีคือครูผู้สอนมีอารมณ์ขันในการสอน จะเป็นการสร้างอารมณ์ขัน ด้วยการพูดหรือกิริยาท่าทางที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน ก็ยังประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนด้วยเหมือนกัน พูดแล้วทำให้เกิดอารมณ์ขัน (humor speech) นั่นเอง

การมีอารมณ์ขัน หมายถึงลักษณะนิสัยที่มักเห็นเรื่องราวต่างๆ เป็นเรื่องขวนขวิน หรือ อาการที่เปล่งเสียงออกมาเมื่อรู้สึกขบขันหรือมีความรื่นเริง เป็นกิริยา หัวเราะ หรือ หัวร่อ ทำให้โลกสดชื่นน่ารื่นรมย์บุคคลที่มีอารมณ์ขันจะมีเสน่ห์ และสามารถสร้างบรรยากาศให้ครึกครื้น สนุกสนานมีความสุข เป็นกันเองมีความรู้สึกเป็นมิตรมีความผ่อนคลาย เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับความเครียดซึ่งอาจเปลี่ยนเรื่องร้ายให้กลายเป็นดีได้ อารมณ์ขันเป็น

^{๑๕} บุญญาพร อุณากุล, นักเรียนต้องการอะไร. แหล่งที่มา : <http://prathom.swu.ac.th/kruthai/photo/text/a03.pdf> [๒๖ มกราคม ๒๕๕๘].

^{๑๖} วิจารณ์ พานิช, จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อศิษย์ : ๗ ช่วยศิษย์ที่เรียนอ่อนอย่างไร. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/428987> [๗ เมษายน ๒๕๕๘].

คุณลักษณะหนึ่งของผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี หมายถึง มีพื้นฐานอารมณ์ที่สนุก เป็นที่ชอบอกชอบใจของผู้อื่นเสมอ กลายเป็นแหล่งกำเนิดความสุขของคนรอบข้าง ใครอยู่ใกล้ก็มีรอยยิ้มเสียงหัวเราะ และเบิกบานใจนับเป็นเสน่ห์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง

อารมณ์ขันเป็นการสื่อสารที่ทำให้มนุษย์เราดำเนินชีวิตไปอย่างสดชื่นและน่ารื่นรมย์ ซึ่งบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศให้ครึกครื้นสนุกสนานและสร้างอารมณ์ขันได้นั้น จะกลายเป็นบุคคลที่น่าเข้าใกล้ อารมณ์ขันในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสาร ยิวท์หัว ลี ได้ ทำการศึกษาพบว่า การโฆษณาสินค้าที่มีอารมณ์ขันสามารถสื่อสารข้อความของตราสินค้าไปยังผู้รับการสื่อสารได้ดีกว่าการโฆษณาที่ไม่มีอารมณ์ขัน นอกจากนี้ยังพบว่า การโฆษณาที่มีอารมณ์ขันประเภทต่างๆมีผลกระทบต่อการรับรู้ตราสินค้าและระลึกถึงตราสินค้าได้แตกต่างกัน ในการนำไปประยุกต์ใช้ เข้ากับกระบวนการเรียนการสอนของครู เป็นการเพิ่มมุมมองของครู คือว่าหัดมองทุกสิ่งทุกอย่างในแง่ดีอย่างมีอารมณ์ขัน เมื่อครูต้องเผชิญหน้ากับเด็กนักเรียนที่ไม่ค่อยสนใจเรียนหลับในห้องเรียน หรือชอบเล่นซุกซนจนกลายเป็นเด็กเหลือขอล ถ้าครูรู้จักใช้อารมณ์ขันเข้ามาเสริมในการพูดคุยสนทนา สื่อสารความเข้าใจ เข้าใจ ทุกอย่าง จะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ความอึดอัดหงุดหงิดต่อเด็กก็จะคลាយไปได้ การใช้อารมณ์ขัน หรือการทำเรื่องราวให้เป็นเรื่องตลก ในการสอนของครูเป็นเรื่องที่จะต้องระมัดระวังว่าควรทำ หรือไม่ หรือกระทำได้แค่ไหน จึงจะเป็นการสมควร เพราะการจะทำให้เป็นเรื่องตลกเข้าใจกันได้นั้นไม่ใช่เป็นเรื่องที่ทำกันได้ง่ายๆ จากการวิจัย พบว่าตลกทุกคนเป็นคนที่มีบุคลิกพิเศษ คือ สามารถเล่นได้ทุกบทบาท ซึ่งไม่เกี่ยวกับช่วงอายุ ต่างจากคนที่มีความจำเป็นต้องเล่นเป็นคนแก่เท่านั้น เพราะว่า หน้าตา และบุคลิก เป็นคนแก่ จึงมีข้อจำกัดด้านบุคลิกที่แสดงออก ส่วนคนหนุ่มนั้น เล่น เป็นเด็กสาว หรือคนแก่ หรือบทบาทของผู้ชาย ก็สามารถเล่นได้ อย่างเหมือนที่สุด เป็นที่ประทับใจแก่คนดูเป็นอย่างมาก บุคลิกของตลกเป็นบุคลิกที่สามารถสร้างอารมณ์ขัน หรือเรียกเสียงหัวเราะได้ ครูที่ทำการสอนน่าจะทำได้เพียงแค่ไม่ให้นักเรียนเครียดจากการสอนของครูก็น่าจะพอ คงไม่ต้องมีบุคลิกเรียกเสียงฮาจากนักเรียนทุกอย่างก้าวก็น่าจะได้ ครูที่สามารถใช้อารมณ์ขันในห้องเรียนจะทำให้ห้องเรียนมีสถานการณ์ของการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย และสร้างความพึงพอใจ

สามารถสรุปผลของอารมณ์ขันที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้ ดังนี้ อารมณ์ขันในห้องเรียนทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน ยิ้มแย้ม ผ่องใส การสอนก็จะเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้สอนคือครู และผู้รับคือ นักเรียนมีความสอดคล้องต้องกัน ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนเกิดภาวะการเรียนรู้ได้ง่าย อารมณ์ขันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความเข้าใจของผู้ส่งอารมณ์ขันสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางความรู้สึกและจิตใจต่อกัน อารมณ์ขันยังสามารถปลูกจิตสำนึกของการทำงานร่วมกันอย่างสนุกสนาน เพราะอารมณ์ขันจะเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อมีคนมากกว่า ๑ คน อารมณ์ขันยังสร้างความจริงใจซึ่งกันและกันของผู้เรียนโดยไม่มีการแบ่งแยก สร้างความเสมอภาค ลดปมด้อย ขจัดความเหลื่อมล้ำทางด้านสติปัญญา ฐานะ ทางเศรษฐกิจและสังคมของ

ผู้เรียนสร้างความรัก ความอบอุ่น ความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้อภัยซึ่งกันและกันได้ เมื่อมีอารมณ์ขัน ความรู้สึกของผู้คนจะมีร่วมกัน

ครูผู้สอนสามารถสร้างอารมณ์ขันได้หลายวิธี ดังนี้ อ่านหนังสือประเภทขำขัน เช่น หนังสือการ์ตูน หนังสือตลก หนังสือนิทาน สังเกต จดจำ นำเอาคำพูด อารมณ์ขันของผู้คนอื่นมา ดัดแปลง ปรับปรุง เพื่อใช้ในการพูด ควรใช้ภาษา ท่าทาง น้ำเสียง อารมณ์ให้มีความ สอดคล้องกับเรื่องที่พูดหาเวทีในการพูดให้มากขึ้น เพื่อฝึกการพูดในการสร้างอารมณ์ขัน มี รายงานการวิจัยของมหาวิทยาลัยสวทศรับอิทธิพลเกี่ยวกับการใช้อารมณ์ขันในห้องเรียน วิชาภาษาอังกฤษที่มักจะสร้างความเครียดและการวิตกกังวลให้กับผู้เรียน พบว่าการมี อารมณ์ขันในห้องเรียนทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและสามารถสร้าง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นบวกได้มากขึ้น

ฉะนั้นการสื่อสารอารมณ์ขันจึงมักเรียกความสนใจและสร้างการตอบรับได้เป็น อย่างดี โดยการสื่อสารต้องคำนึงถึงเป้าหมายของการสื่อสารเนื้อหาสาระของบทเรียนที่ต้อง สอน ควบคู่กับการใช้อารมณ์ขัน ผู้ที่ต้องการใช้อารมณ์ขันจึงจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดของการ สร้างและการใช้อารมณ์ขันในการสื่อสารเพื่อเป็นการวางแผนการสื่อสารให้ตรงกับ วัตถุประสงค์อีกด้วย ครูเป็นอาชีพที่จะต้องให้การสื่อสารเป็นหลักเนื้อหาของบทเรียนแต่ละ บทเรียนถูกอัดแน่นไปด้วยเนื้อหาสาระครูที่เข้าใจการใช้อารมณ์ขันประกอบการนำเสนอ บทเรียนก็ย่อมจะเป็นครูอยู่ในใจของนักเรียนเสมอ

๖. การใช้สมานัตตาสถิตสร้างสัมพันธ

การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นการรักษามาตรฐานความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ให้คงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สถานที่ หรือสิ่งแวดล้อมการทำเช่นนี้ได้ต้องมี พื้นฐานทางอารมณ์ที่ดีมาก เป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง (stable emotion) เสมอต้นเสมอปลาย รู้เท่าทันอารมณ์สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เรียกได้ว่าเป็นการฉลาดทางอารมณ์ ไม่ ตกเป็นทาสของอารมณ์ หรือปล่อยให้อารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนาหรือแม้กระทั่งที่น่าปรารถนา ครอบงำจิตใจได้ อารมณ์ เป็นธรรมชาติที่ถูกจัดรู้ ถ้าจัดรู้สิ่งใด สิ่งนั้นคือ อารมณ์คือ จิตเป็น ผู้รู้ อารมณ์เป็นสิ่งที่ถูกรู้ หมายถึง เครื่องยึดเหนี่ยวจิต อันได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ตลอดจนเรื่องราวต่างๆ ที่คิดนึก ความหมาย โดยทั่วไป เช่น อารมณ์ดี อารมณ์เสีย หรือ สภาพนิสสัยใจคอ เช่น อารมณ์เย็น อารมณ์ร้อน อารมณ์โรแมนติก อารมณ์ขัน เป็นต้น หมายถึง ความรู้สึกนั่นเอง นักเรียนมีความมุ่งหวังว่าคุณครูที่จะเข้ามาสอนในชั้นเรียนต้อง เป็นครูที่ใจดีหมายถึงอารมณ์ดีนั่นเอง อารมณ์ดีมีความหมายว่าไม่มีอารมณ์ร้ายโกรธโมโหฉุนเฉียว ดูด่าว่ากล่าวนักเรียนด้วยท่าทางที่ดูร้าย แต่ความหมายของอารมณ์เสมอต้นเสมอปลาย เป็นความหมายที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนทำผิดครูจะแสดงความพอใจด้วยการพูดจายกย่องสรรเสริญ แสดงออกทางสีหน้าทางว่าสนับสนุน ในทำนองเดียวกันเมื่อนักเรียนทำอะไรไม่

ถูกไม่ควรก็จะบอกว่าไม่สมควรให้ได้รับรู้กันทั่วกัน อารมณ์มั่นคงเสมอต้นเสมอปลายจึงหมายความว่าในวันไหนๆครูผู้สอนก็เป็นเช่นนี้แหละ การใช้อารมณ์ที่เป็นปกติแบบนี้แหละคืออารมณ์เสมอต้นเสมอปลายจนนักเรียนถือเป็นบรรทัดฐานว่าถ้าทำดีคุณครูก็จะยกย่องถ้าทำไม่ดีครูก็จะติตติง แสดงให้รู้เป็นมาตรฐานของอารมณ์คุณครูท่านนั้น ประสบการณ์การใช้อารมณ์ของครูคนหนึ่งกับการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

นักเรียนจะประทับใจครูหรือไม่อยู่ที่การแสดงออก เด็กๆจับความรู้สึกครูได้ บรรยากาศในห้องเรียนจะเกร็งตกรอยู่ในภาวะแวดล้อมไม่ยิ้มแย้มแจ่มใสตามวัยของเขา สำหรับ นักเรียนเล็กๆหรือชั้นม.ต้นเมื่อใดครูหรือโมโหจะเจียบกริบดูเหมือนเข้าใจหรือเกรงแต่ชั่วประเดี๋ยวเดียวเอง ความสนใจจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ ทันทีโดยครูไม่ต้องทำอะไรนอกจากเลิกดูหรือเลิกโมโหเท่านั้น^{๑๗}

ครูผู้สอนก็ต้องกลับเป็นปกติเมื่อเหตุการณ์ที่ไม่ดีเข้าสู่ปกติ สอนต่อไปตามเนื้อหาที่จะสอน ต้องสอนให้จบไม่ใช่ออกจากห้องเรียนไม่สอนเลย ซึ่งเป็นการทิ้งเหตุการณ์ที่ค้างคาใจให้ติดตามในคาบเรียนต่อไป แต่เป็นการแสดงให้เห็นว่าคุณครูเพียงแค่ว่าตนเองไม่ใช่เก็บเป็นจริงเป็นจังค้างคาอยู่ในใจ มีอารมณ์เสมอต้นเสมอปลายคงเส้นคงวาไม่คุ้มดี คุ้มร้าย รู้เท่าทันอารมณ์ โดยการใช้สติควบคุมรู้อยู่ทุกขณะมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ เพราะโดยทั่วไปอารมณ์ดีคนอยากเข้าใกล้อารมณ์ร้ายคนรอบข้างอึดอัด มีความสามารถ ต่อการจำแนกแยกแยะ ประเมินหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ สามารถเข้าใจ และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม เรียกว่าความฉลาดทางอารมณ์นั่นเอง (อีคิว : emotional quotient) ครูผู้สอนจึงต้องเป็นผู้ฉลาดทางอารมณ์นั่นเอง คือ มีอารมณ์เสมอต้นเสมอปลายคงเส้นคงวาไม่คุ้มดี คุ้มร้าย รู้เท่าทันอารมณ์ โดยการใช้สติควบคุมรู้อยู่ทุกขณะแล้วกลั่นกรองออกมาให้ปรากฏเห็นภายนอกในรูปที่พึงปรารถนา เป็นผู้ที่มีอารมณ์ดี อารมณ์เย็น เป็นผู้มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ การแสดงออกว่าพอใจเมื่อนักเรียนทำถูกและการแสดงออกว่าไม่พอใจเมื่อนักเรียนทำไม่ถูกต้อง เป็นมาตรฐานเสมอต้นเสมอปลายให้นักเรียนได้รับรู้ทั่วกันเป็นมาตรฐานทางอารมณ์ของคุณครู

๗. สรุป

การใช้สังคหวัตถุ ๔ ประการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนผู้เรียนนั้น เป็นการประยุกต์ธรรมรับใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งครูต้องรู้จักให้ทานที่เป็นคำแนะนำที่ดีเพื่อเป็นการให้แนวทางในการเรียนและให้วัตถุสิ่งของที่เป็นอุปกรณ์การเรียนทั้งที่เป็นเอกสารหนังสือหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนอื่นๆซึ่งบรรจุเนื้อหาที่นักเรียนได้

^{๑๗} ธนิตย์ สุวรรณเจริญ, อารมณ์ครูเป็นสำคัญ. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/394856> [๒๖ มกราคม ๒๕๕๘].

เรียนไปแล้วเป็นการเพิ่มเติมอันเป็นส่วนเติมเต็มจากการที่สอนไปแล้ว ในการใช้ชีวิตปกตินอกห้องเรียนหรือในห้องเรียนที่กำลังสอนอยู่ ครูก็ต้องถ่ายทอดเนื้อหาการเรียนด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานสุภาพเป็นกันเองผู้เรียนฟังแล้วระรื่นหูทำให้มีความสนใจการเรียนเพิ่มขึ้นเพิ่มเติมด้วยการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยการสร้างอารมณ์ขัน ลดความตึงเครียดจากการรับการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่หนักๆ เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ได้ในระดับหนึ่งและรักษาระดับความสัมพันธ์ด้วยการปฏิบัติตัวเสมอต้นเสมอปลาย รู้เท่าทันอารมณ์ตนเองและอารมณ์ของผู้เรียน ให้ดำเนินไปได้ท่ามกลางความเคร่งเครียดของการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งเป็นความฉลาดในอารมณ์

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

ธนิตย์ สุวรรณเจริญ. อารมณ์ครูเป็นสำคัญ. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/394856> [๒๖ มกราคม ๒๕๕๘].

นฤเบศ พานิชญ์. จากครูไม่เรียวกูครูสายพันธุ์ใหม่. แหล่งที่มา : <https://www.l3nr.org/posts/447853?locale=en> [๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

บุญญาพร อุณากุล. นักเรียนต้องการอะไร. แหล่งที่มา : <http://prathom.swu.ac.th/kruthai/photo/text/a03.pdf> [๒๖ มกราคม ๒๕๕๘].

วิจารณ์ พานิช. จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อศิษย์ : ๗ ช่วยศิษย์ที่เรียนอ่อนอย่างไร. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/428987> [๗ เมษายน ๒๕๕๘].

วิรุณ ตั้งเจริญ. ให้สติสังคมอย่าเอาแต่ติ. แหล่งที่มา : <http://news.sanook.com/889054/> [๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗].

รัชนี คุณานุวัฒน์. การพูดคืออะไร. แหล่งที่มา : <http://www.kroobannok.com/blog/22146> [๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

สิทธิพร เอี่ยมแสน. หากคิดที่จะเป็นครู. แหล่งที่มา : <http://www.la-orutis.dusit.ac.th/research14.php> [๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

อรอนงค์ ช่อนกลิ่น. การให้คำปรึกษาแนะนำ. แหล่งที่มา : <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=rb515&group=193> [๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗].

๒. ภาษาอังกฤษ

(1) Book :

Kraues, k., Bochnta,s ., & Dechesne, S. **Educational Psychology for learning And Teaching** (2 nd ed.). Southbank. Victoria : Nelson Anutralia Pty Ltd., 2006.

McInerney, D., & McInerney, V., **Educational Psychology : Construction Learning** (4 nd ed.). 2006

Wall, R. T., Nardi, A. H., von Minden, A. M., & Hoffman, N. **The Charateristics of Effective and Ineffective Teachers**. Teacher Education Quarterly winter 2002.

(2) Journal :

Klen, A. & Connell, I. “Relationships Matter: Linking Teacher Support To Student Engagement”. **The journal of school Health**. Vol. 74 No. 7 (September 2004).

Sztejnberg, A., den Brok, P.,& Hurek, J. “Perfened Teacher-Student hoter personal behenieur: Difference Between Pofish Primary and Higher Education Students Perceptions”. **Journal of classroom Interaction**. Vol. 39 No. 2 (Winter 2004).

(3) Website :

Blacker, Jan. **Better than Teacher’s Pet : Bilding Relationships with Teachers in the Early School Years**. Sources : [http://Searchcenter.ucr.edu/images / PDF/RR520r30%20N6%20june%02000%20Blacher%20&%20Eisen-nower.Pdf](http://Searchcenter.ucr.edu/images/PDF/RR520r30%20N6%20june%02000%20Blacher%20&%20Eisen-nower.Pdf). [10 1 2010].

Muller, Chandra. **The Roie of Caring in the Teacher-Student Relationship For At- Risk Students**. Sources : <http://www.pre.Utexas.edu/etag/23rd%20Floor%20Publications/Muller,%20Chandra/Mutter%20200ll-6-pdf>. [10 1 2010].

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู
Child Development Center Management According To The Four
Sangahavatthu Under The Local Administrative Organization Non Sang
District, Nong Bua Lamphu Province

ธำปนา ศรีหะ*

ดร.นาคพล เก็นชัย, ผศ.ดร.วิทยา ทองดี, พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร.**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ เขตการปกครอง และวุฒิการศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน ๑๘๖ คน และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า มีความเชื่อถือทั้งฉบับเท่ากับ .๙๓๒ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ (t-test แบบ Independent samples) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One way ANOVA) ทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

๒. การเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันจำแนกตามเขตการปกครอง โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ระดับ .๐๑ และจำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

๓. แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเพิ่มบุคลากรตามความเหมาะสม ควรมีที่จอดรถสำหรับผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และที่จอดรถผู้ปกครองที่มารับมาส่งเด็ก ควรมีอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อต่างๆอย่างหลากหลายและทันสมัย เหมาะต่อการเรียนการสอน ควรให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการพัฒนาสายงานให้เข้มแข็ง ควรพัฒนาอาคารเรียนอาคารต่างๆให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมกันควรให้ครูทุกคนได้เข้ารับการอบรมวิชาการอย่างสม่ำเสมอทุกปีควรให้คณะกรรมการดำเนินงานการพัฒนาเครือข่ายเด็กปฐมวัย ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการนิเทศติดตาม ดูแล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีการเยี่ยมชั้นเรียน เยี่ยมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่เป็นประจำทุกๆ เดือนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรให้ผู้มีความรู้ในด้านต่างๆในชุมชน หรือที่ต่างๆ เข้ามาให้ความรู้แก่เด็ก เช่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ราษฎรชาวบ้าน ฯลฯควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การเรียนการสอน การทำกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อื่นบ้าง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, หลักสังคหวัตถุ ๔

Abstract

The aims of this research were: to study and compare the child development center management according to the IV Sangahavatthu-Dhammas (Pāli: saṅgahavatthu, bases of social solidarity), classified by the personal factors of the samples: positions, governmental areas and educations; to study the ways to develop the management of the child centers according to the IV Sangahavatthu-Dhammas. The samples of this study were 186 of the administrators and staff of the child development centers; the target group included 15 key informants. The research tools were a rating scale questionnaire with its reliability value of .932 and an interview form. The statistics used to analyze the data were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent samples), f-test (One Way

ANOVA) Multiple Comparison Test of Scheffe; the data were analyzed by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

1. The statistic scores, both of overall and each aspect, of the child development center management according to the IV Sangahavatthu-Dhammas under the Non Sang Sub-District Local Administrative Organization, Nong Bua Lamphu province were at a high level, respectively ranked from the aspects of ‘Personnel’, ‘Child Center Development’, ‘Network Development of the Child Centers’, ‘Academic and Activities in the Curriculum’, ‘Participation and Support of all Parties’ and ‘Building, Venue, Environment and Safety’.

2. Classified by the personal factors of the samples: position, the comparative scores, both of overall and each aspect, of the child development center management according to the IV Sangahavatthu-Dhammas were indifferent. Classified by their governmental areas, the comparative scores were different with the statistical significance level at .01. Classified by their education, the comparative scores were different with the statistical significance level at .05; this accepted the primary hypothesis. After considering each aspect, it was found that the aspects of ‘Child Center Development’, ‘Personnel’ and ‘Academic and Activities in the Curriculum’ showed statistical significant difference at a level of .05; the scores of other aspects were indifferent.

3. The ways to develop the management of the child centers according to the IV Sangahavatthu-Dhammas were that the local organizations should allocate adequate budget for managing the child centers; should increase the number of teachers; manage a proper car parking zone; provide modern learning equipments and media; support the centers to be strengthen; improve the facilities to be standardized; provide opportunities for the teachers to participate in the annual training; ask the organizing committee to create the network of the centers; follow up, monitor and manage learning activities; visit the classrooms and centers monthly; find the specialists such as local experts or philosophers to train the children and

open the opportunity for the children to learn and join the learning activities of other child development centers.

Keywords: Management According, Child Development Center, The Four Sangahavatthu

๑. บทนำ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย และเป็นการบริการทางการศึกษาขั้นต้นที่รัฐมุ่งจัดให้ประชาชนในวัยแรกของชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นการวางรากฐานการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปในอนาคตการศึกษาระดับนี้เป็กรากฐานการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจเนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่มีความสำคัญที่สุดของชีวิตจึงต้องมีการจัดเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนในระดับสูงต่อไป^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทยได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกันแบ่งมาตรฐานออกเป็น ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชนเมื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการตามแนวทางที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดแล้วต่อมามี พ.ศ. ๒๕๕๓ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้พัฒนา มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยปรับปรุงเนื้อหาหลักเกณฑ์หรือหนังสือสั่งการต่างๆ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ตามบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและเป็นปัจจุบันเพื่อรองรับนวัตกรรมต่างๆ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างมีระบบมีมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑) โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น ๖ ด้าน คือ มาตรฐานที่ ๑ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตรฐานที่ ๒ ด้านบุคลากร มาตรฐานที่ ๓ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมาตรฐานที่ ๔ ด้านวิชาการ

^๑ กิตติศัพท์ ไชยทนต์, “มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง), ๒๕๕๕.

และกิจกรรมหลักสูตร มาตรฐานที่ ๕ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และมาตรฐานที่ ๖ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย^๒

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศนำไปใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

๒. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ เขตการปกครอง และวุฒิการศึกษา

๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน ๒๕๒ คน ใน ๑๑ แห่ง จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๘๘ คน ใน ๑๑ แห่ง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Crejcie and Margan) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) ตามตำแหน่งหน้าที่ และเทียบตามสัดส่วนจากประชากร โดยการสุ่มอย่างง่าย จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร ๖ คน และผู้ปฏิบัติงาน ๙ คน รวม ๑๕ คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามแนวคิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ๖ ด้าน^๓ คือ ๑) ด้านการ

^๒ กิตติศัพท์ ไชยทนต์, “มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง), ๒๕๕๕.

^๓ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒) ด้านบุคลากร ๓) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ๔) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ๕) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ ๖) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการหลักสังคหวัตถุ ๔ ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม^๔

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตามกรอบแนวคิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ๖ ด้าน^๕ คือ ๑) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ๒) ด้านบุคลากร ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ๓) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ๔) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ๕) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ และ ๖) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๔. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

๑. ผลการศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบุคลากร ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ และด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

๑.๑ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ รองลงมา คือ การวิเคราะห์วิธีการจัดทำงบประมาณ เพื่อเป็นแนวทางในการใช้จ่ายงบประมาณถูกต้อง ตรวจสอบได้ และการจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณ เพื่อให้การใช้จ่าย

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. แหล่งที่มา : http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_item.php [๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

^๕ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๕๘), หน้า ๔.

งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการนิเทศ อบรม และพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ ด้านบุคลากรตามหลักสังคหัตถ์ ๔ โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ผู้ดูแลเด็กมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่น และอุทิศตนในการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล รองลงมา คือ ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมและจริยธรรม ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู และผู้ดูแลเด็กมีบุคลิกภาพที่ดี วางตัวเหมาะสมกับความเป็นครู ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

๑.๓ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ตามหลักสังคหัตถ์ ๔ โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่เด็กอย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความแข็งแรง มั่นคง มีความเหมาะสม และปลอดภัยแก่เด็กเล็ก และห้องน้ำของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสะอาด และถูกสุขลักษณะที่ดี มีความเหมาะสม และปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อุปกรณ์เครื่องเล่นสนาม มีความแข็งแรง มั่นคง และปลอดภัยสำหรับเด็ก

๑.๔ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ตามหลักสังคหัตถ์ ๔ โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาครบทั้ง ๔ ด้าน และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เต็มความสามารถ ทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจ รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีจิตใจที่ดีงาม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การใช้แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เด็กรู้จักการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์

๑.๕ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ตามหลักสังคหัตถ์ ๔ โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ การเชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามาพัฒนาและปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ มีการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กเล็ก และมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนได้รับทราบ เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักในผลงาน และเข้ามาร่วมช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดกิจกรรมศิลปะพื้นบ้าน และจัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่างๆ ฯลฯ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๑.๖ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ มีการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนการบริหารจัดการ ให้มีประสิทธิภาพเป็นประจำ รองลงมาคือ มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็ก เพื่อให้เกิดศักยภาพในการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการร่วมมือซึ่งกันและกัน และส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู ตามลำดับส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และพัฒนาศักยภาพของเด็กเล็กอย่างครอบคลุมกว้างขวาง

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ เขตการปกครอง และวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้ ๑) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ๒) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเขตการปกครอง พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ๓) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านบุคลากร ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

๓. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ในแต่ละด้านพบว่า

๓.๑ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย ควรมีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยที่ได้มาตรฐาน ที่มีชื่อเสียงอยู่เป็น

ประจำควรมีการพัฒนาสายงานโดยการเข้ารับการฝึกอบรมอยู่เป็นประจำให้ความสำคัญในเรื่องนี้ให้มากขึ้นและในการแบ่งภาระงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจะดูความเหมาะสมหรือความสามารถของแต่ละบุคคลด้วย เพราะแต่ละบุคคลย่อมมีความสามารถที่แตกต่างกัน และควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาระงานของแต่ละคน

๓.๒ ด้านบุคลากรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มบุคลากร เพื่อแบ่งเบาภาระการสอนของครู เช่น นักการภารโรง แม่ครัว เจ้าหน้าที่ธุรการ เป็นต้น ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนที่ทำงานร่วมกัน ได้ไปศึกษาดูงานหรือเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ควรมีการจัดอบรมหรือปฏิบัติธรรม เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในด้านต่างๆ และควรมีการเสริมแรง โดยการให้รางวัลหรือสัญลักษณ์เป็นรูปต่างๆ แก่เด็กที่พูดจาไพเราะ หรือเด็กที่พูดจาที่มีศรีบ/คะ อยู่เป็นประจำ เพื่อให้เด็กได้มีแรงกระตุ้นในการพูดจาที่ไพเราะ

๓.๓ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างที่จอดรถสำหรับผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และที่จอดรถผู้ปกครองที่มารับ มาส่งเด็ก ควรสร้างสนามกีฬา เครื่องเล่นสำหรับเด็ก หลังคากันแดดเครื่องเล่นต่างๆ ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรขอความสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธา มาช่วยในการบริจาคสิ่งของเครื่องเล่นเด็ก และอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามต่างๆ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม อุปกรณ์ต่างๆ สนามเครื่องเล่น รั้วรอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานที่ตั้งศูนย์เด็ก ควรได้มาตรฐานทันสมัย สะดวกสบายต่อการจัดการเรียนการสอนในทุกๆ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเท่าเทียมกันทั่วทั้งอำเภอโนนสัง ส่วนสถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็ควรเป็นสถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเอง เช่น บางศูนย์มีการนำมันสำปะหลังมาตากไว้ใกล้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็อาจส่งกลิ่นไปทำลายระบบทางเดินหายใจของเด็กก็เป็นได้ บางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำ ติดกับถนน ก็มีความเสี่ยงหลายๆ อย่าง กลัวเด็กตกน้ำบาง กลัวเด็กวิ่งไปถนนหรือกลัวฝุ่นละอองที่เกิดจากรถสัญจรไปมาทำให้ฝุ่นเหล่านั้นเข้ามาภายในห้องเรียนของเด็กก็เป็นได้ ฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนงบประมาณในการดูแลเรื่องอาคาร สถานที่ และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เท่าเทียมกันในทุกๆ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๓.๔ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อต่างๆ อย่างหลากหลายและทันสมัย เหมาะต่อการเรียนการสอน จัดให้มีการอบรมวิชาการอยู่เป็นประจำ เปิดโอกาสให้ทุกๆ คน ที่ทำงานได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมทุกๆ คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรให้กับเด็กมากกว่านี้ ควรมีการวิเคราะห์ผู้เด็ก เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อจัด

กิจกรรมได้เหมาะสมตามความสามารถของเด็ก ควรจัดการเรียนการสอนให้เต็มความสามารถของครูผู้สอน และควรเน้นในเรื่องที่เด็กได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การพูดจาที่ไพเราะอ่อนหวานพูดครับ ค่ะ รู้จักการไหว้ การขอโทษ เป็นต้น

๓.๕ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรให้ผู้มีความรู้ในด้านต่างๆ ในชุมชน หรือที่ต่างๆ เข้ามาให้ความรู้เด็ก เช่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการจัดนิทรรศการผลงานของเด็กปฐมวัยร่วมกันของแต่ละศูนย์ และมีการแข่งขันทักษะวิชาการในด้านต่างๆ ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรให้พระมาอบรมให้ความรู้ในเรื่องศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และธรรมะที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่เป็นประจำควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางวัดจัดขึ้นหรือทางชุมชนได้จัดขึ้นให้มากกว่านี้ เช่น กิจกรรมวันมาฆบูชา บุญมหาชาติ เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอนให้กับเด็ก และควรจัดให้มีการประชุมผู้บริหารท้องถิ่น ชุมชน วัด ผู้ปกครอง ร่วมกันเป็นประจำ เพื่อจะได้รับทราบในเรื่องต่างๆ

๓.๖ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การเรียนการสอน การทำกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อื่นบ้าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้บุคลากรไปศึกษาดูงานเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ได้มาตรฐาน และมีผลงานเป็นที่โดดเด่น ควรมีเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านการนิเทศติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการเยี่ยมชั้นเรียนอย่างน้อยเดือนละครั้ง ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม เด็กปฐมวัยอยู่เป็นประจำทุกๆ เดือน และควรจัดให้มีการศึกษาดูงานของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่เป็นประจำ จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานของแต่ละศูนย์ จะได้นำปัญหาของแต่ละศูนย์มาร่วมกันแก้ไขปัญหา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะได้สร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเสมอดันเสมอปลาย เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ เป็นข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการกำหนดนโยบายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอนโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

๑.๒ นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีแนวทางในการปฏิบัติการประจำปีในการจัดการศึกษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

๑.๓ เป็นข้อมูลสำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำไปพัฒนานโยบายของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้กับตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน อายุ และรายได้ เพื่อเปรียบเทียบการแตกต่างกัน

๒.๒ ควรมีการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

๒.๓ ควรมีการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๘.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสน์, ๒๕๕๖.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

กิตติศัพท์ ไชทน. “มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่สรวยจังหวัดเชียงราย”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, ๒๕๕๕.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. แหล่งที่มา : http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_item.php [๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

วิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษา ตามหลักธรรมในทศตปิฎกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี
The Vision Of Administrators Phrapariyattidhamma Schools General
Education Based In Dutiyapapanika Sutra Under The Buddhist National
Office, Udonthani Province

พระเอกพงษ์ เอกวิโร (เพ็ชรลือชัย)*

พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร., ผศ.ดร.ประยูร แสงใส**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศตปิฎกสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ๒) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา และ ๓) ศึกษาแนวทางการพัฒนา วิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศตปิฎกสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีจำนวน ๑๐๕ รูป/คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมโดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์แบบโครงสร้าง ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และสรุปข้อเสนอแนะ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า

๑. วิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศตปิฎกสูตร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
๒. ผลการเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศตปิฎกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่าการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมใน ทุตติยาปาปณิกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาพบว่า ๑) ด้านจักษุมหา ควร จะมีการวางแผนในการดำเนินนโยบายตามความมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองกาลไกล มี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๒) ด้านวิธวิธี ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นกับการ บริหารจัดการสถานศึกษามีการจัดการที่ดี จัดบุคคลากรให้ตรงกับสายงานที่ถนัดตามความ เหมาะสมของแต่ละบุคคล และ ๓) ด้านนิสสัยสัมพันธ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ร่วมงาน รู้จักและเข้าใจในศักยภาพของบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างดี

คำสำคัญ : วิสัยทัศน์, ผู้บริหารการศึกษา, ทุตติยาปาปณิกสูตร

Abstract

The aims of this research were 1) to study the vision of the educational administrators in the Dutiyapāṇika Sutta of the Pariyattidhamma Schools, General Education, under Udonthani Buddhist National Office, 2) to compare the samples' opinion towards the educational institute administration and 3) to study the ways to develop the vision of the educational administrators according to the dhammas in the Dutiyapāṇika Sutta. The research samples were 105 of the administrators and teachers in the Pariyattidhamma schools. The study was carried out by the means of mixed method research. For the qualitative research, the interview form was used as a tool; for the quantitative one, a questionnaire was used to find the data. The statistics used in this research were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, f-test; the data were analyzed and synthesized to find the suggestions.

The research results were as follows:

1. The statistic scores (both overall score and each aspect's score) of the educational administrators in the Dutiyapāṇika Sutta of the Pariyattidhamma Schools, General Education, under Udonthani Buddhist National Office were at a high level.

2. The comparative statistic scores (both overall score and each aspect's score) of the educational administrators in the Dutiyapāṇika Sutta of the Pariyattidhamma Schools, General Education, under Udonthani Buddhist National Office were indifferent.

3. The ways to develop the vision of the educational administrators according to the dhammas in the Dutiyapāṇika Sutta were that 1) ‘Cakkhumā aspect’: there should be an operative plan according to the policies with long term and creative vision; 2) ‘Vidhuro aspect’: the public benefits occurred by good educational administration should be considered and personnel management in line with their capacity and suitability should be made; 3) ‘Nissayasampanno aspect’: human relations with colleagues, awareness and understanding of the personnel potentials in the organizations should be raised

Keywords: Vision, Administrators, Dutiyapapanika Sutra

๑. บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน หรือยุคโลกไร้พรมแดนที่ขับเคลื่อนโลกด้วย กระแสนิยมนี้ ความก้าวหน้าทางข้อมูลข่าวสารตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ย่อมส่งผลให้ ศักยภาพในการแข่งขันของทุกๆ องค์กรสูงขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นไปในระดับโลก ระดับประเทศ ในสถาบันภาครัฐหรือเอกชน ความอยู่รอดขององค์กรดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจอย่างถูกต้องรอบคอบ และทันต่อเหตุการณ์ ของผู้บริหารที่จะต้องพิจารณาทั้ง งานและคน ให้มีความสุขและความสำเร็จของงานไปพร้อมกัน^๑ ในปัจจุบันการบริหารของ องค์กรต่างๆ ของไทย เป็นการบริหารตามแนวนโยบายโดยเลียนแบบปรัชญาและแนว ทางการบริหารของประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะการนำเอาทฤษฎีการบริหารจากองค์กร ของประเทศที่ทันสมัย (Modernization Theory) มาเป็นต้นแบบของการบริหารการนำเอา ทฤษฎีการบริหารของประเทศที่ทันสมัย ซึ่งใช้ต้นแบบของทุนนิยมในการบริหารองค์กรนั้น มี ความจำเป็น เพราะเป็นกระแสหลักในการบริหารองค์กรของโลกในปัจจุบันถ้าองค์กรของไทย ไม่ก้าวลงไปร่วมในกระแสหลักของทุนนิยมนี้ก็จะถูกทอดทิ้งให้ล้าหลัง และจะเสียเปรียบไม่ สามารถแข่งขันกับองค์กรของประเทศอื่นๆ ไปอีกยาวนาน^๒ แต่อย่างไรก็ตามหากองค์กร ยังคงใช้ต้นแบบของการบริหารที่มีทุนนิยมเป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรโดยไม่สนใจต้นแบบทาง พระพุทธศาสนาเป็นต้นแบบในการบริหารร่วม ก็จะประสบกับภาวะที่องค์กรได้กำไร แต่

^๑ สุรัตน์ถันประเสริฐ, “ภาวะผู้นำทางการบริหาร โดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัพบุตธรรม ๗ : กรณีศึกษา บริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่นจำกัดมหาชน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^๒ พระครูวิสุทธิธีรคุณ (ธีระจิตวิสุทธิ), “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของ โรงเรียนวิสุทธิ ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

องค์กรสอบตกทางด้านคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ในปัจจุบันเราจะเห็นองค์กรทั้งของภาครัฐและเอกชนมากมาย ที่คิดเพียงแค่แสวงหากำไรให้ได้มากที่สุดแต่ขาดการดูแลความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility) ส่งผลให้ภาพลักษณ์ขององค์กรพลอยเสียหายไปด้วย องค์กรถูกตั้งคำถามจากประชาชน ถูกทำร้ายจากภัยธรรมชาติขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ที่จะยอมให้องค์กรอยู่ร่วมกับชุมชนนั้น หรือสังคมนั้นๆ ต่อไป

เพราะฉะนั้น การสร้างความสมดุลในการบริหารเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารองค์กรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญห การบริหารที่มีแนวทางทุนนิยมเพียงแนวทางเดียว โดยการนำเอาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมทางของพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการบริหารและแนวทางการบริหารที่เป็นทางเลือกอื่นๆ ใช้เป็นตัวแบบสำหรับการบริหาร^๓ เราจะเห็นว่าแม้มีหลักฐานว่ามีการบริหารงานขนาดใหญ่มาแต่ครั้งโบราณแต่ก็ไม่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีและระบบการบริหารว่าดำเนินการอย่างไร ในโลกตะวันตกมีทฤษฎีและระบบเกี่ยวกับการบริหารปรากฏเป็นเรื่องเป็นราวตั้งแต่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมในคริสต์ศตวรรษที่๑๙เป็นต้นมาและมีการพัฒนาทฤษฎีการบริหารมาเป็นลำดับ แต่ทางพุทธศาสนากลับมีหลักธรรมที่นำมาใช้ในการบริหารได้เป็นอย่างดีก่อนหน้านี้เป็นอันมาก^๔

ดังนั้น หลักธรรมของพระพุทธศาสนาจึงน่าสนใจและยังสามารถนำมาเป็นหลักเพื่อการบริหารในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ประกอบกับในบริบทของประเทศไทยเรามีพระพุทธศาสนาเป็นระบบบรรทัดฐานความเชื่อและค่านิยมของสังคมไทยเพราะฉะนั้นองค์กรทุกองค์กรในประเทศไทยส่วนใหญ่จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีระบบบรรทัดฐานความเชื่อและค่านิยมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในความคิดของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรอยู่เช่นเดียวกัน ปัจจุบันในยุคที่ธุรกิจทั่วโลกตื่นตัวกับกระแสธรรมาภิบาลหรือ Good Governance กันอย่างเข้มข้นทำให้หลักธรรมะถูกให้ความสำคัญในการบริหารองค์กรและคนเพิ่มมากขึ้น โดยหลักการที่คุ้นเคยกันมากที่สุดในแวดวงนักบริหาร และนักปกครองคือพรหมวิหาร ๔ ซึ่งมุ่งสอนให้ผู้มีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ต่อผู้ได้บังคับบัญชา แต่สำหรับนักบริหารธุรกิจ ที่มุ่งแสวงความสำเร็จในการทำงานให้ลุล่วง และต้องการการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีหลักการที่น่าจะเป็นประโยชน์คือหลัก “หุติยาปานิโกสูตร” พระสูตรที่ว่าด้วย คุณสมบัติที่ดีของพ่อค้า^๕ หุติยาปานิโกสูตรเป็นพระสูตรที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาคือพระไตรปิฎก ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีไว้ว่า ข้อที่ ๑ ต้องมีจักขุมาตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill หมายถึงมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ข้อที่ ๒ วิรุโธ ตรงกับคำว่า Technical Skill หมายถึง มีการจัดการที่ดี

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^๔ กมลฉายาวัฒน์, **บริหารคนและงานด้วยวิธีการของพระพุทธเจ้า**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า๑.

^๕ อด.ก. ไทย/เล่ม ๑/๑/๕๑.

และข้อที่ ๓ นิสสัยสัมพันธ์โดยตรงกับคำว่า Human Relation Skill หมายถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ โดยหลักการทฤษฎีปาปนิคสูตรทั้งสามเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้บริหารมากโดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์หรือจักษุมา ถือว่าเป็นหลักการของนักบริหารที่ทันสมัยที่สุด เพราะการมองการณ์ไกล มีสายตาวินิจฉัยในการวิเคราะห์อนาคต ทำให้นักบริหารนั้นมีโอกาสประสบความสำเร็จสามารถแข่งขันอยู่รอดในธุรกิจได้ ขณะที่วิธวิธี หรือการจัดการธุระโดยมีความชำนาญเฉพาะด้านเปรียบเทียบกับหลัก Competency ความสามารถที่จะเข้ามาสร้างความเป็นผู้บริหารที่เป็นผู้นำชั้นยอดได้ส่วนหลักนิสสัยสัมพันธ์ เป็นความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ที่จะสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างสมาชิก ในองค์กรซึ่งจะส่งผลต่อรูปงานที่มีประสิทธิภาพ คุณลักษณะของผู้บริหาร ทั้ง ๓ ลักษณะนี้ จะมีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ “ระดับของนักบริหาร” ถ้าหากเป็น “นักบริหารระดับสูง” ที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผน และควบคุมคนจำนวนมากคุณสมบัติข้อที่ ๑ และคุณสมบัติข้อที่ ๓ ถือว่าสำคัญมาก ส่วนคุณสมบัติของข้อที่ ๒ มีความสำคัญน้อยเพราะเขาสามารถใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความสามารถเฉพาะด้านได้ สำหรับ “นักบริหารระดับกลาง” คุณลักษณะ ทั้ง ๓ ข้อนี้มีความสำคัญมากพอๆ กัน นั่นคือ เขาต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ในขณะเดียวกันต้องมีปัญหาที่มองภาพกว้างและไกล เพื่อเตรียมตัวสำหรับเป็นนักบริหารระดับสูง นอกจากนั้นต้องมีความสามารถในการสื่อสารประสานงานในการถ่ายทอดนโยบายและยุทธศาสตร์ จากผู้บริหารระดับสูงมาสู่การปฏิบัติในผู้บริหารและพนักงานระดับล่าง และนำผลการดำเนินงานที่ได้จากการปฏิบัติงานมาสรุปและนำเสนอต่อสำหรับ “นักบริหารระดับต้น” หมายถึง ระดับหัวหน้างาน คุณลักษณะสำคัญต้องมีข้อ ๒ และข้อ ๓ คือ ความชำนาญเฉพาะด้าน และมนุษยสัมพันธ์สำคัญมาก อีกทั้งยังต้องลงมือปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตามเขายังคงต้องพัฒนาคุณลักษณะข้อที่ ๑ ทักษะด้านความคิดหรือวิสัยทัศน์ เพื่อเตรียมตัวเลื่อนสู่ระดับกลางต่อไป โดยหลัก ๓ ข้อควรมีอยู่ภายในของนักบริหาร และหากหลอมรวมกันก็จะเป็นภูมิคุ้มกันที่มีประสิทธิภาพในการบริหารธุรกิจ ให้กิจการประสบความสำเร็จหรือผ่านพ้นวิกฤติต่างๆ ไปได้^๖

เนื่องด้วยผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่เป็นครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีฐานะทางสังคมให้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกทางสังคมโดยการใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินการ ซึ่งโดยทั่วไปมีอยู่ ๔ ปัจจัยด้วยกันคือคน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้ทรัพยากรในการบริหารดังกล่าวถือว่าคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด แม้แต่ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจจะกำหนด

^๖ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐.

แผนงานโครงการหรือระบบงานไว้ดี อย่างไรก็ตามถ้าหากขาดคนรับผิดชอบงานไม่มีความรู้ ไม่มีวิสัยทัศน์กับงานที่ทำอยู่ก็จะทำให้แผนงานโครงการของงานที่กำหนดไว้ดำเนินการได้อย่างล่าช้าหรือไม่สำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรที่จะให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาเป็นพิเศษ เมื่อคนเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหันมาดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือกระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่ในสถานศึกษา ได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถมีศักยภาพและประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผลตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาเกิดมีพลังมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานย่อมที่จะส่งผลให้งานในสถานศึกษาสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^๗

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมในทศตปิฎกสูตร ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งจะทำให้เห็นภาพของคุณลักษณะของผู้บริหาร ที่มีผลต่อองค์กรนั้นมีวิธีการบริหารจัดการองค์กรที่ดี ในท่ามกลางบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีของประเทศไทย ที่ขับเคลื่อนด้วยกระแสนิยมที่มีความแปรผันและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หรือผ่านพ้นวิกฤติต่างๆ อย่างเป็นไปด้วยดีประสบความสำเร็จทั้งงานและคน หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่างานก็ได้ผลคนก็เป็นสุขซึ่งจะทำให้องค์กรนั้นเป็นองค์กรที่เติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืนท่ามกลางของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ดีได้ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศตปิฎกสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหาร ตามหลักทศตปิฎกสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักทศตปิฎกสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

^๗ รุ่งแก้วแดง, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่๔, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า๘.

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ สถานภาพและวุฒิการศึกษาจำนวน ๑๐๕ รูป/คนกำหนดตามกลุ่มตารางเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan)^๘ โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

๒. กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๕ คนได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๕ คน และครูผู้สอนจำนวน ๑๐ คน

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักทศตียปาปนิกสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานีมี ๒ แบบ ดังนี้ ๑) การวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักทศตียปาปนิกสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานีมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)^๙ มี จำนวน ๒๐ ข้อและคำถามที่มีลักษณะเป็นปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๓ ด้าน โดยใช้ในการหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) และหาค่าสัมประสิทธิ์เชื่อมั่น และ ๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักทศตียปาปนิกสูตร ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๓ ด้าน โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๕ คน

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ t-test แบบ Independent samples เพื่อเปรียบเทียบ

^๘ Krejcie and Morgan, อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗. (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓.

^๙ Likert, Technique for the measurement of attitudes archives of psychology, (New York : McHraw Hill International Book Company, 1932), p. 55.

ค่าเฉลี่ย ๒ ค่า ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ F-test แบบ one way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓ ขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่าง หากความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe' method)

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. วิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธปาปนิสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๕$) และจำแนกรายด้านพบว่าด้านที่มีปฏิบัติสูงสุดคือ ในด้านรู้จักจักขุมา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านนิสสยสัมปันโน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและระดับสุดท้ายคือด้านวิรูโรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด

๒. การวิเคราะห์เปรียบเทียบวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธปาปนิสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

๓. แนวทางในการส่งเสริมและวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธปาปนิสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ดังนี้ ๑) ด้านจักขุมา ควรจะมีการวางแผนในการดำเนินนโยบายตามความมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองกาลไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๒) ด้านวิรูโร ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นกับการบริการจัดการสถานศึกษามีการจัดการที่ดีจัดบุคลากรให้ตรงกับสายงานที่ถนัดตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล และ ๓) ด้านนิสสยสัมปันโน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน รู้จักและเข้าใจในศักยภาพของบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างดี

๕. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑.๑ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรมีการจัดทำนโยบายต่างๆ ดำเนินนโยบายตามความมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองกาลไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีเสมอต้นเสมอปลาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ตนและพวกพ้อง

๑.๓ ควรดำเนินการบริหารสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรมีการจัดทำนโยบายต่าง ๆ ดำเนินนโยบายตามหลักทศตยาปณิกสูตร

๒.๒ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทุกแห่งควรทำการศึกษาถึงบริบทโดยรวมของท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการบริหารสถานศึกษาเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืนสืบไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กมล ฉายาวัดนะ. **บริหารคนและงานด้วยวิธีการของพระพุทธเจ้า**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๔.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๕.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระครูวิสุทธิธีระคุณ (ธีระจิตตวิสุทธิ). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิสุทธิพุทธในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

สุรัตน์ กลั่นประเสริฐ. “ภาวะผู้นำทางการบริหาร โดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปบุริสธรรม ๗ : กรณีกศึกษา บริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่นจำกัดมหาชน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

๒. ภาษาอังกฤษ

(1) Book :

Likert. **Technique for the measurement of attitudes archives of psychology**. NewYork : McHraw Hill International Book Company, 1932.